

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA TÜRKÇE
ÖĞRETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**ALMANYA'DA YAŞAYAN 12-17 YAŞ ARASINDAKİ İKİ DİLLİ-İKİ
KÜLTÜRLÜ TÜRK ÇOCUKLARININ TÜRK KÜLTÜRÜNE AİTLİK
HİSSİ VE TÜRKÇE ÖĞRENMELEİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

**BEKİR ŞAHİN
217B6001**

**TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ CEVDET ŞANLI**

2024

**T.C.
YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA TÜRKÇE
ÖĞRETİMİ TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**ALMANYA'DA YAŞAYAN 12-17 YAŞ ARASINDAKİ İKİ DİLLİ-
İKİ KÜLTÜRLÜ TÜRK ÇOCUKLARININ TÜRK KÜLTÜRÜNE
AITLIK HİSSİ VE TÜRKÇE ÖĞRENMELERİ ÜZERİNE BİR
İNCELEME**

**BEKİR ŞAHİN
217B6001
ORCID NO: 0009-0007-7411-0877**

**TEZ DANIŞMANI
DR. ÖĞR. ÜYESİ CEVDET ŞANLI**

ŞUBAT 2024

Bekir Şahin tarafından hazırlanan “Almanya'da Yaşayan 12-17 Yaş Arası İki Dilli-İki Kültürlü Türk Çocuklarının Türk Kültürüne Aitlik Hissi ve Türkçe Öğrenmeleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı çalışma, **21.02.2024** tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda oybirliği ile başarılı bulunmuş ve jürimiz tarafından Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Yüksek Lisans Programında **YÜKSEK LİSANS** tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman

İmza

Dr. Öğr.Üyesi Cevdet ŞANLI

.....

Jüri Üyeleri

İmza

Prof.Dr.Muhammed Eyyüp SALLABAŞ

.....

Doç. Dr. Muhammet Sani ADIGÜZEL.....

ÖZET

ALMANYA'DA YAŞAYAN 12-17 YAŞ ARASINDAKİ İKİ DİLLİ-İKİ KÜLTÜRLÜ TÜRK ÇOCUKLARININ TÜRK KÜLTÜRÜNE AİTLİK HİSSİ VE TÜRKÇE ÖĞRENMELERİ ÜZERİNE BİR İNCELEME

Bu araştırma, Almanya'da yaşayan üçüncü nesil Türk kökenli çocukların kültürel kimliklerini ve ana dilleri olan Türkçe ile olan ilişkilerini inceleyerek, Türkçe ve Türk kültürünü ne kadar etkin bir şekilde sürdürdüklerini ve bu sürdürme çabalarının kültürel kimlikleri üzerindeki etkilerini anlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, çalışma çocukların Türkçe konuşma becerilerinin kültürel kimliklerini nasıl etkilediğini ve iki dilli, iki kültürlü yaşam tarzlarının bu etkileşimden nasıl etkilendiğini incelemektedir. Araştırmanın çalışma grubu, Almanya'da doğan ve iki dilli-iki kültürlü olarak büyüyen 12-17 yaş arasındaki 10 Türk çocuğundan oluşmaktadır.

Bu araştırma, nitel araştırma yöntemleri çerçevesinde yürütülmüştür. Veri toplama süreci, katılımcılarla yüz yüze görüşmeler yoluyla gerçekleştirilmiş ve bu görüşmeler, yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılarak elde edilmiştir. Görüşme formu iki bölümden oluşmaktadır:

Kişisel Bilgi Formu: İlk bölüm, katılımcıların temel demografik bilgilerini toplamak amacıyla 13 soru içermektedir. Bu bölüm, katılımcıları tanıma amacı taşır ve yaş, cinsiyet, aile yapısı gibi kişisel bilgileri içerir.

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları: İkinci bölümde, katılımcılara yöneltilen 7 açık uçlu soru bulunmaktadır. Bu sorular, katılımcılara Türk kültürüne aidiyet hissi ile Türkçe öğrenme deneyimleri arasındaki ilişki hakkındaki düşünceleri ve duygusal deneyimlerini ifade etmeleri için hazırlanmıştır. Bu sorular, araştırma sorularını yanıtlamak ve daha derin bir anlayış elde etmek amacıyla, literatür çalışmaları ve uzman görüşleri göz önüne alınarak tasarlanmıştır. Çocukların Almanya'da doğmuş olmaları nedeniyle, sorular Almanca olarak da hazırlanmıştır.

Verilerin analizi, nitel araştırma yöntemleri olan içerik analizi ve betimsel analiz kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Katılımcıların belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi ve maksimum çeşitlilik örnekleme tekniği kullanılmıştır. Veri toplama sürecinde görüşmeler önceden ayarlanan randevulara göre yapılmış ve görüşmelerin transkriptleri metin dosyası haline getirilmiştir. Elde edilen veriler, araştırma kapsamında içerik analizi ve betimsel analiz yöntemleri kullanılarak değerlendirilmiştir. Çalışmanın sonuçları, Dil ve İletişim, Dil Tercihinin Avantaj ve Dezavantajları, Medya ve Sosyal Medya Kullanımı, Kültürel Farklılıklar, Türkiye'deki Deneyim gibi tematik başlıklar altında kategorilere ve kodlara ayrılarak analize tabi tutulmuştur. Bulgular, başlıklar halinde ve tablolar şeklinde sistematik bir biçimde açıklanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Ana Dili, Almanya'da Türk Çocukları, İki Dillilik, İki Kültürlülük

ABSTRACT

ABSTRACT THE RELATIONSHIP BETWEEN THE SENSE OF BELONGING TO TURKISH CULTURE AND TURKISH LANGUAGE LEARNING AMONG BILINGUAL-BICULTURAL TURKISH CHILDREN AGED 12-17 LIVING IN GERMANY

This study aims to explore the cultural identities of third-generation Turkish children living in Germany and their relationship with their mother tongue, Turkish. The objective is to understand how effectively they maintain the Turkish language and culture and the impact of this on their cultural identities. Additionally, the research examines how the Turkish language proficiency of these children contributes to their cultural identity and how their bilingual and bicultural lifestyles influence these aspects. The study group consists of 10 Turkish children born and raised in Germany, growing up as bilingual and bicultural individuals between the ages of 12 and 17.

The research utilizes a qualitative research method, and data collection is carried out through face-to-face interviews with participants, using semi-structured interview forms. The interview form consists of two parts:

Personal Information Form: The first section includes 13 questions aimed at gathering participants' basic demographic information. This section serves the purpose of getting to know the participants and includes personal information such as age, gender, and family structure.

Semi-Structured Interview Questions: The second part comprises 7 open-ended questions directed at participants. These questions are designed for participants to reflect on the relationship between their sense of belonging to Turkish culture and their experiences of learning Turkish, and to express their emotional experiences. These questions are formulated to answer the research questions and gain a deeper understanding, considering literature reviews and expert opinions. Since the children were born in Germany, the questions are prepared in both Turkish and German.

The analysis of the data was conducted using qualitative research methods, specifically content analysis and descriptive analysis. Purposive sampling and maximum diversity sampling techniques were employed to select participants. Interviews were conducted based on pre-scheduled appointments during the data collection process, and transcripts of the interviews were converted into text files. The obtained data were evaluated using content analysis and descriptive analysis methods within the scope of the research. The findings were categorized and coded under thematic headings such as Language and Communication, Advantages and Disadvantages of Language Choice, Media and Social Media Usage, Cultural Differences, and Experience in Turkey, and subjected to analysis. The results were systematically explained in headings and tables.

Keywords: Bilingualism, Biculturalism, Mother Tongue, Turkish Children in Germany

ÖN SÖZ

Almanya'da Yaşayan 12-17 Yaş Arası İki Dilli-İki Kültürlü Türk Çocuklarının Türk Kültürüne Aitlik Hissi ve Türkçe Öğrenmeleri Üzerine Bir İnceleme” başlıklı çalışma altı bölümden oluşmaktadır:Araştırmanın ilk bölümünde, problem durumu, araştırma soruları, çalışmanın amaç ve önemi, sınırlılıklar, varsayımlar ve temel kavramlara ilişkin tanımlar yer almaktadır. İkinci bölümde, araştırmanın temel odak noktaları olan dil, iki dillilik, kültür ve çok kültürlülük konularına ilişkin kavramsal çerçeve detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu kavramlar, farklı disiplinlerden bakılarak incelenmiş ve dilin sosyal, kültürel ve bireysel boyutları üzerinde durulmuştur. Bu çerçeve içerisinde, dilin bireylerin ve toplumların kimlik oluşumunda ve etkileşimindeki rolü önemli bir yer tutmaktadır. Ayrıca, dilin kültürel mirasın ve toplumsal yapıların taşıyıcısı olarak işlevi de vurgulanmıştır. İki dillilik ve çok dillilik durumları, bireylerin dil becerileri, kimlik algıları ve sosyal ilişkileri üzerindeki etkileri açısından incelenmiş ve bu durumların kültürel çeşitlilik ve toplumsal uyum üzerindeki etkileri değerlendirilmiştir. Kültürel çerçevede ise farklı kültürel kimliklerin bir arada var olması, kültürel alışveriş, uyum ve çatışma gibi dinamikler ele alınmıştır. Bu bağlamda, dil, kültür ve çok kültürlülük kavramları arasındaki karşılıklı ilişkiler ve etkileşimler detaylı bir şekilde incelenerek, araştırmanın temel çerçevesi oluşturulmuştur. Araştırmanın üçüncü bölümü, araştırma yöntemi ve modelinin detaylı bir şekilde sunulduğu kısımdır. Bu bölümde, çalışma grubu, veri toplama araçları ve yöntemleri ayrıntılı bir şekilde açıklanmıştır. Veri toplama süreci, kullanılan kişisel bilgi formu ve yarı-yapılandırılmış görüşme sorularının, hazırlık süreci ve verilerin nasıl toplandığına dair detaylı bilgiler verilmiştir. Ayrıca, toplanan verilerin analiz edilme süreci ve kullanılan analiz yöntemleri de bu bölümde detaylı bir biçimde açıklanmıştır. Dördüncü bölüm, araştırmanın elde ettiği bulguların ayrıntılı bir şekilde sunulduğu kısımdır. Bu bölümde, araştırma sürecinde elde edilen verilerin analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular tablolar aracılığıyla detaylı bir şekilde açıklanmıştır. Bulguların sunumu, araştırmanın ana sorularına yönelik cevapları içermekte ve elde edilen verilerin yorumlanmasıyla desteklenmektedir. Son bölümde ise, araştırmanın bulgularından çıkarılan sonuçlar ve bu sonuçlardan hareketle yapılan öneriler sunulmuştur.

Araştırmam boyunca desteğini esirgemeyen kıymetli danışman hocam, sayın Dr. Cevdet Şanlı'ya teşekkür ederim. Çalışmam sırasında destek sağlayan Almanya'da yaşayan gençlerle ilgili çalışma fırsatı sunan Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı'na (YTB) teşekkür borçluyum.

Ayrıca yüksek lisans eğitimim süresince bilgi, birikim ve tecrübeleriyle bana yeni bakış açıları kazandıran Yıldız Teknik Üniversitesi Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi Tezli Yüksek Lisans Programı hocalarına, Doç. Dr. Talat Aytan, Prof. Dr. Bayram Baş'a, Prof. Dr. Mustafa Başaran'a teşekkürlerimi sunuyorum.

Değerli görüş ve önerileriyle araştırmaya katkı sağlayan İsveç'teki değerli meslektaşım Hüseyin Mirza Karagöz'e, Almanya'da Dr. Esra Hack-Cengizalp'e, C. Melik Melikoğlu'na Türkiye'deki değerli eğitimci Şerif Aybakar'a, ayrıca çalışmaya içten cevaplar vererek katkı sağlayan öğrencilere teşekkürlerimi sunuyorum.

Bekir Şahin

Şubat, 2024- İstanbul

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	iii
ABSTRACT.....	iv
ÖN SÖZ	v
İÇİNDEKİLER	vii
TABLOLAR LİSTESİ.....	x
ŞEKİLLER LİSTESİ	xi
KISALTMALAR LİSTESİ.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problem Durumu.....	3
1.2. Araştırmanın Amacı	4
1.3. Araştırmanın Önemi.....	4
1.4. Sınırlılıklar	7
1.5. Varsayımlar	7
1.6. İlgili Araştırmalar.....	7
2. KURAMSAL ÇERÇEVE	20
2.1. Dil.....	20
2.2. Ana Dil-Ana Dili.....	22
2.3. İki Dillilik.....	24
2.3.1. İki Dilliliğin Sebepleri.....	25
2.4. İki Dillilikte Geleneksel Yaklaşımlar: Maksimalist ve Minimalist Tanımlar.....	26
2.4.1. Maksimalist Yaklaşımlar	26
2.4.2. Minimalist Yaklaşım.....	27
2.4.3. İki Dilliliğin Türleri.....	27
2.4.3.1. Toplumsal İki Dillilik.....	27
2.4.3.2. Bireysel İki Dillilik	28
2.4.3.3. Dillerin Saygınlığına Göre İki Dillilik	29
2.4.3.4. Bilişsel Boyuta Göre İki Dillilik	29
2.4.3.5. Yaşa göre İki Dillilik.....	30
2.4.3.6. Diller Arasındaki Etkileşime Göre İki Dillilik.....	30
2.4.4. Almanya’da İki Dillilik ve İki Dil Edinimi Aşamaları	30
2.4.5. İki Dilliliğin Avantajları.....	33
2.4.6. İki Dilliliğin Dezavantajları	37

2.5. Çok Dillilik	38
2.5.1. Sosyal Bağlamda Çok dillilik.....	38
2.5.2. Birey Bağlamında Çok dillilik	38
2.6. Avrupa Birliğinde Çok Dillilik	39
2.7. Almanya’da Çok Dillilik.....	40
2.8. Kültür	42
2.8.1. Kültürü Oluşturan Unsurlar	44
2.8.1.1. Maddî (Somut) Unsurlar	44
2.8.1.2. Manevî (Soyut) Unsurlar	45
2.8.2. Kültürleşme.....	46
2.8.3. Kültürleşme	46
2.8.3.1. Kültürel Özümseme	47
2.8.3.2. Ayrışma	47
2.8.3.3. Bütünleşme.....	47
2.8.3.4. Aykırılık/Marjinallik	47
2.9. Dil ve Kültür İlişkisi	47
2.10. İki Kültürlülük-Çok Kültürlülük.....	49
2.11. İki Dillilik ve İki Kültürlülük Arasındaki İlişki	50
3. YÖNTEM.....	52
3.1. Araştırmanın Modeli	52
3.2. Çalışma Grubu	54
3.3. Veri Toplama Araçları	54
3.4. Verilerin Toplanması	56
3.5. Verilerin Analizi.....	59
3.6. İnanırlılık ve Aktarılabirlik	59
4. BULGULAR VE YORUM.....	61
4.1. Dil ve İletişim.....	64
4.1.1. Duygusal İfade	71
4.2. Dil Tercihinin Avantaj ve Dezavantajları	73
4.2.1. Türkçe'nin Olumlu Yönleri	74
4.2.2. Türkçe'nin Zorlukları	75
4.2.3. Almancanın Olumlu Yönleri.....	77
4.2.4. Almancanın Olumsuz Yönler.....	77
4.3. Medya ve Sosyal Medya Kullanımı	79
4.3.1. Medya Tüketimi ve Dil Tercihi.....	79

4.3.2. Sosyal Medya Dil Tercihi	81
4.4. Kültürel Farklılıklar-Kültürel Aidiyet.....	83
4.4.1. Kültürel Farklılıklar- İki Kültür Arasındaki Deneyimler.....	83
4.5. Türkiye Deneyimi	86
5. SONUÇ VE TARTIŞMA	89
6. ÖNERİLER	98
6.1. Ailere Yönelik Öneriler.....	98
6.2. Çocuklara Yönelik Öneriler	99
KAYNAKLAR	101
EKLER.....	107
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu	107
Ek 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları	109

TABLÖLER LİSTESİ

Tablo 1:İki Dil Edinimi Aşamaları	32
Tablo 2: Katılımcıların Temalara Göre Değerlendirmeleri	61
Tablo 3: Dil ve İletişim	66
Tablo 4: Dil Tercihinin Avantaj ve Dezavantajları.....	74
Tablo 5: Medya ve Sosyal Medya Kullanımı	79
Tablo 6: Kültürel Farklılıklar-Kültürel Aidiyet	83
Tablo 7: Türkiye Deneyimi.....	86

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Çağdaş Dil Bilimin Disiplinler Arası Doğası	21
Şekil 2: Almanya’da Evde Konuşulan Diller	41
Şekil 3: Almanya'da Konuşulan Yabancı Diller	42
Şekil 4: Kültür Kavramı	43
Şekil 5: Olgubilim Deseni İşlem Süreci.....	53
Şekil 6: Görüşme Tekniğinin Aşamaları.....	58

KISALTMALAR LİSTESİ

AÜ	: Ankara Üniversitesi
UNESCO	: Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü
TDK	: Türk Dil Kurumu
BAMF	: Almanya Federal Göç ve Mülteciler Dairesi
ADOBM	: Avrupa Dilleri Ortak Başvuru Metni
AB	: Avrupa Birliği
DESTATIS	: Federal İstatistik Ofisi
IDS	: Leibniz Alman Dili Enstitüsü (Leibniz-Institut für Deutsche Sprache)
DIW	: Alman Ekonomik Araştırma Enstitüsü (Deutsches Institut für Wirtschaftsforschung)
YTB	: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı

1. GİRİŞ

Günümüzde küreselleşme, göç ve uluslararası ilişkilerin hızla evrimi, bireyleri çeşitli kültürel kimliklerle etkileşimde bulunmaya ve birden fazla dil konuşan toplulukların ortaya çıkmasına yönlendirmiştir. Bu gelişmeler, özellikle Almanya gibi çok kültürlü toplumlar için önemli bir bağlam sunmaktadır. Almanya'da yaşayan 12-17 yaş arasındaki Türk çocukları, çift dillilik ve çift kültürlülük deneyimleriyle şekillenen yaşamlarında hem Alman hem de Türk kültürleri arasında bir denge kurma çabası içerisindeyler. Bu dengeyi sağlamak, kendi köken kültürlerine bağlılıklarını sürdürmeyi ve aynı zamanda Alman toplumuna uyumlu bir şekilde var olmayı gerektirmektedir. Bu dengeleme süreci, çocuklar için kültürel kimliklerini oluşturma ve kişisel gelişimlerini şekillendirme açısından kritik bir rol oynamaktadır.

Bu çalışma, Almanya'da yaşayan 12-17 yaş arasındaki çift dilli ve çift kültürlü Türk çocuklarının Türk kültürüne aidiyet duygusu ile Türkçe öğrenme arasındaki ilişkiyi detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlamaktadır. Çocukların bu yaşlardaki kimlik gelişimi ve dil öğrenme süreçleri üzerindeki etkilerini analiz ederek, bu konunun hem akademik hem de toplumsal önemini vurgulamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, bu çalışmanın elde edeceği sonuçların, eğitim politikaları, dil öğretimi ve toplumsal uyum konularındaki tartışmalara katkı sağlamayı hedeflediği belirtilmelidir. Bu vesileyle, çift dilli ve çift kültürlü çocukların dil edinim süreçlerini etkili bir şekilde desteklemek ve toplumsal uyumlarına katkıda bulunmak amacıyla öneriler sunulması planlanmaktadır.

Birleşmiş Milletler Eğitim, Bilim ve Kültür Örgütü (2023) verilerine göre, dünya nüfusunun yarısından fazlası iki dilli bir yaşam sürdürmektedir. İki dillilik ve çok dillilik hem bireysel hem de toplumsal düzeyde geniş bir kesimi etkileyen bir gerçekliktir. Küresel göç hareketleri ve küreselleşme, bireyleri farklı kültürlerle etkileşim kurmaya ve birden fazla dil öğrenmeye teşvik etmektedir. Göçmenler, kendi kültürlerini ve dillerini korurken, aynı zamanda yerel kültür ve dilini öğrenmeye yönlendirilmektedirler. İnternet, sosyal medya ve diğer iletişim teknolojileri ise dünyanın farklı bölgelerindeki insanların daha kolay bir şekilde iletişim kurmalarına

olanak sağlamaktadır. Bu da farklı dilleri öğrenme ve farklı kültürlerle etkileşim olanaklarını geniş kitlelere yaymaktadır.

Çok dillilik ve çok kültürlülüğün günümüzde artan yaygınlığı, çeşitli faktörlere dayanmaktadır. Küresel iş pazarında ve uluslararası ilişkilerde avantaj sağlama düşüncesi, birçok kişiyi farklı dilleri öğrenmeye yönlendirmiştir. Ayrıca, birçok aile, farklı kültürlerden gelen üyelere sahiptir ve bu aileler, çocuklarına hem kendi kültürlerini hem de çevre kültürünü ve dilini öğretme çabasındadırlar. Ayrıca, birçok ülkede çocuklar, ikinci bir dil öğrenmeye okul sistemlerinin bir parçası olarak yönlendirilmektedirler.

Bireyler, kültürel açıdan zengin bir yaşam sürdürmeyi ve farklı kültürleri keşfetmeyi arzulamaktadırlar. Bu nedenle, kültürel çeşitlilik ve çok kültürlülük, toplumlar için çekici hale gelmiştir. Toplumlar, farklı dilleri ve kültürleri değerli varlıklar olarak görmeye daha fazla eğilimlidirler. Bu nedenle, insanlar farklı kültürleri ve dilleri korumak ve öğrenmek istemektedirler.

İki dillilik ve iki kültürlülük arasındaki ilişki genellikle çok yakındır. İki dillilik, bir kişinin iki farklı dilde konuşabilme ve anlayabilme yeteneğini ifade eder. İki kültürlülük ise, bir kişinin iki farklı kültürün özelliklerini anlama ve kabullenme kapasitesini ifade eder. İki dillilik, iki kültürlülüğün temelini oluşturur. Bir kişinin iki farklı dili konuşabilmesi, aynı zamanda iki farklı kültürün özelliklerini anlamasına ve kabullenmesine yardımcı olur. Benzer şekilde, iki kültürlülük, bir kişinin iki farklı dili konuşabilmesi ve anlayabilmesine katkıda bulunur. Bu nedenle, iki dillilik ve iki kültürlülük birbirini tamamlayan kavramlar olarak görülmektedir.

İki dillilik ve iki kültürlülük arasındaki ilişki, kişilerin kültürleri arasındaki bağları güçlendirmek için önemli bir faktördür. Tarihten beri var olan iki dillilik kavramının 20. ve 21. yüzyıllarda gündemde olmasını ve bu konu üzerinde bilimin farklı disiplinlerinin çalışma yapma sebeplerini göstermektedir. Ülkeleri ve toplumları büyük ölçüde etkileyen I. Dünya Savaşı (1914-1918) ve II. Dünya Savaşı (1939-1945) sonuçlarının göstermektedir; ayrıca göçler basta olmak üzere günümüzde de Sosyal Medya ve İnternetin yaygınlaşması da üzerinde durulması gereken sebepler arasındadır. Günümüz dünyasına bakıldığında belirtilen sebeplerin güncelliğini koruduğu söylenecektir. Bu sebeplerin sonucu olarak da çok kültürlülük ve iki dillilik, eğitim, sosyoloji, psikoloji ve diğer disiplinler tarafından incelenen ve kendi bilimsel

alanlarında ele alınan önemli bir konu haline gelmiştir. Bu alanda özellikle 2000'li yıllarda Grosjean (2015), Varro (2024), Yıldız ve diğerleri (2018) tarafından önemli araştırmalar yapılmıştır.

Bu bölümde araştırmanın problem durumunu, amacını, problem cümlesini, önemini, sayıltılarını, sınırlılıklarını ve tanımlarını içermektedir.

1.1. Araştırmanın Problem Durumu

Almanya, çeşitli kültürlerin ve dillerin bir araya geldiği, çok uluslu bir ülkedir. Almanya'da yaşayan 12-17 yaş arasındaki iki dillilik ve iki kültürlü Türk çocukları hem Türk hem de Alman kültürleriyle iç içe büyümenin avantaj ve dezavantajlarını yaşamları boyunca deneyimlerler. Bu deneyim, aynı zamanda bu çocukların Türk kimliklerini ve kültürlerini nasıl algıladıklarını da etkiler. Bu çalışma, Almanya'da yaşayan bu grup çocukların Türk kültürüne aidiyet hissi ile Türkçe öğrenmeleri arasındaki ilişkiyi incelemeyi amaçlamaktadır. Türkçe öğrenmenin, bu çocukların Türk kimliklerini güçlendirmesine ve Türk kültürüne daha yakın hissetmelerine nasıl katkıda bulunduğunu anlamak hem eğitim politikaları hem de kültürel açıdan önemli bir konuyu ele almaktadır. Almanya'da yaşayan iki dillilik ve iki kültürlü çocukların kimlik gelişimine ışık tutacak olan bu çalışma, bu grup çocukların deneyimlerinin daha iyi anlaşılması noktasında yardımcı olacaktır.

Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında 8 Mayıs 1957 tarihinde imzalanan Kültür Anlaşması, Türk-Alman kültür ilişkilerinin temelini oluşturmaktadır. Bu anlaşma aslında 1960'li yıllarda Türkiye ve Almanya arasında imzalanan işçi alım sözleşmesi ile Almanya'ya gelen Türklerin sayısının artması ile daha da önemli bir hale gelmiştir. Günümüzde 4. Neslin Almanya'da doğduğu bilinen bir gerçektir. Ve halen dördüncü neslin dilsel ve kültürel problemleri istenilen seviyede çözümler bulunabilmiş değildir. Bunun temelinde zaman zaman politik sebepler gösterilse de oluşan sosyoekonomik sebepler ve popülist yaklaşımlar sorunların günümüze kadar artarak gelmesine sebep oluşturmuştur.

Bu çalışmada, dil ve kültür perspektifinden Almanya'da yaşayan 12-17 yaş arası çocukların, Almanya'da yaşayan iki dilli, iki kültürlü Türk çocuklarının Türk kültürüne aidiyet hissi ile dil edinimi arasındaki nasıldır? Ana Problemi çerçevesinde aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır.

- Almanya'da yaşayan iki dilli, iki kültürlü Türk çocuklarının Türkçe ve Almanca arasındaki dil tercihinin çocukluk dönemindeki aile içi iletişim üzerindeki etkisi nasıldır?

-Almanya'da yaşayan iki dilli, iki kültürlü Türk çocuklarının iki dilli iki Kültürlü kimliklerinin duygusal durumları üzerindeki etkileri nasıldır?

- Almanya'da yaşayan iki dilli, iki kültürlü Türk çocuklarının iki dilli Türkçe-Almanca'ya yönelik tutumları arasındaki farklılar nasıldır?

- Almanya'da yaşayan iki dilli, iki kültürlü Türk çocukların, Türkiye'de geçirdikleri zamanın dilsel-kültürel kimlikleri üzerindeki etkisi nasıldır?

1.2. Araştırmanın Amacı

Almanya'ya göçün 60. yılına rağmen, Almanya'da yaşayan Türklerin dil ve kültür sorunları hala devam etmektedir. Bu araştırma, iki dillilik, iki kültürlülük ve Almanya'da yaşayan Türk çocuklarının dil ve kültürle ilişkili durumlarını anlamayı amaçlamaktadır. Ayrıca, Türk diline ve Almancaya olan bakış açılarını incelemeyi ve ana dili Türkçeyi öğrenme durumlarını belirlemeyi hedeflemektedir. İki dilli ve çok kültürlü bir ortamda yaşamının Türk çocuklarının hayatlarındaki zorlukları ve avantajlarını incelemeyi amaçlamaktadır.

Çalışmada, iki dillilik ve iki kültürlülük arasındaki ilişkiyi açıklamak, özellikle Türk çocuklarının çok kültürlü ve çok dilli Almanya'daki dil ve kültürel durumlarını irdelemek, iki dilliliğin ve iki kültürlülüğün hayatlarını nasıl etkilediklerini incelemek araştırmanın temel amaçları arasındadır. Almanya'da doğmuş Türk çocuklarının ikinci dil olarak Almanca'yı nasıl kullandıkları, Türkçe ile olan ilişkileri ve kültürel kimlikleri üzerindeki etkilerini açıklamayı amaçlamaktadır. Bu bilgiler, göçmen topluluklarına yönelik dil ve kültürel politikaların geliştirilmesi ve gençlerin kültürel bağlarını koruma çabalarının yönlendirilmesi için önemlidir.

1.3. Araştırmanın Önemi

Almanya, uzun yıllardır Türk kökenli göçmenleri barındıran bir ülke olmuştur ve bu göçmen topluluğu içinde ikinci ve üçüncü kuşak Türk çocukları giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Bu çocuklar, hem Alman hem de Türk kültürleri arasında bir

denge kurarak yaşamaktadırlar. Bu kültürel denge, kimlik oluşturma süreçlerinde kritik bir etkiye sahiptir. Bu bağlamda, bu tez, Almanya'da yaşayan iki dilli ve iki kültürlü Türk çocuklarının kimlik oluşturma süreçlerini anlama ve ifade etme amacını taşımaktadır

Türk kökenli çocukların üçüncü nesil temsilcileri üzerine odaklanarak, kültürel kimliklerini nasıl inşa ettikleri ve bu süreçte hangi faktörlerin etkili olduğunu araştırmaktadır. Almanya'nın çok kültürlü yapısında büyüyen bu çocuklar, hem doğdukları ülkenin hem de ailelerinin köken ülkesinin kültürleri arasında bir denge kurmak zorundadırlar. Bu dengeleme süreci, çocukların kimlik oluşturmada kritik bir role sahiptir.

Araştırma, bu alanda yapılan araştırmalara yenilikçi bir katkı sağlayarak, Almanya'da yaşayan iki dillilik ve iki kültürlü Türk çocuklarının kimlik oluşturma süreçlerini anlamak adına bilimsel bir bakış sunmayı amaçlamaktadır. Bu çalışma, kültürel çeşitliliği anlamak ve bu çeşitliliğin bireylerin kimlik oluşturmada nasıl etki ettiğini kavramak açısından önemli bir role sahiptir.

Almanya'da yaşayan Türklerin nüfusunu Federal Göçmen ve Mülteciler Dairesi (2023) kaynaklarında, üç milyonu aştığı istatistiklerden anlaşılmaktadır. Türklerin yurt dışında yaşadığı en fazla nüfusu barındırması bakımından Almanya'daki Türklerin dili ve kültürü ile ilgili birçok çalışma yapılmış ve yapılmaktadır. Fakat konunun sosyolojik-kültürel ve dilsel bağlamda değerlendirilmesi bu konunun günün şartlarına ve yaşanan günün sosyal durumuna göre üzerinde güncel bir çalışılma yapmaya değer bir konu olduğu görülmüştür. Ayrıca bu tür çalışmalar, göçmen toplulukların kültürel kimliklerini sürdürme veya kaybetme süreçlerini anlamak açısından son derece önemlidir. Bu araştırmalar, dil becerilerini sürdürme ve kültürel kimliklerini koruma konusunda eğitim politikalarını ve toplumsal entegrasyon stratejilerini şekillendirmede kullanılabilecek önemli katkılar yapması düşünülmüştür.

Sonuç olarak, bu çocukların iki kültür arasında denge sağlama yetenekleri, kimliklerini nasıl algıladıkları ve bu dengelemenin toplumsal uyumlarına nasıl etki ettiği gibi konularda önemli içgörüler sunabilir. Çalışma, Türklerin Almanya'da ne gibi sosyal, kültürel ve dilsel değişimler yaşadıklarının ortaya konmasına yardımcı olması ve Almanya'daki Türk çocuklarının yaşamlarının daha iyi anlaşılmasına ve geliştirilmesine yönelik öneriler sunmuştur. Ayrıca, Almanya'daki Türklerin kültürel

özellikleri, dil konuşma ve öğrenme süreçleri ile diğer alanlardaki etkileşimleri incelenecek ve bu konuda öneriler geliştirilecektir.

Almanya'da yaşayan çocuklarla ilgili dil ve kültür çalışmaları yapılmasının birkaç önemli nedeni vardır:

Dil ve kültür çalışmaları, göçmen çocuklarının Alman toplumuna daha iyi uyum sağlamalarına yardımcı olacak ve ikinci dil becerileri ve kültürel anlayış, toplum içinde daha rahat bir şekilde yaşamalarını kolaylaştıracaktır.

Çocukların birden fazla dil bilmeleri, bilişsel ve akademik gelişimlerine olumlu katkılarda bulunabilir. Araştırmalar, çok dilli çocukların problem çözme yeteneklerinin daha iyi olduğunu göstermektedir.

Almanya gibi çok kültürlü toplumlarda farklı kültürlerin bir arada bulunması, toplumsal zenginliği artırır. Dil ve kültür çalışmaları, bu farklılıkları anlamaya yönelik bir adım olarak görülebilir:

Dil ve kültür çalışmaları, bir toplumun kültürel mirasını gelecek nesillere aktarmada önemli bir rol oynar. Göçmen çocukları, kendi kültürlerinin değerlerini ve geleneklerini öğrenerek bu mirası canlı tutabilirler.

Almanya'da yaşayan çocuklarla ilgili dil ve kültür çalışmaları hem bireysel hem de toplumsal düzeyde birçok fayda sağlayacağı düşünülmüştür. Bu çalışmalar, çocukların kültürel kimliklerini güçlendirmelerine, iletişim becerilerini geliştirmelerine, toplumsal uyumlarını artırmalarına ve toplumun zenginliğine katkıda bulunmalarına yardımcı olacaktır. Ayrıca ana dilin kişinin kimliğini belirleyen önemli bir unsurdur. Bir kişinin ana dili, kültürel kökenlerini, aidiyet duygusunu ve iletişim becerilerini şekillendirir. Ana dilin yabancı bir ülkede daha fazla önem kazanmasını göstermektedir.

Araştırmanın sonuçları hem akademik hem de toplumsal bağlamda katkı sağlayacak ve bu gençlerin yaşamlarını daha iyi anlaşılmasına yardımcı olacaktır. Ayrıca, eğitim politikalarının ve toplumsal uyum stratejilerinin geliştirilmesinde rehberlik edebilecek önemli bulgular sunacaktır.

1.4. Sınırlılıklar

Araştırma Almanya'nın Aşağı saksonya eyaletine bağlı Goslar ilinde yaşayan 12-17 yaş aralığında iki dilli 10 Türk çocuğu ile sınırlıdır. Araştırmaya katılan çocukların eşit kız ve erkeklerden olmasına dikkat edilmiştir. Katılımcılar 5 kız ve 5 erkek çocuklardan oluşmaktadır.

Veriler geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme ve kişisel bilgi formu ile elde edilmiştir.

1.5. Varsayımlar

Araştırmaya katılan katılımcıların veri toplama araçlarını gönüllü, yansız, gerçek ve samimi görüşlerini yansıtacak şekilde cevaplandırırları varsayılmıştır.

1.6. İlgili Araştırmalar

Almanya'da yaşayan Türk çocukların ana dilleri, ana dili eğitimi ve iki dillilikleri, çok kültürlülükleri ile ilgili yapılan alan yazın tarama neticesinde ulaşılabilen çalışmalar şu şekildedir:

İki dillilik ve iki kültürlülük konularının dilbilimi, eğitim ve öğretim, antropoloji, sosyoloji, kültürel çalışmalar ve psikoloji gibi farklı disiplinlerde ele alındığı söylenecektir, bu konunun çoklu yönlerini anlamak için çeşitli perspektiflerin gerektiğini gösterir.

Doktora Tezleri

Çatır (2022) "Avrupa Birliği kültür politikaları çerçevesinde kültürel çeşitlilik"

Üstün (2020) "Die Einstellung der in Deutschland Lebenden Türkischen Kinder Gegenüber der Türkischen Sprache und ein Modellvorschlag am Fallbeispiel des Landes Hessen" isimli çalışmanın amacı, Almanya'da yaşayan Türk çocuklarının Türk diline karşı nasıl bir tutum geliştirdiklerini ve bu dili nasıl sürdürebileceklerini araştırmaktır.

İli (2020) "Göçmenlerle ilgili eğitim politikaları: Türkiye ve Almanya örneği"

Göçmenler (2019) "Amerika Birleşik Devletleri'ndeki Türk Çocuklarına Ana Dili Öğretimindeki Sorunlar ve Çözüm Önerileri: Program ve Kitap Ölçeğinde" Bu

çalışmanın Ana Dili bölümündeki araştırmalar hazırlanan çalışmayla kurulan aynı temelli sorunlara bakış açısı geliştirilmesi noktasında incelenmiştir.

Öztürk(2018) “Deux Langues, Deux Cultures: Les Bilingues Franco-Turcs de Troisième Génération en France” gençlerin iki dilliliği nasıl deneyimledikleri ve kimliklerini nasıl şekillendirdikleri konusunda yapılan bir çalışmadır.

Tekgöz (2017)” Almanya Baden-Württemberg Eyaleti ilkokul eğitim programı ile Türkiye ilkokul eğitim programlarının karşılaştırmalı eğitim analizi”

Bican (2017) tarafından Danimarka'da yürütülen çalışma, Türkçe ve Danca dillerini ana dilleri olarak kullanan lise öğrencilerinin dil becerilerini ve dil baskınlığı boyutlarını incelemeyi amaçlamıştır.

Bekar (2015) tarafından gerçekleştirilen doktora çalışması, “Almanya Türkçesi”başlığını taşımakta olup, bu çalışmanın temel hedefi Türkçe ile Almanca arasındaki etkileşimi, özellikle de farklı kuşaklar arasındaki dinamikleri belirlemektir. Almanya'da yaşayan I., II. ve III. kuşak bireylerin kullandığı Türkçenin ve farklı kuşaklar arasında Türkçe ile Almanca arasındaki etkileşimin belirlenmesini amaçlamaktadır.

Arslangiray (2013) tarafından yürütülen çalışmanın amacı, “3. Kuşak Türk Çocukları ve İki Dilli-İki Kültürlü Eğitim Modelleri: Hessen Eyaleti Koala Projesi” başlıklı çalışmada, üçüncü kuşak Türk çocuklarının eğitim modelleri üzerindeki etkilerini anlamak ve bu bağlamda Hessen Eyaleti'nde uygulanan Koala Projesi'nin rolünü incelemektir

Şahan'ın (2012) “Almanya' da ilkokullara devam eden Türk öğrencilerin başarılarını etkileyen faktörlerin nitel bir analizi” araştırması, Almanya'daki Türk çocuklarının ilkokul başarılarını etkileyen faktörleri belirlemeye yönelik yapılmıştır. Bu çalışmada, aile ilgisi, okul öncesi eğitim, ayrımcılık ve eğitim sistemine dair çeşitli faktörler tespit edilmiştir. Çalışma, önerilerde bulunarak çocukların akademik başarılarını artırmak için aile, okul ve eğitim sistemine yönelik önlemler sunmaktadır

Şen, (2011) Çalışma, Belçika'da yaşayan Türk çocuklarının Türkçe ‘ye yönelik tutumlarını ve ana dillerinde oluşturdukları yazılı anlatımları incelemeyi amaçlamaktadır.

İnce (2011) Yurt dışındaki Türk çocuklarının anadilleri Türkçede yaşadıkları anlatım sorunları: Fransa örneği bu çalışmanın örneklemini Almanya olmasa bile evreni Araştırma evreni, yurt dışında Türkçe ve Türk Kültürü dersine giren iki dilli Türk öğrencileri olması çalışmanın burada yer almasına sebebiyet vermiştir.

Genç (2010) Almanya’da çokkültürlülük, kültürlerarası eğitim ve Türk öğrencilerinin durumu ile ilgili yapılmış bir doktora tezidir, çalışmada çalışma Almanya’da çokkültürlü ve kültürlerarası eğitime verilen önemi ve Türk kökenli çocukların eğitim-öğretim sürecinde yaşadıkları problemleri ele alarak bir durum tespiti yapmayı amaçlamıştır.

Çötök (2010) “Çok kültürlülük, kültürlerarasılık ve entegrasyon tartışmaları bağlamında Alman eğitiminde Türk öğrenciler: Bremen örneği” Doktora tezinde, Türk kökenli öğrencilerin Alman eğitim sistemi içinde nasıl bir kimlik geliştirdiklerini ve hangi kültürel faktörlerin bu kimlik algısını etkilediğini anlamayı hedefler. Aynı zamanda, bu öğrencilerin kültürel tavırlarının nasıl şekillendiğini inceler.

Demiray (2009) “Drittspracherwerb als präterminierter Lernprozess. Die kognitiven Prozesse beim Leseverstehen und bei der Textproduktion von Türkischen Drittspracherwerbern des Deutschen” Öncel belirli öğrenme süreci olarak üçüncü dil edinimi. Almancayı üçüncü dil olarak edinen Türklerin okuma anlama ve metin üretmedeki bilişsel süreçleri ile ilgili yapılan çalışmadır.

Şahin (2009) “Die Rezeption des Begriffes Heimat in drei Generationen, der in Deutschland lebenden Türken ein Beitrag zur soziolinguistik und semiotik”Almanyada yaşayan birinci, ikinci ve üçüncü kuşak Türklerin? Vatan algılaması. Göstergibilim ve sosyodilbilim açısından bir araştırmadır.

Adıgüzel (2004) tarafından yürütülen çalışma, "Kimliğin Korunmasında ve Üretilmesinde Türk Derneklerinin Rolü: Almanya/Köln Örneği" başlığını taşımaktadır. Bu çalışma, Almanya'daki Türk derneklerinin, özellikle Türk gençlerinin kimliklerinin korunması ve oluşturulmasındaki rolünü araştırmayı amaçlamaktadır Poyraz (1995) F. Almanya ve Türkiye'de okul öncesi eğitimi alan 4-6 yaşlar arası Türk çocuklarının dil gelişim düzeylerinin karşılaştırılması ile ilgili önemli bulgular sunmuştur.

Konferans/Çalıştay/Sempozyum/Projeler

Dil Ağacı/Language Tree projesi Erasmus+ Gençlik Programı: Language Tree” projesinde Türkçenin yabancı/ ikinci dil olarak öğretimi alanında konuşma becerisi özelinde genç göçmenler ve genç iki dilliler için ihtiyaç analizinin ortaya konması, konuşma becerisi ile ilgili müfredat çalışmasının yapılması ve konuşma becerisi ile ilgili Web uygulamasının kullanıma sunulması hedefleniyor. Ayrıca projenin özellikle bu alanda temel seviyede konuşma becerisinin gelişimi ile ilgili büyük bir boşluğu doldurması beklenmektedir. Güncel olarak Program Uluslararası Miras Dil ve Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Sempozyumu'nda 26-27 Eylül 2023 tarihinde Brüksel'de düzenlendi.

Uluslararası Avrupalı Türkler ve İki dillilik Çalışmaları:

1. Uluslararası Avrupalı Türkler ve İki Dillilik Çalışmaları Kongresi - Hollanda, 2023
2. Türkiye'de ve Dünya'da Türkçenin Öğretimi Çalıştayı - Bursa, 2022
3. 5. internationale Konferenz Herkunftssprachen – Polnisch, Russisch und Türkisch in der interkulturellen und mehrsprachigen Gesellschaft der Bundesrepublik - Technische Universität Darmstadt, 2019
4. Avrupalı Türkler Ana Dili Eğitimi Çalıştayı - Köln, 2019
5. Avrupalı Türkler Ana Dili Eğitimi Çalıştayı - Paris, 2018
6. Avrupalı Türk Çocukları Anadil Eğitimi Çalıştayı - Almanya, 2016
7. Avrupalı Türkler Ana Dili Eğitimi Çalıştayı - Ghent, 2015
8. Alman Eğitim Sisteminde Göçmen Öğretmenlerin, Ailelerin, Çocukların Sorunları ve Çözüm Yolları Sempozyumu - Frankfurt am Main, 2013
9. Avrupalı Türkler Ana Dili Eğitimi Çalıştayı - Sakarya Üniversitesi, 2013
10. Göçmen Çocuklarında Dil Durumu ve Dil Edinim/Öğrenim Sorunları Duisburg-Essen Üniversitesi, 2014
11. Avrupalı Türkler Ana Dili Eğitimi Çalıştayı - Sakarya Üniversitesi, 2013
12. Göçmen Toplulukların Eğitim ve (Ana)Dil Öğrenim Anlayışları Bakış Açıları, Uygulamaları ve Sonuçları Sempozyumu - Duisburg-Essen Üniversitesi, 2011

13. Sonderschule/Förderschule Sorunu ve Göçmen Toplumu Panel - Duisburg-Essen Üniversitesi, 2010
14. Göçmenlerin Anadili, Eğitim, Kültür ve Entegrasyon Sorunları Sempozyumu - Duisburg-Essen Üniversitesi, 2010
15. Göçmenlerin Anadil Sorunu ve Çözüm Önerileri Sempozyumu - Almanya, 2009.

Yüksek Lisans Tezleri

Alanında yayınlanan yüksek lisans tezleri:

Ergüt (2021) Yurt dışında yaşayan iki dilli Türk çocuklarının Türkçe derslerine katılırken yaşadıkları sınıf içi ve sınıf dışı konuşma kaygılarını incelemiştir. Bu tür bir araştırma, dil ve kültür mirası koruma, çocukların kimlik gelişimi ve dil öğrenme süreçleri konularında önemlidir

Kaptan (2021) Bu araştırma, Hollanda'ya Türklerin ilk göçlerinden bu yana geçen zaman içinde Türk toplumunun Hollanda'daki gelişim ve değişim sürecini incelemeyi amaçlamaktadır. Özellikle, üçüncü nesil Türk gençlerinin ana dili kullanım becerileri, karşılaştıkları sorunlar ve geleceğe yönelik istekleri üzerine odaklanmaktadır.

Çakıcı(2016) Almanya ve Türkiye'deki anaokullarında verilen anadili eğitiminde kullanılan oyunların çocukların temel dil becerilerine etkisi

Othegraven(2012) “Zweisprachigkeit im frühen Alter”bu tez, teorik ve pratik anlamda erken çift dillilik konusunu ele almaktadır. Başlangıçta, yazar örneklerle birkaç tanım sunarak erken çift dilliliğin çeşitli türlerini açıklamaktadır. Ardından, çift dilliliğe ulaşmanın yollarını, erken çocukluk döneminde dil gelişimini ve iki dilin öğrenilmesini desteklemenin çeşitli yöntemlerini detaylı bir şekilde ele alır.

Yazar, konuyla ilgili seçilmiş kaynaklardan elde edilen bilgileri kullanarak avantajları ve dezavantajları titizlikle toplar ve analiz eder. Ayrıca, çocuk dil araştırma ve çift dillilik konusundaki diğer çalışmaların başarı ve başarısızlıklarını inceler.

Horny (2011) "Migrationsbedingte Muttersprachliche Defizite Türkischer Kinder in Deutschland" Almanya 'daki Türk Çocuklarının Göçe Bağlı Anadilsel Kayıplar”

Yazıcı (1999) Almanya ve Türkiye'de anaokuluna devam eden 60-76 aylar arasındaki Türk çocuklarının dil gelişimi ile ilgili okuma olgunluğu arasındaki ilişkinin incelenmesi

Kurğtolu (1985) “Orta öğretim çağındaki Türk işçi çocuklarının Federal Almanya dönüşü okullarda karşılaştıkları dil ve intibak sorunları”

Genel anlamıyla alan yazında yapılan çalışmalarda, doktora tezlerinde özgün çalışmaların ön planda olduğu, konuların birbirinden farklı seçildiği belirtilmektedir. Yüksek lisans tezlerinde ise dil gelişimi, çeşitli açılardan incelenen en yaygın konu olarak öne çıkmaktadır. Bu bağlamda, dil gelişiminin yanı sıra iki dilli olmanın bazı bilişsel teorilere göre incelenmesi de önemli bir araştırma alanı oluşturmaktadır. Ünyılmaz'a (2022) göre, makalelerde dil gelişimi konusunun ardından, iki dillilikle ilgili ebeveyn ve öğretmen görüşlerine dair çalışmaların da önemli bir yer tuttuğu belirtilmektedir.

Yapılan Diğer Çalışmalar:

Adler & Ribeiro Silveira (2022) “Welche Fremdsprachen werden in Deutschland alles gesprochen?” Almanya'da konuşulan yabancı dillerle ilgili istatistiksel veriler sunmuş ve Almanya'daki dil eğilimlerini araştırmış bir incelemiştir.

Dirim, Wildemann ve Demir (2022) “Erfassen sprachlicher Fähigkeiten im Sprachkontakt–Desiderata und Anforderungen an Verfahren” isimli çalışmalarında, dil kullanımı ve göç toplumu içinde dil gelişiminin önemini incelediği bu çalışmada; özellikle göç toplumlarında dil gelişimi ve bu gelişimle ilgili dil temasının nasıl etkili olduğu ele alınmıştır.

Damian ve Maranitsch (2022) “Mehrsprachigkeit im Unterricht aus sprachheilpädagogischer Sicht – Chancengerechtigkeit sichtbar” makalesi çok dillilik ve konuşma-dil patolojisi arasındaki ilişkiyi inceleyen araştırmadır.

İki dilli ilkökul sınıflarının okul denemesi adıyla Hamburg Üniversitesi/Köln Üniversitesi iş birliğiyle yürütülmüştür.

Qasim Jebur Abrah Alhachami (2021) “Macht die Zweisprachigkeit die Schüler intelligenter?” İsimli makalesinde İki dillilik veya çoklu dillilik, bireylerin iki veya daha fazla dil konuşma yeteneğine sahip olmalarının, bireylerin daha zeki olup olmadığı sorusuna yanıt aranmıştır.

Yıldız (2020) çalışmasında, yurt dışında Türkçe ve Almanca olmak üzere iki dilli büyüyen çocukların dil edinim sürecini ve durumunu ele almaktadır. Kitap, bu çocukların dil gelişimi ve kullanımının nasıl şekillendiğini anlamaya yönelik araştırma ve analizler içermektedir. Ayrıca, bu sürecin çeşitli değişkenler (örneğin, aile, eğitim sistemi, toplumsal çevre) açısından nasıl etkilendiği de ele alınmıştır.

Albayrak ve Erdoğan (2020) “Almanya’da Yaşayan 3. Kuşak Türklerde Sık Kullanılan Kod Aktarım Türleri –Bir Söylem Analizi” çalışmalarında Türkçe-Almanca iki dilli konuşmacıların, tümceler arası kod aktarımı türüne en fazla başvurduğu aktarılmıştır.

Hoff, Erika; Core, Cynthia & Shanks, Katherine F. (2020). “The quality of child-directed speech depends on the speaker’s language proficiency” Çocuklara yönelik ko
Hopp, Holger; Vogelbacher, Markus; Kieseier, Teresa & Thoma, Dieter (2019). “Bilingual advantages in early foreign language learning: Effects of the minority and the majority language”: Erken yabancı dil öğreniminde iki dilli avantajlar: Azınlık ve çoğunluk dilinin etkileri ile ilgili bir çalışma yapmışlardır.

Woerfel, Till (2018) “Encoding motion events: The impact of language-specific patterns and language dominance in bilingual children” Hareket olaylarının kodlanması: İki dilli çocuklarda dile özgü kalıpların ve dil baskınlığının etkisi çalışması, konuşmanın kalitesi konuşmacının dil yeterliliğine bağlıdır.

Bican ve Demir (2018) “Danimarka’da Türkçe-Danca Konuşan Öğrencilerin Dil Baskınlığının İki Dillilik Temelinde İncelenmesi” başlığı ile yayımlanan makalesi her ne kadar Almanya’da yapılmamış olsa da çalışmanın bir Avrupa ülkesinde yapılmış olması ve konusu itibarıyla çalışmaya katkı sunulacağı düşünülmüştür. Araştırma sonuçlarına göre katılımcıların baskın dili Danca olarak belirlenmiştir, aynı zamanda katılımcıların Türkçe ve Danca öğrenme süreleri arasında anlamlı farklılıklar olduğunu göstermektedir.

Sakın (2018) “Almanya Türklerinin Dil Tutumları Üzerine Toplum dilbilimsel Bir Araştırma” konulu makalede Türkçe konuşabilenler ve üçüncü nesil diğer nesillere kıyasla Alman toplumuyla daha olumlu bir yaklaşım sergilemekte olduğunu. Bu toplumlar arası uyum, entegrasyon ve toplumsal uyum konularında önemli bir gözlemi ifadesi olduğunu belirtmiştir.

Schroeder, Christoph & Küppers, Almut (2016). “Türkischunterricht im deutschen Schulsystem: Bestandsaufnahme und Perspektiven”: Alman okul sisteminde Türkçe öğretimi: durum değerlendirmesi ve perspektifler.

Wenk, Anne Kathrin; Marx, Nicole; Rüßmann, Lars & Steinhoff, Torsten (2016). “Förderung bilingualer Schreibfähigkeiten am Beispiel Deutsch – Türkisch “Almanca-Türkçe örneği üzerinden iki dilli yazma becerilerinin desteklenmesi ile ilgili yaptıkları çalışma önemlidir.

Alexandra(2014)“Zweitspracherwerb und die Spezifische Sprachentwicklungsstörung-Sprachprofile und elektrophysiologische Befunde”kitabında iki dilli çocuklar ile tek dilli çocuklar üzerine yapılan bir çalışmadır.

Yıldız (2012) “Yurt Dışında Yaşayan Türkler ve Türkçe Öğretimi: Almanya Örneği”çalışması bu alanda Almanya’da yapılmış en kapsamlı araştırmalardan biridir.

Chilla (2008) “Erstsprache, Zweitsprache, Spezifische Sprachentwicklungsstörung?” Hamburg’da dilbilimi enstitüsünde yapılan çalışma Ana dili Türkçe olan ardışık iki dilli çocukların Almanca ana cümle yapısını edinmelerinin incelemiştir.

Hoff, Erika (2006)”How social contexts support and shape language development”Sosyal bağlamlar dil gelişimini nasıl destekler ve şekillendirir.

Hopp, Holger; Vogelbacher, Markus; Kieseier, Teresa & Thoma, Dieter (2019). “Bilingual advantages in early foreign language learning: Effects of the minority and the majority language” Çalışmalarında, erken yabancı dil öğreniminin avantajlarına odaklanarak, iki dilliliğin azınlık ve çoğunluk dilleri üzerindeki etkilerini incelemiştir.

Schader ve Maloku (2014)” Unterricht in Heimatlicher Sprache und Kultur” çalışmasında, İsviçre’de yaygın olarak kullanılan Anadil ve Kültür Dersleri teriminin, özellikle çocukların ailelerinin köken dilini ifade ettiği ve bazen hissedilen vatanın dilini yansıtmadığı vurgulanmaktadır.

Ceylan (2013) Alman Eğitim Sisteminde Çokkültürlülüğün İzleri ile ilgili yaptığı çalışmada çok kültürlülüğe ait izler hakkında bilgi edinmek amacıyla yapılmıştır.

Gogolin, Ingrid; Neumann, Ursula & Roth, Hans-Joachim (2009)”Schulversuch bilinguale Grundschulklassen in Hamburg” başlıklı çalışması, Hamburg’da yürütülen

linguallik deneyinin bilimsel takibini incelemektedir. Çalışmanın formative yönleri arasında okullara yapılan danışmanlıklar, atölye çalışmaları ve ara sonuçların geri bildirimleri bulunmaktadır. Çalışma, çocukların her iki dildeki aktif dil becerilerini gözlemlemek için uygun bir araç setinin geliştirilmesi ve bu araçların empirik olarak test edilmesi sürecini de kapsamaktadır. Geliştirilen araç seti ve elde edilen veriler, gelecekteki çalışmalar için uygun bir temel oluşturmaktadır.

Sağlam (2006) Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisinde yayımlanan “Türk- Alman Örneğinde Karma Evli Çiftlerin Çocuklarındaki Dilsel Gelişim Üzerine” yayımlanan makalesinde ebeveynlerin eğitim düzeyi yükseldikçe, çocukların hem konuşma becerileri hem de kelime dağarcıkları benzer oranda arttığını gözlemlemiştir. Bu durum, ailelerin eğitim düzeyinin çocukların dil gelişimine etkisi hakkında bilgi vermektedir.

Thoma, Dieter & Tracy, Rosemarie (2006)” Deutsch als frühe Zweitsprache: Zweite Erstsprache? In Bernt Ahrenholz Hrsg.), Kinder mit Migrationshintergrund.Spracherwerb und Fördermöglichkeiten. Freiburg im Breisgau: Fillibach”. Erken dönem ikinci dil olarak Almanca: İkinci ana dil mi? Üzerine bir çalışma yapılmıştır. İki dillilik ve iki kültürlülük alanları, küreselleşme, göç, eğitim, insan hakları ve iletişim teknolojileri gibi bir dizi faktörün etkisiyle önemli bir araştırma ve ilgi alanı haline gelmiştir. Bu alanlarda yapılan çalışmalar, dil ve kültürler arasındaki etkileşimi incelemektedir.

Dil Edinimi ile İlgili Yapılan Çalışmalar

Dil edinimiyle ilgili yapılan çalışmalar, genellikle dil bilimciler, psikologlar, eğitimciler ve diğer disiplinlerden araştırmacılar tarafından ele alınmaktadır. Bu çalışmalar dil ediniminin farklı yönlerini inceleyebilir ve birçok farklı dilde gerçekleştirilebilmektedir. Almanya gibi çok kültürlü toplumlar, dil edinimiyle ilgili araştırmalarda özellikle ikinci dil edinimi ve çok dillilik alanında yoğun ilgi görmektedir. Bu tür çalışmalar, farklı dil ve kültürler arasındaki etkileşimleri anlamak ve toplumsal uyumu teşvik etmek açısından önemli görülmüş ve çalışmalar yoğun bir şekilde yapılmış ve yapılmaktadır.

Rohlfing, Katharina (2019). Frühe Sprachentwicklung. Tübingen.

Winner, Anna (2012). Kleinkinder ergreifen das Wort. Sprachförderung mit Kindern von 0 bis 4 Jahren. Berlin.

Chomsky, Noam (2000). New horizons in the Study of Language and Mind. Cambridge.

Butzkamm, Wolfgang und Jürgen Butzkamm (1999). Wie Kinder sprechen lernen. Kindliche Entwicklung und die Sprachlichkeit des Menschen. Tübingen.

Klann-Delius, Gisela (1999). Spracherwerb. Stuttgart

Bruner, Jerome (1997). Wie das Kind sprechen lernt. Bern.

Merten, Stephan (1997). "Wie man Sprache (n) lernt. Frankfurt a. M."

Kolonko, Beate (1996). "Spracherwerb im Kindergarten: Grundlagen für die sprachpädagogische Arbeit von Erzieherinnen. Pfaffenweiler".

Pinker, Steven (1996). Der Sprachinstinkt. Wie der Geist die Sprache bildet. München.

Papousek, Mechthild (1994). Vom ersten Schrei zum ersten Wort. Anfänge der Sprachentwicklung in der vorsprachliche Kommunikation. Bern.

Szagun, Gisela (1993). Sprachentwicklung beim Kind. Eine Einführung. Weinheim.

Ayres, Jean (1987). Bausteine der kindlichen Entwicklung. Die Bedeutung der Integration der Sinne für die Entwicklung des Kindes.

Oksaar, Els (1987). Spracherwerb im Vorschulalter. Einführung in die Pädolinguistik. Stuttgart.

Bruner, Jerome (1977). "Wie das Kind lernt, sich sprachlich zu verständigen, in: Zeitschrift für Pädagogik".

Piaget, Jean (1972). Sprechen und Denken des Kindes. Düsseldorf.

Wygotski, Lew (1964). Denken und Sprechen. Berlin.

Çok Dillilikle İlgili Almanya'da Yapılan Çalışmalar

Almanya gibi çok dilliliğin yaygın olduğu, çok dillilikle ilgili araştırma ve çalışmaların yapılan literatür araştırmasında yoğun olarak yapıldığı tespit edilmiştir. Bu çalışmalar genellikle farklı disiplinlerden gelen araştırmacılar tarafından yürütüldüğü ve çok dilliliğin çeşitli yönlerini ele alan bilimsel yaklaşımlar olduğu görülmüştür. Bu bağlamda Almanya'da çok dillilikle ilgili yapılan araştırılan konu ile ilgili olduğu çalışmalar:

Scharff Rethfeld, Wiebke (2013). Kindliche Mehrsprachigkeit. Grundlagen und Praxis der sprachtherapeutischen Intervention. Stuttgart.

Leist-Villis, Anja (2021). Christmas, Schrippe und Osterhase: Lebendige Mehrsprachigkeit in der Familie. Erschienen in: Dien Land Dien Spraak – Plattdüütsch in Familie; ADS Grenzfridensbund e.V. & Schleswig-Holsteinischer Heimatbund. Abrufbar unter: www.heimatbund.de.

Leist-Villis, Anja (2019). „Ich will deine doofe Sprache nicht!“ – Mehrsprachigkeit in der Familie: Perspektive der Eltern. In: Frühe Kindheit, 1, 68- 70.

Hofbauer, Christiane (2018). Sprachen und Kulturen im Kita-Alltag. Freiburg i. Br.

Kielhöfer, Bernd und Sylvie Jonekeit (2002/11). Zweisprachige Kindererziehung. Tübingen.

Leist-Villis, Anja (2017). Einstellungen pädagogischer Fachkräfte zu Mehrsprachigkeit: Ein Erhebungsinstrument. Bonn. Abrufbar hier.

Leist-Villis, Anja (2016). Einstellungen pädagogischer Fachkräfte zu Mehrsprachigkeit: ein Fragebogen. In: ZMI-Magazin, 12- 13. Köln.

Leist-Villis, Anja (2016). "Ein Hund ist keine Kuh" – Mehrsprachigkeit in den ersten Lebensjahren. Entwicklung und Unterstützung im Elementarbereich. In: Frühe Kindheit, 6, 60- 63.

Leist-Villis, Anja (2016, 7. Auflage) Elternratgeber Zweisprachigkeit. Informationen & Tipps zur zweisprachigen Entwicklung und Erziehung von Kindern. Tübingen: Stauffenburg.

Reich, Hans H. (2011). Schriftsprachliche Fähigkeiten türkisch-deutscher Grundschülerinnen und Grundschüler in Köln. Ein Untersuchungsbericht.

Garcia, Ofelia (2009). Bilinual Education in the 21st Century. A Global Perspective. Chichester.

Anstatt, Tanja (Hg.) (2007). Mehrsprachigkeit bei Kindern und Erwachsenen. Erwerb-Formen- Förderung. Tübingen: Attempo

Leist-Villis, Anja (2006): Zweisprachige Entwicklung und Erziehung in gemischtsprachigen Familien. In: Reiner Bahr und Claudia Iven (Hg.), Sprache – Emotion – Bewusstheit, 163- 167. Idstein.

- Leist-Villis, Anja (2004). Zweisprachigkeit im Kontext sozialer Netzwerke-Unterstützende Rahmenbedingungen zweisprachiger Entwicklung und Erziehung am Beispiel griechisch-deutsch (Reihe: Mehrsprachigkeit, Band 15). Münster: Waxmann.
- Reich, Hans H. und Hans-Joachim Roth (2002). Spracherwerb zweisprachig aufwachsender Kinder und Jugendlicher. Hamburg.
- Montanari, Elke (2002). Mit zwei Sprachen groß werden. Mehrsprachige Erziehung in Familie, Kindergarten und Grundschule. München.
- List, Gudula (2001). Das Gehirn hat Platz für viele Sprachen, in: DJI (Hg.), Treffpunkt deutsche Sprache. Sprachförderung von mehrsprachigen Kindern, München, 11- 17.
- Leist, Anja (1999). Wir haben gemacht γλῶκιά- Kinder auf dem Weg zur Zweisprachigkeit, in: Hidir Celik (Hg.), Mehrsprachigkeit: Aspekte und Standpunkte, 58- 85. Bonn: Free Pen.
- Gogolin, Ingrid, Günther List und Sabine Graap (Hg.) (1998). Über Mehrsprachigkeit. Tübingen.
- Merten, Stephan (1997). Wie man Sprache (n) lernt. Frankfurt a. M.
- Mahlstedt, Susanne (1996). Zweisprachigkeitserziehung in gemischtsprachigen Familien. Eine Analyse der erfolgsbedingenden Merkmale. Frankfurt a. M.
- Gogolin, Ingrid (1994). Der monolinguale Habitus der multilingualen Schule. Münster.
- Heuchert, Lucija (1989). Zweisprachigkeit. Materialien zur interkulturellen Erziehung im Kindergarten, Robert-Bosch-Stiftung (Hg.), Band 3. Berlin
- Saunders, George (1988). Bilingual children: From birth to teens. Clevedon
- Arnberg, Leonore (1987). Raising children bilingually: The pre-school years. Clevedon.
- Grosjean, Francois (1985). The bilingual as a competent but specific speaker- hearer, in: Journal of Multilingual and Multicultural Development, 6, 467- 477.
- Fthenakis, Wassilios (1985). Bilingual-bikulturelle Entwicklung des Kindes: Ein Handbuch für Psychologen, Pädagogen und Linguisten. München.

Grosjean, Francois (1982). Life with two languages: An introduction to bilingualism. Cambridge.

Cummins, James (1982). Die Schwellenniveau- und die Interdependenzhypothese: Erklärungen zum Erfolg zweisprachiger Erziehung, in: James Swift, Bilinguale und multikulturelle Erziehung, Würzburg, 34- 43.

Skutnabb- Kangas (1981). Bilingualism or not. Clevedon.

Dünya genelinde, özellikle Avrupa ve Türkiye'de, iki dillilik ve iki kültürlülük konusunda birçok çalışma yapılmıştır. Yapılan literatür taraması, bu çalışmaların giderek daha fazla ilgi gördüğünü ve bu alanda daha etkili ve spesifik çalışmaların yapılması gerektiğini ortaya koymuştur .

Kaya ve diğerlerine (2022) göre,Türkiye'de iki dillilik ve iki kültürlülük konusundaki çalışmaların özellikle 2000'li yıllarda Avrupa ile yapılan uyum süreciyle arttığını aktarmışlardır.Türkiye, Avrupa Birliği ile daha yakın ilişkiler kurma ve Avrupa standartlarına uyum sağlama sürecine girmiş ve bu süreç çeşitli politika değişikliklerini ve reformları beraberinde getirmiştir.

Bu süreç, dil ve kültürler arası iletişim, kültürel çeşitliliğin korunması, azınlık hakları gibi önemli konuları öne çıkarmıştır. Bu nedenle, Türkiye'de bu süreç içinde iki dillilik ve iki kültürlülükle ilgili araştırmaların arttığı ve daha fazla dikkat çektiği gözlemlenebilir. Bu tür çalışmalar, Türkiye'nin uluslararası normlara uyum sağlama çabalarını ve kültürel çeşitliliği koruma amacını yansıtmaktadır. Ayrıca, ana dil ile ilgili çalışmalar, özellikle Almanya başta olmak üzere tüm Avrupa'da giderek daha fazla ilgi görmekte ve bu alandaki çalışmalar artmaktadır. Dil, insan hayatındaki merkezi rolü nedeniyle çeşitli disiplinlerde geniş bir yelpazede araştırılmaktadır. Dilin kültürel, bireysel ve toplumsal önemi, ana dil ile ilgili çalışmaların sayısını artırmış ve bu alanda sürekli olarak yeni araştırmalar yapılmasını teşvik etmektedir. Bu çalışmalar, günümüz küresel toplumunda dil ve kültürler arasındaki etkileşimi anlamak ve bu etkileşimi daha verimli bir şekilde yönetmek için kritik bir rol oynamaktadır.

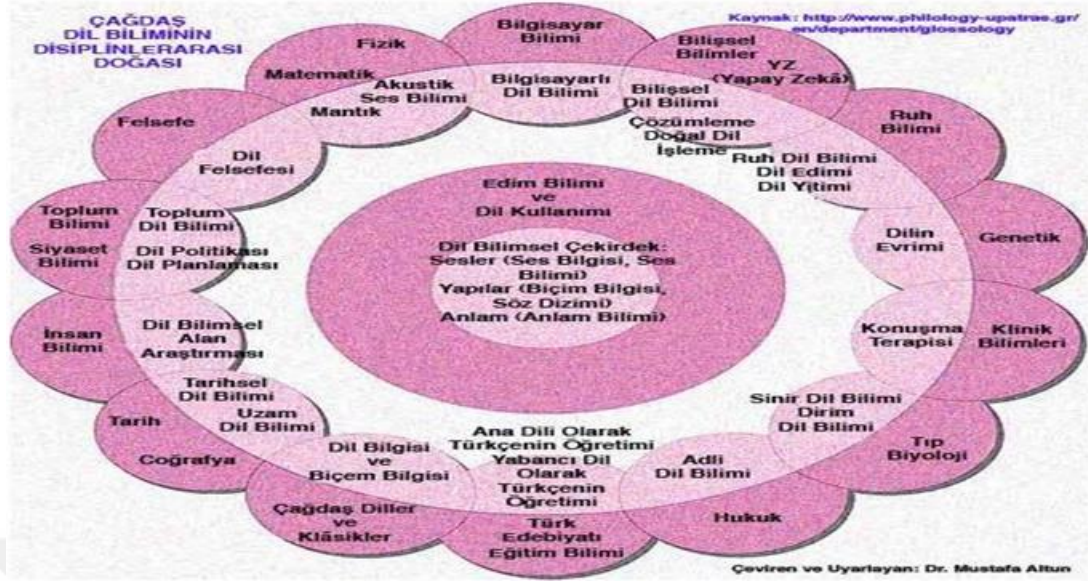
2. KURAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Dil

Her canlının kendi türleri içerisinde iletişim kurmak için özel bir sistem bulunmaktadır. İnsan üretici dil ile bu iletişimi belirli kurallar çerçevesinde ve son derece sistemli bir şekilde gerçekleştirir. Dil olarak adlandırılan iletişim aracı, en basit tanımıyla, farklı bilim disiplinleri tarafından farklı bakış açılarıyla ele alınmıştır.

Türkçe Sözlük'te (2011) dil, insanların düşündüklerini ve duyduklarını ifade etmek için kelimeler veya işaretler kullanarak yaptıkları anlaşma, lisan veya zeban olarak tanımlanmıştır. Dil, toplumların deneyimleri, yaşam biçimleri, bilgileri ve anlayışlarının tümünü içerir. Milletler, duygularını, düşüncelerini ve yaşamdaki tüm varlıkları kendilerine özgü özellikleriyle ifade ederler. Bu ifadelerin temeli, bulundukları coğrafyanın iklimi, doğal şartları, bitki örtüsü ve hayvan varlığı gibi faktörlerle şekillenir. Dolayısıyla, dilin içeriği bu çevresel etkenlerden etkilenir. Bu nedenle, dilin yapısını tanımlamak konusunda aynı birliği sağlamak her zaman mümkün olmamıştır. Bu bağlamda: Saussure'e (1980) göre dil ile düşünce arasındaki ayrılmaz ilişkiyi vurgulayarak, dilin bir kâğıda benzetilebileceğini ifade etmiştir. Ona göre, dilin düşünce ile ses arasında bir ilişki olduğu gibi, kâğıdın ön ve arka yüzü gibi, düşünce ile sesin de birbirinden ayıramayacağını belirtmiştir. Sapir 'e (1929) göre dilin sadece bireysel iletişim aracı olmaktan öte, toplumsal ve kültürel bağlamlarda şekillendiğini vurgulayarak, dilin sosyal ve kültürel boyutuna odaklanmıştır. Bu bağlamda, dilin yalnızca bireyler arasındaki iletişimi değil, aynı zamanda toplumun ve kültürün geniş bir yelpazesini de ifade ettiğini belirtmiştir.

Şekil 1: Çağdaş Dil Biliminin Disiplinler Arası Doğası

Kaynak: Dil Bilimi Sitesi (2023)

Şekil 1'de, dil biliminin farklı alt disiplinlerinin ayrıntılı bir şekilde ele alınmasıyla, bu disiplinler arasındaki ilişkilerin anlamlandırılması ve bu ilişkilerin önemi açısından büyük bir öneme sahiptir. Dil kavramının soyut bir düzeyde anlaşılabilmesi için çağdaş dil biliminin disiplinler arası niteliğini incelemek oldukça yararlıdır. Bu çerçevede, dilin çok yönlü ve karmaşık bir fenomen olduğunu vurgular. Ayrıca, tablo dilin farklı yönlerini ve dil biliminin disiplinler arası doğasını ön plana çıkararak, dil kavramını daha geniş bir bağlamda ele alınmasına yardımcı olacaktır.

Dil, yalnızca sözcüklerin ve cümlelerin ötesinde, insan zihninin, kültürünün ve toplumsal ilişkilerin derin bir yansımasıdır.

Türk dil bilgini Ergin'e (1982) göre, dil insanlar arasında bir anlaşma aracı olarak doğal bir işlev görür. Kendi içinde belirli kurallara sahiptir ve bu kuralların çerçevesinde gelişen canlı bir varlıktır. Tarihi belirsiz zamanlarda oluşturulmuş gizli bir anlaşma sisteminin ürünü olarak, seslerin dokuduğu ve toplumsal bir kurum olarak varlığını sürdürür. Bu tanım, dilin hem toplumsal hem de bireysel boyutlarını vurgulayarak dilin karmaşıklığını ve önemini ortaya koymaktadır.

Tarihî olarak, dil sadece dil bilimciler tarafından değil, düşünürler tarafından da ele alınmış ve çeşitli fikirler ileri sürülmüştür. Örneğin, Platon, Peter Staudacher (2021) tarafından çevrilmiş eserde :dili, özgün düşünceleri sesin yardımıyla ifade etmek için özne ve yüklem aracılığıyla anlaşılabilir hale getiren bir araçtır şeklinde tanımlamıştır.

Bu tanım, dilin düşüncelerin ifade edilmesindeki rolünü ve dilin işlevini vurgulamaktadır.

Doğan ve diğerlerine (2010) göre toplumsal gelişmelere paralel olarak evrilen, zenginleşen veya tam tersine yozlaşabilen, hatta ölebilen canlı ve sosyal bir varlıktır. Bu tanım, dili sosyal ve toplumsal açıdan değerlendirirken dikkate alır. Dil, belirsiz bir zaman diliminde belirlenmiş bir sistemler bütünüdür. Bu tanım, dili bir yapı veya sistem olarak ele alır ve zaman içinde evrim geçirebileceğini göz önünde bulundurur. Dil, belirli kurallar ve yapılarla işleyen bir iletişim aracıdır.

Verilen tanımlar, dilin farklı yönlerini ve işlevlerini vurgulamaktadır. Bu tanımlar çerçevesinde:

Dil, toplumsal bütünleştirici ve birleştirici özelliktedir: Dil, bir topluluğun üyelerini bir araya getirir ve onları aynı dili konuşan bir topluluk haline getirir. Dil, toplumsal kimliği güçlendiren bir faktördür.

Dil, kültürün hem unsuru hem taşıyıcısıdır: Dil, bir toplumun kültürünü yansıtan ve taşıyan önemli bir unsurdur. Dil, kültürel ifadeyi ve aktarımı sağlar.

Dil, insanlar arasında iletişimi sağlayan toplumsal bir araçtır. Dil, insanların düşüncelerini, duygularını, bilgilerini ve deneyimlerini paylaşmalarını sağlayan bir iletişim aracıdır. İnsanlar arası etkileşimi kolaylaştırır.

Dil, canlı bir varlıktır: Dil, sürekli olarak değişen ve gelişen bir varlıktır. Yeni kelimeler oluşturulabilir, dilin yapısı değişebilir ve evrim geçirebilir.

Dil, sosyal bir varlıktır: Dil, bireyler arasındaki sosyal ilişkileri etkiler ve toplum içindeki normlara tabidir. Toplumsal bir varlık olarak dilin kullanımı toplumun normlarına ve beklentilerine uyar.

Dil, milletin ortak malıdır: Dil, bir milletin kültürel mirasının bir parçasıdır. Milletin kimliğini ve birliğini korumak için önemlidir ve genellikle millî bir sembol olarak kabul edilir.

2.2. Ana Dil-Ana Dili

Tek dilli olanlar için ilk dillerinin ne olduğunu söylemek oldukça anlaşılır bir durum iken bunu iki dil bilen birisi için söylemek karışık olan bir durumdur. Örneğin, kişi erken çocukluktan itibaren iki hatta daha fazla dil öğrenmişse ve ikisini de çok iyi

biliyorsa, dillerden hangisi ana dilidir veya iki dil ana dili midir? Sorusuna verilecek net bir cevap olmayabilir. Ana dili kavramı sık sık ana dil kavramı ile yan yana getirildiği ve bazen de yanlış anlamlarda kullanıldığı görülmektedir. Bu noktadan bakıldığında Türkçe Sözlük'te (2023) kendisinden başka diller veya lehçeler türemiş olan dil şeklinde tanımlanan ana dili ,Yakıcı ve diğerlerine (2017) göre,bir insanın doğup büyüdüğü aile veya toplumun etrafında edindiği ilk dildir şeklinde tanımlamışlardır. Bu dil, bireyin çocukluk döneminden itibaren maruz kaldığı, iletişim kurmayı öğrendiği ve düşünme yeteneğini geliştirdiği dildir. Ana dili, kişinin kimlik oluşturmada ve kültürel bağlamda önemli bir rol oynar.

Ana dil kavramına karşın ana dili için ise çocuğun ailesinden ve içinde yaşadığı topluluktan edindiği dil şeklinde bir tanımlama yapılmıştır.

Konunun daha anlaşılır olması açısından:Bugün ses yapısı, şekil yapısı ve anlam bakımından birbirinden az çok farklılaşmış bulunan dil ve lehçelerin kök bakımından bilinmeyen bir tarihte birleştikleri ortak dil olarak tanımladığı ana dil için Korkmaz `a (1992) göre,Türkçe, Moğolca, Altayca, dillerini ana dil olarak örneklendirmiş bunu aynı Roman dillerine kaynaklık eden Latince gibi bir değerlendirmede bulunmuştur. Bu örnekleri daha da anlamlandırmak adına Oruç'a (2016) göre “ana dil” kavramı için içinde başka diller barındıran kaynak dil, birkaç dile temel oluşturan dil, birden çok dilin aslını kökenini oluşturan dil şeklindeki tanımlamasını aktarmak yerinde olacaktır.

Ana Dili kavramı Topaloğlu`na (1989) göre bir bireyin ilk önce ailesinden ve daha sonra diğer aile üyelerinden, sonrasında ise bulunduğu toplumsal çevreden kazandığı ve kendi ile toplum arasındaki iletişimi sağlayan araç olarak dolarak tanımlarken. Aksan`a (1975) göre ise ana dili, ana dil; başlangıçta anneden ve yakın aile çevresinden edinilen, sonrasında ise çevresel etkileşimlerle pekiştirilen bir dil olup, insanın bilinçaltına inerek bireylerin toplumla en sağlam bağlarını oluşturan bir araçtır. Almanca sözlük`te (2022) , çocukken öğrenilen dil, ilk kullanılan dil, birinci dil olarak tanımlanmıştır. Bu tanımlamada dikkat edilen konu birinci dil kavramının da tanımlamaya girmesi olmuştur. Avrupa Birliği (AB) yapısı, üye ülkelerde farklı dillere ve kültürlerle sahip toplulukların varlığını dikkatte alındığı söylenecektir. AB'nin bu yaklaşımının arkasındaki ana hedeflerden biri, çok kültürlülüğü ve çok dilliliği destekleyerek, Avrupa'da kültürel çeşitliliği korumak ve zenginleştirmektir

2.3. İki Dillilik

İki dillilik" terimi, İngilizce karşılığı "bilingualism" olan bir kavram iken Latince “iki” anlamına gelen “bi” ve “dil” anlamına gelen “lingua” kelimelerinin bir araya gelmesiyle bu tanımlama ortaya çıkmıştır. Aksan`a (1982) göre,bir kişinin farklı nedenlerle ve çeşitli koşullar altında birden fazla dil öğrenmesi, kullanması veya ikinci bir dili anadiline yakın düzeyde öğrenmesi durumunu ifade etmek için kullanıldığını belirtir.

İki dillilik kavramının karmaşıklığı ve disiplinler arası niteliği, farklı alanlarda çalışan araştırmacılar ve akademisyenler arasında çeşitli tanımların ortaya çıkmasına yol açmıştır. İki dillilik kavramının farklı tanımları, bu alandaki araştırmaların ve çalışmaların farklı perspektiflerden yaklaşılmasına izin verir. Bu nedenle, iki dillilikle ilgili çalışmalar yaparken, belirli bir tanıma benimsemek yerine, çalışmanın amacına ve bağlamına uygun olan tanıma seçmek önemlidir. Örneğin bu tanımlamalara *nöro linguistik* açıdan bakıldığında Akkaya ve İşci`ye (2016) göre, iki dillilik kavramını ele alırken farklı disiplinlerin iki dillilik konusundaki farklı yaklaşımlarını ve bu yaklaşımların iki dillilik ve zekâ ile iki dillilik ve biliş arasındaki ilişkiye nasıl etki ettiğini açıklamayı irdelemiştir. Dilbilimciler ise , iki dillilik konusunda genellikle bireylerin dil edinimi, dil değişimi, dil karışımı ve dil yapıları gibi dilbilimsel yönleri incelemiştir. *Sosyolengüistik* alanında çalışan araştırmacıların çalışmalarına bakıldığında, iki dilliliği toplumsal ve sosyal bağlamlar içinde değerlendirirken *psikolinguistik* araştırmacılar, iki dilli bireylerin dil işleme süreçleri üzerine odaklanırlar. İki dilliliğin, dil anlama, üretme, hafıza ve dilin beyinde nasıl temsil edildiği gibi psikolojik süreçlere nasıl etki ettiğini araştırdıkları görülmüştür.

Psikologlar, iki dillilikle ilgili genel psikolojik etkileri incelerler. Bu, iki dilli bireylerin bilişsel yetenekleri, zekâ seviyeleri, problem çözme yetenekleri ve dil dışı bilişsel işlevleri gibi konuları içerir.

Dil antropologları, iki dilliliği kültürel ve toplumsal bağlamlar içinde ele alır. İkinci bir dilin veya iki dilliliğin bir toplumun kültürel kimliği, dil politikaları, dil değişimi ve dilin rolü üzerindeki etkileri gibi konuları araştırırlar.

Farklı disiplinlerin bir arada çalışması veya farklı perspektiflerin bir araya getirilmesi, "iki dillilik" veya "bilingualism" gibi karmaşık bir kavramın daha kapsamlı bir şekilde anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. İki dillilik, dilbilim, psikoloji, eğitim, sosyoloji,

antropoloji ve daha birçok farklı disiplinin ilgisini çeken çok yönlü bir konsepttir. Bu nedenle, farklı disiplinlerden uzmanların bir araya gelmesi, bu konunun daha derinlemesine incelenmesine ve anlaşılmasına yardımcı olacağı düşünülmüş bu doğrultuda bu disiplinlerin İki dillilik ile ilgili kendi disiplinleri içerisindeki bakış açıları irdelenmiştir.

Ayrıca bu disiplinler arası iş birliği, iki dillilikle ilgili daha fazla araştırma yapılmasına ve bu alandaki bilgiyi derinlemesine anlamlandırmaya imkân sağladığı görülmüştür. İki dillilik kavramı hem dilbilimi hem de toplumbilimi içeren bir alan olarak çok önemlidir. Bu kavram, farklı dilleri konuşan veya anlayan bireylerin ya da toplulukların, bu iki dili günlük yaşamlarında kullanma yeteneği olarak tanımlanmıştır. Türkiye'den Avrupa ülkelerine göç eden Türk işçi çocuklarının deneyimi, bu iki dillilik kavramının bir örneğini sunar.

Türk işçi çocukları ve aileleri, 1960'lı yıllardan itibaren Almanya ve diğer Avrupa ülkelerine işçi olarak göç etmişlerdir. Bu göçmenlerin çocukları, doğdukları veya büyüdükları ülkede hem yerel dil (örneğin Almanca) hem de ailelerinin ana dilini (Türkçe gibi) konuşma yeteneğine sahiptirler. Bu nedenle, iki dillilik bu çocukların yaşamının ayrılmaz bir parçasıdır.

İki dillilik, bu göçmen çocukları için hem dilbilimsel hem de toplumbilimsel öneme sahiptir. Dilbilimsel olarak, iki dilli bireyler farklı dil sistemlerini anlamak ve kullanmak zorundadırlar, bu da dilbilimsel becerilerini geliştirir. Toplumbilimsel olarak, iki dilli bireyler hem göç ettikleri toplumun hem de ailelerinin kültürleri arasında bir denge sağlamaya çalışırlar. Bu deneyim, kimlik oluşturma ve toplumsal entegrasyon süreçlerini etkiler.

İki dillilik konusu, aynı zamanda dil politikaları, eğitim, kültürel çeşitlilik ve toplumsal uyum gibi konularla da ilişkilendirilir.

2.3.1. İki Dilliliğin Sebepleri

İki dilliliğin sebepleri, farklı kültürel, sosyal ve bireysel faktörlere bağlı olarak değişebilir. İki dilliliğin sebepleri:

Kültürel ve Etnik Arka Plan: Bireylerin farklı kültürel veya etnik gruplara mensup olmaları, genellikle iki dilliliği teşvik eder. Örneğin, bir kişi ailesinin bir dilini ve toplumunun resmi dilini konuşabilir.

Bir kişinin yaşadığı coğrafi bölge, çevresel dil baskısını etkileyebilir. İki dilli bir coğrafi bölgede büyüyen bireyler, genellikle bu iki dili konuşurlar.

Ailelerin veya ebeveynlerin farklı dilleri konuşması, çocukların iki dilli yetişmelerine neden olabilir. Bu durumda, çocuklar her iki dilde de yetişkinlerle iletişim kurarlar.

Dil eğitimi, bir kişinin birden fazla dili öğrenmesine yardımcı olabilir. Bazı bölgelerde çok dilli eğitim sistemleri bulunur ve çocuklar bu sistemlerde iki veya daha fazla dil öğrenirler.

Göçmenler, genellikle ana dili dışında da bir dil öğrenmek zorunda kalırlar. Ayrıca iş fırsatları veya uluslararası ticaret nedeniyle bireyler farklı dilleri öğrenebilirler.

Küresel dünyada, farklı dilleri konuşabilme yeteneği, iş birliği ve iletişim açısından büyük bir avantajdır. Bu nedenle, kişiler iş gereksinimleri veya uluslararası ilişkiler için iki dilli olmayı tercih edebilirler.

Bazı ülkeler veya bölgeler, resmî dillerin yanı sıra yerel dillerin de desteklenmesini teşvik eden dil politikalarına sahiptir. Bu politikalar, iki dilliliği teşvik edebilir.

Başka bir önemli sebep de Ateşal'e (2017) göre: "Günümüz dijital çağında, sosyal medya ve internetin iki dilliliği teşvik eden önemli araçlardan biri olduğu" şeklindeki bakış açısıdır.(s.45)

2.4. İki Dillilikte Geleneksel Yaklaşımlar: Maksimalist ve Minimalist Tanımlar

İki dillilikte geleneksel yaklaşımlar, maksimalist ve minimalist yaklaşımlar olarak sınıflandırılır. Bu iki yaklaşım, iki dilli bireylerin dillerini nasıl kullandıkları ve yetkinliklerini ne şekilde değerlendirdikleri konusunda farklı perspektifler sunar.

2.4.1. Maksimalist Yaklaşımlar

Maksimalist dil bilimciler, iki dilli bireylerin her iki dilde de aynı derecede yeterli ve dilleri kusursuz bir şekilde kullanabilecekleri görüşünü benimserler. Dilbilimci Bloomfield'e (1935) göre, iki dillilikle ilgili olarak eşit yetkinlik, akıcılık, ve ana dili düzeyinde dil kullanımı ölçütleri ile kriterlerini belirtmiştir. Bloomfield'in bu ölçütleri, iki dilli bireylerin iki dili etkili bir şekilde kullanmalarını ve her iki dilde de yeterli yetkinliği sürdürebilmelerini vurgular. Bu kati görüşe karşın yani, bir kişi bu tanıma göre iki dilli ise her iki dili de ana dili gibi kullanabilmelidir. Bu yaklaşıma

göre iki dillilik, iki dili kullanma yeteneklerinin mükemmel bir denge içinde olması gerektiği şeklinde tanımlanır. İki dilli bireyler, her iki dili de herhangi bir sınırlama olmadan konuşabilmeli ve yazabilmelidir.

Maksimalist tanım, dil becerilerinin yüksek düzeyde olması gerektiğini ve diller arasında hiçbir karışıklık veya kayma olmamalıdır görüşünü yansıtır.

2.4.2. Minimalist Yaklaşım

İki dilliliğe daha esnek bir bakış açısı yaklaşımı vardır. Bu yaklaşıma göre iki dilli bireylerin her iki dilde de eşit derecede yetkin olmaları gerekmez. İki dil arasında karmaşık bir denge veya mükemmel bir uyum beklenmez. Minimalist yaklaşıma göre iki dillilik, kişinin her iki dilde de iletişim kurabilme yeteneğini ifade eder. Bu yaklaşıma göre bir kişi her iki dilde de mükemmel olmak zorunda değildir ve bazen bir dili diğerine tercih edebilir. Minimalist tanım, diller arasında geçiş yapma veya bazı dil becerilerinin daha güçlü olmasına izin veren bir perspektifi yansıtır.

2.4.3. İki Dilliliğin Türleri

2.4.3.1. Toplumsal İki Dillilik

Toplumsal iki dillilik, bir toplumun veya belirli bir coğrafi bölgenin iki veya daha fazla dilin yaygın olarak kullanıldığı bir dil durumunu ifade eder. Bu tür bir toplumsal iki dillilik, genellikle farklı dil gruplarına veya kültürlerle ait insanların aynı coğrafi bölgede bir arada yaşadığı veya etkileşimde bulunduğu durumlarda ortaya çıkar.

2.4.3.1.1. Yatay İki Dillilik

Aynı ülke içindeki iki resmî dilin, aynı statüye sahip olarak kullanıldığı bir durumu ifade ediyor. Bu durum Pohl'un(1965) çalışmasında, bu iki dil arasında saygınlık veya statü açısından bir fark bulunmamaktadır. Bu ayrımda kamusal, kültürel hayatta ve aile ortamında iki farklı dilin eşit değerde statüye sahip olmaları durumu söz konusudur. Katalonya'da Katalanca ve İspanyolca yatay iki dilliliğe örnek oluşturuyor.

2.4.3.1.2. Dikey İki Dillilik

Dikey iki dillilik ise bir kimsenin hem toplumun geneli için standart olan dile hem de o dilden farklı; ama onunla akraba olan bir lehçesine hâkim olması anlamına gelmektedir. Örneğin İsviçre'nin bazı bölgelerinde konuşulan İsviçre Almancası gibi.

2.4.3.1.3. Çapraz İki Dillilik

Bir ülkede veya toplumda resmî dilin yanı sıra farklı bir dil ailesinden gelen lehçelerin veya dillerin konuşulduğu bir durumu ifade eder. Bu tür bir durumda resmî dil ile bu lehçeler arasında bir bağlantı veya akrabalık olmayabilir. Yeni Zelanda’da Maori ve İngilizcenin bir kimse tarafından konuşulabilmesi bu duruma örnek teşkil eder.

2.4.3.2. Bireysel İki Dillilik

Bir kişinin iki farklı dili farklı derecelerde ve belli bir çerçeve içinde kullanabilme yeteneğini ifade eder. Bu, her iki dilin kullanım sıklığı, yetenek seviyeleri ve bağlamları açısından kişiden kişiye farklılık gösterebilir.

Karaağaç’a (2011) göre,iki dilli bireyler, genellikle farklı nedenlerle ve yöntemlerle bu yeteneğe sahip olabilirler. İşte bu iki yolla ortaya çıkabilen iki dilli bireylerin özelliklerini iki kültürlü ortamlarda büyüme ve ihtiyaç için öğrenme olarak belirtmiştir.

2.4.3.2.1. Dil Yeterliliğine Göre İki Dillilik

Dengeli / Eşit İki Dillilik: Bir kişinin iki veya daha fazla dil arasında eşit düzeyde yetenek sahibi olabilme yeteneğini ifade eder. Dengeli iki dillilik konusu Haugen’e (1973) göre, bir kişinin iki veya daha fazla dili benzer beceri düzeylerinde kullanabilme yeteneği ile tanımlanmıştır.

Baskın İki Dillilik: Çağlayan’a (2023) göre, bir dilin diğerine göre daha fazla kullanıldığı veya daha iyi hâkim olduğu bir dilsel yeterlilik durumunu ifade etmektedir. Bu, bir kişinin iki dili öğrenmiş olsa da bir dilin diğerine göre daha fazla beceri veya yetenek kazandığı anlamına gelir.

Yarım Dillilik: iki dili etkili bir şekilde kullanamama durumudur. Dil Öğrenme fırsatlarının sınırlı olması, dil zorluğu veya engeller, dil ihtiyacının sınırlı olması gibi nedenler yarım iki dillilik ortaya çıkmasını etkileyen sebeplerdir.

Aktif İki Dillilik: Süverdem ve Ertek’e (2020) göre, bireyin iki dilde etkin bir şekilde anlama ve konuşma yeteneği, dil yeterliliği açısından önemli bir durumu ifade etmektedir. Bu durum, bireyin hem pasif bir biçimde dilin yapısal özelliklerini anlama ve kavrama düzeyinde hem de aktif bir biçimde bu dilleri iletişimde kullanma ve ifade etme becerisini içermektedir. Dolayısıyla, iki dili etkin bir şekilde kullanabilme, bireyin dil becerilerini geniş bir yelpazede kullanma kapasitesini yansıtmaktadır.

Pasif İki Dillilik: İkinci bir dilde konuşma becerisine sahip olmadan yalnızca anlama becerisine sahip olma durumudur. Bu durumda, bir kişi ikinci bir dili anlayabilir, metinleri veya konuşmaları dinleyebilir veya okuyabilir ancak bu dili konuşma yeteneği sınırlıdır veya yoktur. Örneğin Almanca konuşulduğunda Türkçe olarak cevap veren çocuklar, Almanca sözlü anlatım becerileri zayıfladığı takdirde pasif iki dilli olma riskiyle karşı karşıya kalabilecektir.

2.4.3.3. Dillerin Saygınlığına Göre İki Dillilik

Elit İki Dilliliği / Seçilmiş : Genellikle toplumun belirli bir kesiminde yer alan veya daha fazla imkân ve kaynağa sahip olan kişileri tanımlamak için kullanılır. Bu bağlamda Skutnabb-Kangas`a (1981) göre , kişilerin ikinci bir dil öğrenme süreçleri, genellikle daha avantajlı koşullarda gerçekleşmesi nedeniyle ikinci dili eğitim yoluyla edindiklerini belirtmiştir.

Kitlesel İki Dillilik / Zorunlu İki Dillilik: Bu tür iki dillilik, Golynskaia ve diğerleri, (2019) çalışmalarında, kişinin ikinci dili edinme ihtiyacı nedeniyle ortaya çıkardığı görüşünü savunmuşlardır. Örneğin, bir kişi başka bir ülkeye taşındığında ve yerel dilde iletişim kurması gerektiğinde, bu dili öğrenmek zorunda kalabilir. Ayrıca, farklı dil grupları arasında evlenen veya aynı toplumda yaşayan insanlardır.

2.4.3.4. Bilişsel Boyuta Göre İki Dillilik

Eşgüdümlü İki Dillilik: İki farklı dilin farklı bağlamlarda ve sosyal ortamlarda edinildiği ve her iki dilin ayrı sistemler olarak depolandığı bireylerdir. Bu dil edinme süreci, genellikle çocukluk döneminde başlar ve bireyin yaşamı boyunca devam edebilir

Bileşik İki Dillilik

Bileşik iki dillilik, genellikle birden fazla dilin bir arada veya sırayla etkin bir şekilde kullanıldığı bir dilbilgisi fenomenini ifade eder. Bu, bireylerin iki dili günlük yaşamlarında veya iletişimlerinde kullanma yeteneğini ifade eder.

Bağımlı İki Dillilik

Süverdem ve Ertek'e (2020) göre, bir dilin diğerine göre baskın olduğu bir tür iki dillilik durumu, bir kişinin veya topluluğun iki dili kullanma yeteneğini ifade eder. Bu

durumda, birey veya topluluk, iki dili kullanırken bir dilin diğerine göre daha fazla ağırlık veya etkileşim gösterdiği bir dillilik modeli ortaya koyar.

2.4.3.5. Yaşa göre İki Dillilik

Erken İki Dillilik ve Geç İki Dillilik: Hoffmann (2014) tarafından yapılan çalışmada, çocukluk döneminde (genellikle üç yaşına kadar) ikinci bir dili öğrenme durumu, erken iki dillilik olarak adlandırılırken, geç iki dillilikte ise dil öğrenme süreci, kişinin yetişkinlik döneminde oluşmuştur.

2.4.3.6. Diller Arasındaki Etkileşime Göre İki Dillilik

Arttırıcı/Ekleyici/Kazançlı İki Dillilik: Golynskaia ve diğerleri (2019) çalışmalarında, bireyin ikinci bir dil öğrenirken, bu süreçte birinci dilinde gerileme veya kayıp yaşamadan, aksine birinci dil becerilerini de geliştirdiği bir dil edinme süreci söz konusudur.

Eksiltici/Kayıplı İki Dillilik: Bazen toplumsal veya siyasî baskılar nedeniyle yaşanan dil değişikliği sürecini yansıtan bir durumdur. Bu tür durumlar Yılmaz'a(2014) göre, çocuklar veya bireyler, anadillerini ihmal etmek zorunda bırakılır ve sadece ikinci bir dil kullanma baskısı altında olan bireyin her iki dilde de sorunlar yaşaması durumudur.

2.4.4. Almanya'da İki Dillilik ve İki Dil Edinimi Aşamaları

Almanya'da milyonlarca çocuk çok dilli yetişiyor. Dil edinimi, herhangi bir dilin doğal bir ortamda herhangi bir özel eğitimi gerektirmeksizin kazanılmasıdır. Ortalama 3-4 yıl gibi kısa bir zaman diliminde gerçekleşen bu durum bir süreç olarak belirginleşmektedir. Almanya'da yaşayan göçmen çocukları, farklı kültürel ve dil kökenlerine sahip olarak yetişmektedirler. Bu çocuklar hem Almanca hem de kendi ana dillerini öğrenme fırsatına sahiptirler.

Almanya'da eşzamanlı iki dil edinimi, çocukların iki dilin aynı anda öğrenildiği bir ortamda büyüdüğü dil edinimi sürecini ifade eder. Bu tür bir dil edinimi, birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir ve bazı önemli sonuçlara yol açmıştır. Bu konuda Asbrock (2023), Chilla ve Fox-Boyer(2012),Damian ve Maranitsch(2022), Paradis ve diğerleri (2003) tarafından yapılan araştırmalarda: eşzamanlı iki dilli çocukların dil gelişimi, tek dilli çocuklarla benzer bir hızda ve kalitede gelişebildiği, bu çocukların iki dili de aynı şekilde etkili bir şekilde öğrenebildiklerini belirtmişlerdir. Ancak, bazı

durumlarda bu çocuklar, tek dilli çocuklara göre ilk sözcüklerini biraz daha geç söyleyebilirler. Bu, iki dilin sistemlerinin birbirinden bağımsız olarak gelişmesiyle açıklanabilir. İki dilin sistemlerinin birbirinden bağımsız gelişmesi, her iki dilin de kendi kurallarına ve yapılarına sahip olduğu anlamına gelir. Bu, çocukların her iki dili de bağımsız olarak öğrenmeleri gerektiği anlamına gelir. Ancak bu, çocukların her iki dilde de tek dilli akranlarıyla aynı düzeyde dil bilgisine sahip oldukları anlamına gelmez.

Eşzamanlı iki dilli çocuklar, her iki dilde de birçok kelime ve gramer kurallarını öğrenirler, ancak bu dillerde tam olarak yetkin hale gelmeleri daha uzun sürebilir. Bunun nedeni, iki dili öğrenirken ekstra dil işleme becerilerine ihtiyaç duymalarıdır.

Göçmen çocuklarının eşzamanlı iki dilli olarak büyüdüğü Almanya’da genellikle Almancayı kreş ve okulda öğrenirken, kendi ana dillerini aileleri ve kendi etnik gruplarıyla etkileşimde kullanırken öğrenirler.

Bu çocuklar hem ailelerinin hem de Alman toplumunun etkileri altında büyüdükları için dil gelişimleri oldukça karmaşıktır. Her iki dili de aynı anda öğrenirler, ancak hangi dili ne sıklıkla ve ne bağlamda kullandıklarına bağlı olarak dil becerilerinde farklılıklar ortaya çıkmaktadır.

Fredsted’e (2012) göre, ilk dilde iyi bir temele sahip olmak, başka dillerde iyi bir düzeye erişmenin en iyi ön koşuludur. Çocuklara iki dilliliğin olumlu etkileri ve bilişsel avantajlarını kazandırmak için, olabildiğince erken bir dönemde, her iki dilde yaşa uygun ve dengeli girdiler almaları son derece önemlidir. Burada ikinci dilin konuşulduğu kreş ya da çocuk yuvasına gitmek iyi bir fırsat sunacağını aktarmıştır.

Çocukların dil edinimi ve gelişimi, 0-6 yaş aralığında büyük ölçüde şekillenir ve bu dönem, dilsel becerilerin temelini oluşturur. Bu süreçte dil gelişimi olumlu bir şekilde desteklendiğinde, çocukların hem okul başarısı hem de sosyal becerileri olumlu yönde etkilenebilir. Almanya gibi çok kültürlü ülkelerde, çift dilli veya hatta üç dilli bakımevleri (Kitas) gibi alternatif eğitim yaklaşımları, çocukların bu dönemde dil edinimini ve çeşitli becerileri geliştirmelerini teşvik etmek için önemli bir rol oynar. Anaokullarında ve Okullarda Çok Dillilik Derneği’nin (Alm. “Verein für frühe Mehrsprachigkeit an Kitas und Schulen”),(2014) verilerine göre, Almanya genelinde 1035 adet iki dilli konsepte sahip anaokulu var. Bu sayı Almanya’daki tüm anaokulu sayısının yaklaşık yüzde 2’sine denktir. Toplamda 21 farklı dilin temsil edildiği bu anaokullarında,

Almanca'nın yanında en çok İngilizce ve Fransızca eğitim verilirken, Türkçe, iki dilli eğitim veren tüm anaokullarının % 4'ünde, yani 42 anaokulunda kendine yer bulmuştur.

Tablo 1:İki dil Edinimi Aşamaları

Yaş	Dilsel Davranış
6 ay- 1 yaş arası	İki dilde benzer bebekçe heceleme
1 yaş civarı	Birçok sözcüğün ve cümlelerin iki dilde de anlaşılması
1 buçuk- 2 yaş arası	Dillerden birindeki sözcüklere benzer ifadelerin kullanılması
2 yaş civarı	Kullanılan sözcüklerin sayısında fark edilir bir artış, kısa (eksikli) cümleler
2 buçuk- 3 yaş arası	Çocuk tarafından söylenenlerin yabancılar tarafından da anlaşılabilmesi
3 buçuk yaş civarı	Yan tümcelerin olduğu cümleler
4 yaş ve sonrası	Anlatımların sınırlı da olsa mümkün olması

Kaynak:Chilla & Fox-Boyer,2012,s.52

Tablo 1'deki aşamalar, biyolojik faktörlerin yanı sıra çevresel etmenlerin de etkileşimine dayanmaktadır. İlk aşamada, 6 aydan 1 yaşa kadar olan süre zarfında, bebeğin beyni, her iki dilde benzer bebekçe heceleme yapabilme yeteneğini geliştirir. Bu dönem, dil becerilerinin temelini oluşturan biyolojik adaptasyon süreçlerini içerir.

1 yaş civarında, çocuğun beyin gelişimi, iki dilde birçok sözcüğü ve basit cümleleri anlayabilme yeteneğini artırır. Bu aşama, sinirsel bağlantıların güçlenmesine ve dil bilgisinin temellerinin atılmasına odaklanır. Çocuğun dil edinimindeki bu biyolojik süreçler, 1 buçuk- 2 yaş arasında daha da karmaşıklaşır. İki dil arasında benzer ifadeleri kullanabilme yeteneği, beyindeki dil merkezlerinin koordinasyonunu gerektiren bir biyolojik adaptasyonun ürünüdür.

2 yaş civarında, çocuğun sözcük dağarcığındaki belirgin artış ve kısa cümleler kurabilme yeteneği, dil edinimindeki biyolojik olgunlaşmanın bir göstergesidir. 2 buçuk- 3 yaş arasında, çocuğun dil becerileri, çevresindeki farklı kültürlerle iletişim kurabilme yeteneğine yönelik biyolojik temellere dayanır.

3 buçuk yaş civarında, dilin karmaşıklığına uyum sağlama süreci, çocuğun yan tümceler içeren cümleler kurabilme yeteneğiyle belirginleşir. Son olarak, 4 yaş ve sonrasında, çocuğun anlatım becerilerinin sınırlı da olsa mümkün olması, dil edinimindeki biyolojik sürecin belirli bir olgunluk seviyesine ulaştığını gösterir.

Bu biyolojik perspektif, dil edinimi sürecindeki evreleri, çocuğun beyindeki sinirsel adaptasyonlar ve dil merkezlerindeki gelişimle ilişkilendirir. Çevresel etmenlerle birleşen bu biyolojik faktörler, çocuğun ikinci dil edinimini etkileyen karmaşık bir sürecin parçalarını oluşturur.

Bir bebek ilk yıllarında çok geniş bir vokal dağarcığını ifade edebilir; yaklaşık bir yılda ilk anlaşılabilir kelimesini ifade eder; yaklaşık 3 yaşında karmaşık cümleler biçimlenir; beş yaşında ise çocuk binlerce kelimeye hâkim olur.

2.4.5. İki Dilliliğin Avantajları

Pek çok çalışmanın sonuçları, iki dilli kişilerin engelleyici kontrol, esnek görev değiştirme, çalışma belleği ve dikkat kontrolü gerektiren görevlerde güçlü yönler gösterdiğine işaret etmektedir. Bunların hepsi akademik başarı, uzun vadeli sağlık ve refah için kritik öneme sahip yürütücü işlevlerdir. Bu ilave beyin aktivitesinin kapsamı ve buna bağlı faydalar, hangi dilin konuşulduğuna bağlı görünmektedir.

İkinci dil ne kadar erken öğrenilirse sonuç o kadar iyi olur. Bunun nedeni, küçük çocukların beyinlerinin şekillendirilebilir olması ve bu nedenle en çok hangi bilişsel işlevlerin kullanıldığına bağlı olarak kolayca değişmesidir. Hafer (2017) çalışmasında, çocukların iki dilli olarak büyüdüklerinde, beyinlerinin hızla iki dil konuşmaya uyum sağladığı ve artan bilişsel taleplerle başa çıkmalarına olanak tanıyan ağları ve bağlantıları oluşturduğu belirtilmektedir. Bunun tersine, yetişkin beyni nispeten stabildir ve yapısını veya işlevini değiştirmek için daha fazla girdiye veya eğitime ihtiyaç duyar. Beynin bu özelliği, çok genç yaşta öğrenilen bir dili akıcı bir şekilde konuşmanın çok daha kolay olmasının nedenidir. Ancak bu, yetişkin olarak yeni bir dil öğrenmenin umutsuz olduğu anlamına gelmez. Yetişkinliğe kadar ikinci dillerini edinmeyen ardışık iki dilli kişilerde beyin değişiklikleri ve buna bağlı bilişsel faydalar

da bulunmuştur. Sadece biraz daha zaman ve çaba gerektiriyor. Ancak son araştırmalar, bu çabaların yaşamın ilerleyen dönemlerinde gerçekten işe yaradığını gösteriyor.

York Üniversitesi'nde Psikoloji profesörü olarak görev yapan ve çok dilliliğin bilişsel faydaları üzerine önemli çalışmalar yapan Ellen Bialystok'un araştırmaları, iki dilli veya çok dilli bireylerin bilişsel avantajlara sahip olabileceğini ve bu durumun beyin sağlığına olumlu etkileri olabileceğini göstermektedir.

Bialystok'un çalışmaları, ikinci dilin, beyin fonksiyonlarını ve bilişsel becerileri nasıl şekillendirebileceğini incelemektedir. Bu araştırmalar, iki dilli veya çok dilli kişilerin genellikle bellek, dikkat, problem çözme ve dilbilgisi gibi bilişsel işlevlerde avantajlar taşıdığını öne sürmektedir. Ellen Bialystok'un çalışmaları, çok dilliliğin bireylerin bilişsel rezervini artırabileceği ve bunun da yaşlanma sürecinde beyin sağlığını koruma açısından önemli bir faktör olabileceği fikrini desteklemektedir.

Özellikle yaşlılık döneminde, Spitzer (2015) çalışmasında, çok dilli bireylerin Alzheimer hastalığı gibi nörodejeneratif hastalıklara karşı daha iyi bir koruma sağlayabileceği ve bu hastalıkların başlama yaşı konusunda avantajlı olabileceği bulguları dikkat çekmektedir.

Baska bir çalışma da Peal ve Lambert'in (1962) çalışmasında, çok dillilikle ilgili önemli bir araştırmasıdır ve çok dilli çocukların bilişsel esneklik ve yaratıcılığa sahip olabileceği konusunda önemli bulgular sunar. Bu tür araştırmada, dilin bilişsel gelişim üzerindeki etkilerini inceleyerek çok dillilikle ilişkilendirilen avantajları anlamaya çalışmıştır.

Pearl ve Lambert'in çalışması, iki dilli çocukların bilişsel esneklik açısından avantajlı olabileceğini öne sürmektedir. Bilişsel esneklik, farklı görevlere veya durumlara uyum sağlama, problem çözme yeteneği ve zihinsel esneklik ile ilişkilendirilir. İki dilli çocukların farklı diller arasında geçiş yapma gereksinimleri, bu tür bilişsel becerilerin gelişimini destekleyebilir.

Ayrıca, çalışma iki dilli çocukların yaratıcılığa sahip olduğu sonucuna ulaşmıştır. Yaratıcılık, yeni ve özgün fikirler üretme yeteneği olarak tanımlanır. Farklı diller ve kültürler arasında geçiş yapma yeteneği, bu yaratıcılığı teşvik eder.

Bu noktada çocukların yaşamlarının erken dönemlerinde dil özelliklerini ayırt etme yeteneğini, Höhl'ün (2017) çalışmasına göre, dil gelişiminin çeşitli faktörlerle

şekillendiğini ve bu faktörlerin önemli bir kısmının dil ritmi ve tonlaması gibi özelliklerle ilişkilendirildiğini göstermektedir. Örneğin, çocukların birden fazla dil ile karşılaştıklarında yaşadıkları deneyimler, dilin bu özelliklerini anlama ve kullanma becerilerini etkileyebilir. Bu deneyimler, çocukların kafa karışıklığı yaşamadan, aksine diller arasında zihinsel bir geçiş yapma yeteneğine etkili bir şekilde sahip olmalarını sağlayabilir. Araştırmacı Höhl, çift dilde yetişen bebeklerin dikkat yönlendirme becerilerini güçlendirdiğini vurgulamaktadır. Bilimsel literatürdeki çalışmalar da bu doğrultuda, bu bebeklerin dil geçiş becerilerini, kendi konuşma becerilerine başlamadan önce, yaklaşık 7 aylıkken sergilediklerini göstermektedir. Bu bulgular, çocukların dil öğrenme sürecindeki etkileşimli ve adaptif yeteneklerini vurgulayarak, dil gelişimi üzerinde olumlu etkileri olduğunu ortaya koymaktadır. Bu nedenle, çift dilde yetişen çocukların dil gelişimi sürecinde, dil ritmi ve tonlamasının önemli bir rol oynadığı ve bu faktörlerin dil öğrenme sürecini etkilediği sonucuna varılabilir.

Fernandez ve Nielsen`in (1986) çalışmalarında, ikinci bir dile maruz kalan çocukların her iki dile de aynı anda hâkim olması, hatta ikinci dilde yüksek düzeyde yeterliliğe sahip olması, öğrencilerin akademik performansı üzerinde olumlu bir etki yaratacaktır. Bu nedenle iki dilin dengeli bir şekilde hakimiyetine ihtiyaç vardır. Ayrıca öğrencilerin okuldaki başarısını etkileyen en önemli faktörün kültür olduğu ortaya konduğundan, eğitimsel başarıya ulaşmak için öğrencilerin yabancı dille ilişkili kültürü deneyimlemeleri gerekmektedir

İki dilin dengeli bir şekilde hakimiyeti Fitouri (1984) çalışmasında, çok dilli veya çok kültürlü sınıflarda önemlidir. Bu, öğrencilerin hem ana dil hem de ikinci dilde yeterli yeteneklere sahip olmalarını gerektirir. Dengeli bir dil hakimiyeti, öğrencilerin iletişim yeteneklerini geliştirmelerine ve akademik başarılarını artırmalarına yardımcı olabilir.

Ayrıca kültürel bağlamın öğrencilerin eğitim başarısı üzerinde büyük bir etkisi olduğu doğru bir gözlem. Öğrencilerin yabancı dille ilişkilendirilen kültürü deneyimlemeleri, dil öğrenmelerinin ötesine geçerek daha derin bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu, öğrencilere farklı kültürler ve dünya görüşleri hakkında bilgi edinme ve hoşgörü geliştirme fırsatı sunabilir.

Ayrıca, dil ve kültürün birbirine bağlı olduğu unutulmamalıdır. Dil, bir kültürün ifadesinin temel taşıdır ve kültür, bir dilin içinde yansır. Bu nedenle, iki dilin ve kültürün öğrencilerin eğitime entegre edilmesi önemlidir.

Eğitimde, öğrencilerin hem dil hem de kültür açısından deneyimlerini genişletmelerini teşvik etmek, onların daha donanımlı, kültürel olarak duyarlı ve iletişim becerilerine sahip bireyler olmalarına yardımcı olabilir. Bu, hem bireylerin kişisel gelişimine katkıda bulunur hem de toplumların daha geniş bir perspektifte etkileşimde bulunmalarına yardımcı olur.

Dönges'in (2013) araştırması, beyindeki sinir hücrelerinin uzun uzantılarından oluşan ve beyin bölgeleri arasında iletişim kurmak için kullanılan lif bağlantılarının daha etkili sinyal iletimi için tasarlandığını gösterdi. Bu, araştırma katılımcıların aynı yaşta ikinci dili olmayan kişilerden farklı olduğu, diğer taraftan ise küçük çocukken ikinci bir dil öğrenen kişilerle benzer olduğu sonucuna varılmıştır.

Yapılan araştırmalar birlikte değerlendirildiğinde: Birden fazla dilde sosyalleşen, yani iki dilli veya çok dilli çocuklar, diğer dilleri öğrenirken belirleyici bir avantaja sahiptir. İki veya daha fazla dil konuşarak büyüyen bireyler, daha fazla dil ötesi farkındalığa ve daha fazla bilişsel esnekliğe sahiptir. Bu, dilin sembolik karakteriyle ve dil sisteminin dinamikleri ve değişebilirliğiyle bilinçsizce daha iyi baş edebilecekleri anlamına gelir.

İki dilli bireylerde dilsel gereksinimlerin duruma göre değişebildiğini ve dilin bağlama göre nasıl farklılaşabileceğini anlamak, çok dilli veya çok kültürlü bireyler için önemlidir. Dil, iletişim aracı olarak kullanıldığından, farklı iletişim bağlamları ve durumları farklı dil becerileri gerektiren bir durumdur. Bu nedenle dilin sadece sözcüklerden ibaret olmadığını, aynı zamanda nasıl kullanıldığını ve nasıl uyarlandığını da anlamak açısından önemlidir. Farklı diller, sosyal, kültürel ve iletişim bağlamlarına göre farklılık gösterebilir. İş veya resmî durumlar için kullanılan dil farklı olabilir ve daha resmi veya teknik terimler içerebilirken, günlük yaşamda kullanılan dil daha samimi ve rahat olabilir. Ayrıca, jestler, vücut diline ek olarak, iletişimin bir parçası olarak kullanılabileceğinden, iletişimde dilsel olmayan unsurların da rolünü anlamak önemlidir. Bu beceri, özellikle çok kültürlü veya çok dilli topluluklarda yaşayan bireyler için hayatî öneme sahiptir. Farklı dil ve kültürler arasında geçiş yapmak ve her birini uygun bir şekilde kullanmak, etkili iletişim kurmanın bir parçasıdır. Aynı zamanda, bu anlayış, kültürel farklılıklara saygı

göstermeyi ve empati kurmayı teşvik eder, bu da daha iyi kültürel uyum ve iş birliği için önemlidir.

Araştırmalar ayrıca birden fazla dile hâkim olmanın "kritik dönemin" olası bir uzamasına yol açabileceğini gösteriyor. Bu, iki dilli kişilerin, dil öğreniminin hassas aşaması tamamlandıktan sonra, hayatlarının ilerleyen dönemlerinde ana diline yakın bir seviyede bir dil öğrenebileceklerinin zeminini oluşturmaktadır. Bunun nedeni beyinlerinin daha uzun süre şekillendirilebilir kalmasıdır. Normalde, ergenlik dönemi gibi kritik bir dönemden sonra ana dil yeterliliğine ulaşmak pek mümkün değildir.

İki dilli veya çok dilli kişilerin birden fazla dili etkin bir şekilde kullanmaları, dil edinimi ve dil becerilerinin gelişimine büyük katkı sağlamaktadır.

Çok dilli kişilerin genel iletişimlerinde de daha verimli olduklarını, örneğin iletişimsel yanlış anlamaları daha çabuk tespit ettiklerini ve bunları daha çabuk çözebilmekteler.

Yapılan araştırmalar beraber değerlendirildiğinde sonuç olarak, çok dillilik ve bilişsel gelişim arasındaki ilişkiyi, her bireyin deneyimleri farklı olabileceğini ve çok dilliliğin bilişsel avantajlarının kişisel farklılıklara bağlı olarak değişebileceğinin göstermesi açısından da önemlidir.

2.4.6. İki Dilliliğin Dezavantajları

İki dilli bir ortamda yetişen bireyler, dil becerilerini genişleterek kültürel çeşitliliğe katkı sağlayan bir özellik sergiler. Ancak bu özellik beraberinde bazı dezavantajları da getirebilir. İki dil arasında geçiş yaparken ortaya çıkan kafa karışıklığı ve karmaşıklık, farklı dil kuralları, kelime dağarcıkları ve dil yapıları öğrenme sürecinde zihinsel kapasiteyi zorlayabilir, hatta bazen karmaşıklık hissi yaratabilir.

İki dilli bireylerde görülen bir diğer dezavantaj, dil becerilerinin eşitsiz gelişimidir. Bu durum, bir dilin diğerine göre üstün olmasıyla birlikte iletişim becerilerinde dengesizlik yaratırken her iki dilde eksikliklere neden olabilir. Toplumsal kabul sorunları da iki dilliliğin olumsuz yönleri arasında yer alır. Bazı toplumlarda veya sosyal ortamlarda, bireylerin tercih ettiği dil seçimiyle ilgili olumsuz tutumlarla karşılaşılabilir. Bu durum, bireyin kimlik oluşumu üzerinde etkili olabilir ve toplumsal baskılarla başa çıkma zorluğuna neden olabilir.

Dil gelişimi zorluklarını Othegraven'e (2012) çalışmasında, iki dilliliğin bir başka dezavantaj olarak belirtilmiştir. İki dilli çocuklar, tek dilli çocuklara göre konuşmaya

biraz daha geç başlayabilirler. Ancak bu durum genellikle geçicidir ve uzun vadede dil gelişiminde avantajlar sağlanabilir. Son olarak, çeviri güçlükleri, iki dil arasında geçişin duygusal veya kültürel ifadelerin eksiksiz bir şekilde çevrilmesini zorlaştırabileceği bir zorluktur.

İki dillilik, dil becerilerini zenginleştirirken dil geçişlerinden kaynaklanan zorluklar ve toplumsal kabul sorunları gibi dezavantajları da içermektedir. Bu dezavantajlar, bireyin deneyimine, çevresine ve dil gelişimine bağlı olarak değişebilir. Ancak genellikle uzun vadede birçok avantajla dengelemek mümkündür.

2.5. Çok Dillilik

Çok dillilik konusunda Avrupa Dil Portföyü ve Diller için Avrupa Ortak Başvuru Metni'nin tanımlamaları oldukça önemlidir. Bu kaynaklar, çok dillilik kavramını açıklamak ve anlamak için uluslararası standartlar ve rehberlik sağlar. Avrupa Dil Portfolyosu (2020) tarafından geliştirilmiş program kapsamında yapılan tanımlamada, çok dillilik, bir bireyin veya toplumun birden fazla dil bilme ve kullanma yeteneği veya durumunu ifade eder. Bu çok dillilik tanımı, kişisel veya toplumsal düzeyde farklı dilleri anlama, konuşma ve yazma yeteneği anlamına gelebilir. Aynı zamanda, bu tanım kültürel çeşitliliği vurgular ve dilin kültürel kimliklerin ifadesinde önemli bir rol oynadığı fikrini destekler.

2.5.1. Sosyal Bağlamda Çok dillilik

Çok dilliliği sosyal bağlamda ele alırken, genellikle eğitim kurumları veya toplumsal iletişim içindeki dillere odaklanılır. Bu tür çok dillilik, okul ya da eğitim kurumlarında öğrencilere birden fazla yabancı dil öğretmek veya uluslararası iletişimde İngilizcenin baskın rolünü sınırlandırarak elde edilebilir. Örneğin bir öğrencinin birden fazla yabancı dil öğrenmesi veya uluslararası topluluklarda farklı dillerin kullanımının teşvik edilmesi, sosyal bağlamda çok dilliliğin örneklerindendir.

2.5.2. Birey Bağlamında Çok dillilik

Birey bağlamında çok dillilik, bir kişinin kendi bireysel yetenekleri ve ilgi alanları doğrultusunda farklı dilleri öğrenmesi ve kullanmasını ifade eder. Bu tür çok dillilik, yerel dil dışındaki toplumların dillerini öğrenme ve kullanma pratiğini içerir, özellikle kültürel bir bağlamda. Bu bağlamda bir birey, farklı dilleri ayrı zihinsel bölümlerde

saklamak yerine bu dilleri etkileşim içinde kullanabilir ve bu diller arasında geçiş yapabilir. Esneklik, bir bireyin farklı durumlarda farklı dilleri kullanabilmesi veya bir konuşmacıyla etkili iletişim kurabilmesi için önemlidir.

2.6. Avrupa Birliğinde Çok Dillilik

Avrupa Birliği (AB), çok dilliliği ve çok kültürlülüğü önemli bir değer olarak kabul eden ve bu değerleri teşvik eden bir önemli bir kuruluştur. Bu kurumun amaçları Aslan`a (2020) göre, AB'nin çok dillilik politikası, kültürel kimlik oluşturma ve yanı sıra toplumsal bütünleşme ve ekonomik fırsatların geliştirilmesini amaçladığını belirtir.

AB'nin çok dillilik politikası Barselona toplantısında Avrupa Dil Portfolyosu (2020) tarafından alınan kararlar çerçevesinde şu konularda çalışma yapılması yönünde bir rapor sunmuştur:

Dil Çeşitliliği: AB, resmî diller ve yerel diller dahil olmak üzere birçok farklı dili tanımaktadır. Bu, AB vatandaşlarının kendi ana dillerinde iletişim kurabilme hakkını güvence altına alırken, diğer AB ülkelerindeki dilleri de tanır ve teşvik eder.

Dil Öğretimi ve Eğitimi: AB, çocuklara çok erken yaşlarda en az iki yabancı dil öğretme hedefini benimseyerek dil öğrenimine büyük önem vermektedir. Bu, AB vatandaşlarının daha fazla dil bilmelerini ve farklı kültürlerle daha iyi iletişim kurabilmelerini hedefler.

Kültürel Kimlik ve Toplumsal Bütünleşme: Çok dillilik, farklı kültürlerin bir arada yaşamasını teşvik eder ve toplumsal bütünleşmeye katkıda bulunabilir. Farklı dilleri konuşan insanların daha iyi anlaşmalarına ve etkileşimde bulunmalarına yardımcı olabilir.

Ekonomik Fırsatlar: Çok dilli beceriler, AB içinde ve uluslararası düzeyde iş olanaklarını artırabilir. Farklı dilleri konuşabilen bireyler, iş dünyasında daha rekabetçi hale gelebilirler.

Alınan kararları, AB'nin çok dillilik politikasına yön veren önemli adımlardan biridir. Bu kararlar, AB üyesi ülkelerin çocuklara erken yaşta yabancı dil öğretme hedefini benimsemelerini teşvik etmiştir. Bu, AB'deki çok dillilik ve dil öğrenimi konularında ilerlemenin bir göstergesi olmuştur. Avrupa, dil çeşitliliği açısından oldukça zengin bir

kıta olarak bilinir. Avrupa'da birçok farklı dil konuşulmaktadır ve bu dillerin sayısı ve kullanımı ülke ülke farklılık göstermektedir. Avrupa'daki çok dillilik hakkında bazı önemli noktalar:

Resmi Diller: Avrupa'da birçok ülke birden fazla resmî dil bulundurur. Örneğin Belçika, Flamanca, Fransızca ve Almanca gibi üç resmî dili barındırırken, İsviçre'de İsviçre Almancası, Fransızcası, İtalyancası ve Romancası gibi dört resmî dil vardır.

AB'nin Çok Dilli Yapısı: Avrupa Birliği (AB), çok dilli bir yapısı olan önemli bir uluslararası örgüttür. Blindow (2015) çalışmasında, AB'de 24 resmi dil bulunur ve bu diller eşit olarak kabul edilir. Bu, AB kurumlarında çalışan herkesin anadili veya tercih ettiği dilde iletişim kurma hakkına sahip olduğu anlamına gelir.

Dil Çeşitliliği: Avrupa'da yaklaşık 200'den fazla dil konuşulmaktadır. Bunlar arasında büyük ve küçük diller, ulusal ve bölgesel diller bulunur. Örneğin İngilizce, İspanyolca, Almanca, Fransızca gibi büyük diller yanı sıra Katalanca, Baskça, Galce gibi daha küçük ve bölgesel diller de bulunmaktadır.

Kültürel Zenginlik: Avrupa'nın çok dilliliği, kültürel çeşitliliği ve zenginliği teşvik eder. Farklı diller, kültürlerin korunmasına ve gelişmesine katkıda bulunur.

Dil Öğrenimi: Avrupa'da dil öğrenimi ve dil değişimi programları oldukça yaygındır. Avrupa'da birçok insan birden fazla dil konuşur ve öğrenir.

Dil Politikaları: Birçok Avrupa ülkesi, dil politikaları yoluyla kendi dillerini koruma ve teşvik etme amacı güder. Bu, dilin yaşatılması ve gelecek nesillere aktarılması için önemlidir.

Avrupa'daki çok dillilik, kıtanın kültürel ve dil çeşitliliğine saygı gösteren bir önemli bir değerdir ve Avrupa ülkeleri, bu çok dilliliği korumak ve teşvik etmek için çeşitli politika ve önlemler almaktadır.

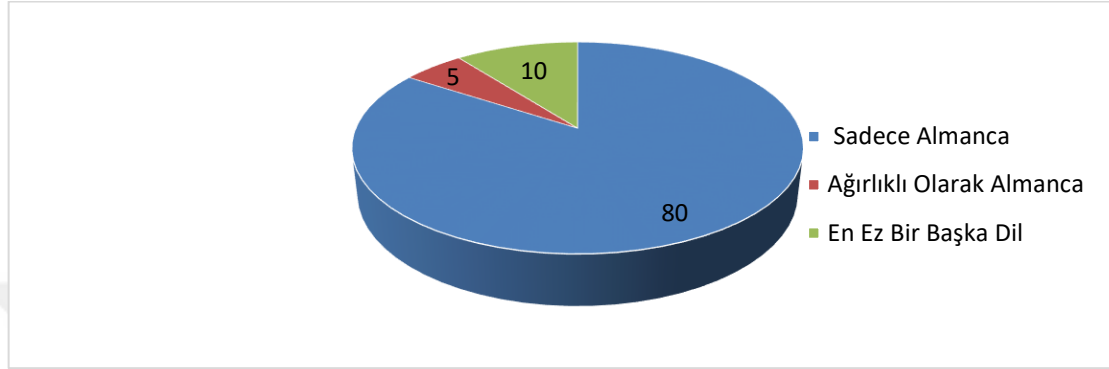
2.7. Almanya'da Çok Dillilik

Dünya çapında yaklaşık 130 milyon kişi Almanya'yı ana dili veya ikinci dili olarak konuşuyor, yaklaşık 15,4 milyon kişi Almanya'yı yabancı dil olarak öğreniyor ve yaklaşık 7,5 milyon kişi Almanca konuşan bir azınlığa mensup. ABD'de 1,4 milyon anadili Almancadır (Statista 2, 2022). Almanca, Almanya, Avusturya, Lüksemburg, Belçika, Lihtenştayn ve İsviçre'de resmî dildir. Avrupa Birliği'nde İngilizce ve

Fransızcanın yanı sıra Almanca da dahilî çalışma dili olarak kullanılmaktadır. Almanca, AB'de en çok konuşulan ana dildir.

Alman dil bilimci Rinker'e (2023) çalışmasında, Almanya'da çok sayıda çocuğun iki dilli yetiştiği iddiasının kesin olmadığını belirtmiştir.

Şekil 2: Almanya’da Evde Konuşulan Diller

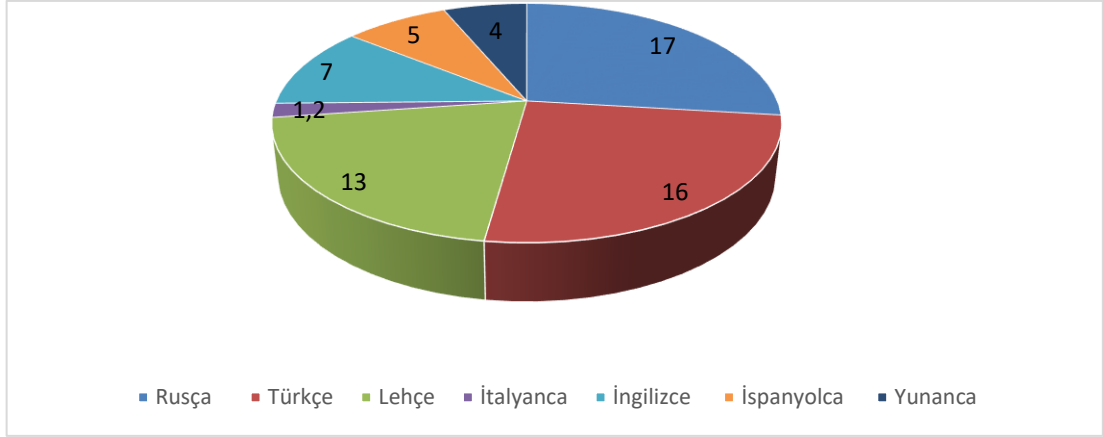

Kaynak: Statistisches Bundesamt (2023)

Şekil 2'de Almanya'da evde konuşulan dillerle ilgili istatistiksel veriler sunulmuştur. Federal İstatistik Ofisi, 2017'den beri insanların ailelerinde ağırlıklı olarak hangi dili konuştuğunu belirlemek için mikro nüfus sayımını yapmaktadır. Federal İstatistik Ofisi nin son verilerine göre Almanya'da yaklaşık 82,3 milyon insanın neredeyse %80'i evde yalnızca Almanca konuştuğunu ve Almanya'da yaşayan %15'lik kesimin evde Almanya'nın yanı sıra en az bir dil daha kullanan ve birden çok dil bilen kişilerden oluştuğunu belirtmiştir. Statistisches Bundesamt (2023) verilerine göre, neredeyse üçte biri için evde ağırlıklı olarak konuşulan dil Almanca olsa da üçte ikisi öncelikle başka bir dil kullanarak iletişim kuruyor. Geriye kalan %5'lik kesim ise evde Almanca konuşmuyor; yalnızca bir veya daha fazla dil konuşuyor.

Bu konuda Leibniz Alman Dili Enstitüsü (2019), Alman Ekonomik Araştırma Enstitüsü (2022) ile bir dil araştırması gerçekleştirmiştir.

Şekil 3: Almanya'da Konuşulan Yabancı Diller

Kaynak: Statistisches Bundesamt (2023)

Şekil 3'te Almanya'da Konuşulan Yabancı Diller ile ilgili veriler sunulmuştur. Almanya'da Konuşulan Yabancı Diller Araştırmaya katılanların yaklaşık yüzde 88'i Almanca'nın ana dilleri olduğunu belirtmiştir. Diğer diller arasında en yaygın ana diller ise şöyle: Rusça (yüzde 17), Türkçe (yüzde 16), Lehçe (yüzde 13), İtalyanca (yüzde 9), İngilizce (yüzde 7), İspanyolca (yüzde 5) ve Yunanca (yüzde 4).

Araştırma bulgularında katılımcıların beşte biri, hanelerinde birden fazla dil konuştuğunu belirtmiştir. Neredeyse hepsinin evde konuşulan dillerden biri Almanca olmuştur. Yaklaşık yüzde 38'i ana dilinin yanı sıra başka bir dil konuştuğunu, yaklaşık yüzde 29'u iki dil daha konuştuğunu, yaklaşık yüzde 16'sı ise başka bir dil bilmediğini söylüyor. En sık bahsedilenler İngilizce, Fransızca ve Rusçadır.

2.8. Kültür

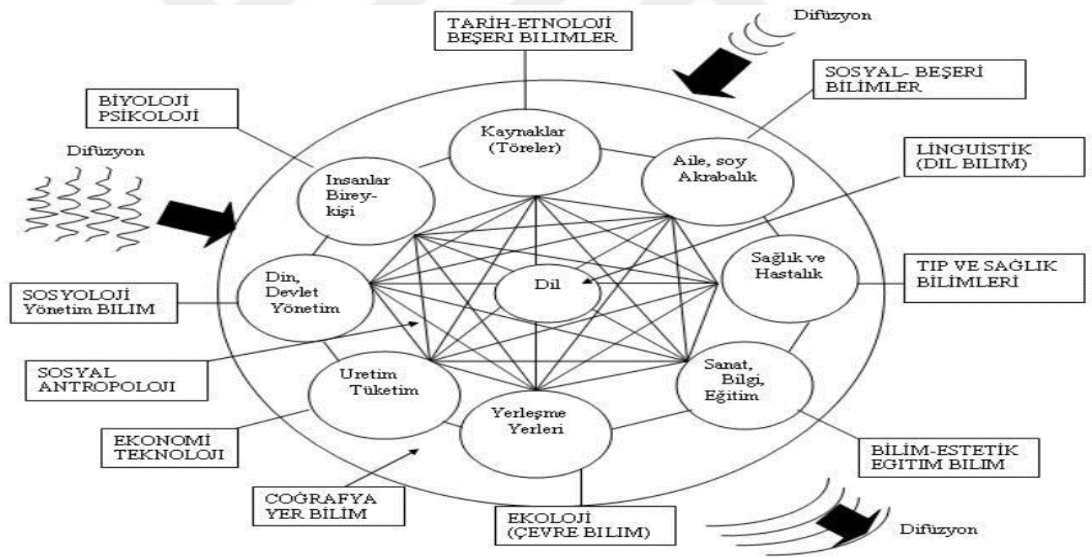
Kültür sözcüğü, Latince colere* fiilinden gelir ve toprağı işlemek, tarlayı sürmek», ekip-biçmek anlamındadır. Bat dillerinde cultura/culture/cultur sözcüğüyle karşılanan kültür terimi, Fransız düşünür Voltaire tarafından "insan zekasının olumlu, gelişimi, geliştirilmesi ve yüceltilmesi anlamında kullanılmıştır.

İngilizce sözlük (2020)'de belirli bir ülke veya grubun gelenekleri ve inançları, sanatı, yaşam tarzı ve sosyal organizasyonu olarak tanımlanırken Türkçe Sözlük'te (2022) ise, "Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünüdür." şeklinde bir tanımlama yapılmıştır. Her alandan ve her ülkeden bilim insanları kültürü farklı ele

almıştır. Bu sözcüğü dilimizde ilk kullananlardan olan Ziya Gökalp kültürün tanımını insan topluluklarının tüm bireylerini birbirine bağlayan ve kişiler arasındaki uyumu sağlayan yapılar, hars (kültür) kurumlarıdır. Alman filozof Immanuel Kant kültürü insanın mantıksal özünden dolayı özgürce hayata geçirebileceği amaçların, ideallerin tümü olarak tanımlamıştır. Bir başka Alman filozof Herder kültürü bir ulusun, bir halk ya da topluluğun yaşam tarzı olarak yorumlamıştır. Max Weber ise şu tanımı yapar: Kültür dünyadaki sonsuzcasına anlamsız olayların sınırlı bir parçasının insan varlıkların görüş noktasından anlam ve önemle donatılmasıdır.

Taylor (1871) tarafından yapılan kültür tanımı, bilgilerin, inançların, sanatların, değerlerin, kuralların, örf ve adetlerin, bir toplumun üyeleri tarafından kazanılmış olan tüm kapasite ve alışkanlıkların bütünü olarak kabul edilmektedir. Bu tanım, genel geçerliliği en fazla kabul gören tanımlar arasında yer almaktadır.

Şekil 4: Kültür Kavramı

Kaynak: Güven,1974,s.109

Şekil 4’de, farklı disiplinlerin bakış açılarını ve kültürün farklı yönlerini göstermek açısından önemlidir Kültür ile ilgili belirtilen görüşlerde ve yapılan tanımlarda genel geçer bir tanımlamayı görmek mümkün değildir. Farklı disiplinler, kültür kavramını farklı şekillerde ele aldıkları ve bu tablo, bu farklı bakış açılarını ve vurguları görsel bir şekilde sunarak konunun daha da anlaşılmasında yardımcı olacaktır.

Aynı zamanda, şekil üzerinden ifade edilen görüşlere dayanarak kültürün sürekli değişen ve gelişen bir değerler bütünü olduğu; kültürün, zaman içinde evrilen, farklı

etkenlere bağılı olarak değişen ve toplumlar arasında farklılık gösteren bir kavram olduğu görölmektedir. Bu nedenle, kúltürün belirli bir kalıba sıkıştırılamayacak kadar dinamik olduğu ve farklı disiplinlerin bu dinamizmi farklı şekillerde anladığı görüşüne vurgu yapılabilir.

2.8.1. Kúltürü Oluşturan Unsurlar

Kúltür, toplumdan topluma, milletten millete değişen davranış ve yaşayış biçimlerinin ve dünya görüşlerinin ortaya koyduğu maddî ve manevî ürünler olduğuna göre, bu ürünleri oluşturan öğeler de çok yönlü ve çeşitlidir. Kişisel tutum ve davranışlardan başlayarak aile yapısını ve toplum ilişkilerini düzenleyen; hatta devlet anlayışının özellik ve dayatmalarına kadar uzanan dünya görüşü olmak üzere kúltürü oluşturan geniş kapsamlı bir yelpazeden bahsedilebilir.

Her Toplumda farklı özelliklere sahip olan kúltürü meydana getiren maddî (somut) ve manevî (soyut) unsurlar vardır.

2.8.1.1. Maddî (Somut) Unsurlar

Maddî veya somut unsurlar, kúltürün fiziksel ve gözle görülebilir yönlerini temsil ederler. İşte kúltürün maddî veya somut unsurlarına örnekler:

Mimarlık ve Yapılar: Bir toplumun mimari tarzı, yapılarının tasarımı, malzeme kullanımı ve inşaat teknikleri, kúltürel bir ifade biçimidir. Örneğin, Japon geleneksel evleri ile İtalyan villaları farklı kúltürel ifadeler sunar.

Sanat ve El Sanatları: Resim, heykel, seramik, dokuma, halı dokuma, ahşap işçiliği gibi sanat ve el sanatları, bir toplumun yaratıcı ifadesini yansıtan somut kúltürel unsurlardır.

Giysiler ve Moda: Bir toplumun giyim tarzı ve giyim eşyaları, kúltürel kimliği ve gelenekleri yansıtan önemli bir somut kúltürel unsurdur. Örneğin, geleneksel kimonolar Japon kúltürünün bir parçasıdır.

Müzik ve Dans: Bir toplumun müzik türleri, enstrümanları ve dans formları, kúltürel ifadeyi yansıtan maddi unsurlardır. Her müzik türü ve dans tarzı genellikle belirli bir kúltüre aittir.

Yemek ve Mutfak: Bir toplumun yemek tarifleri, malzemeleri ve yemek pişirme yöntemleri, mutfak kültürünün bir yansımasıdır. Özellikle geleneksel yemekler, bir toplumun tarihini ve coğrafyasını yansıtır.

Törenler ve Kutlamalar: Evlilik törenleri, bayramlar, festivaller ve diğer kutlamalar, kültürel birlikteliği ve toplumsal değerleri ifade eden somut etkinliklerdir.

Eşyalar ve Araçlar: Bir toplumun günlük yaşamında kullandığı eşyalar, aletler ve teknoloji ürünleri de kültürel bir ifade biçimidir. Örneğin, geleneksel Çin seramikleri veya Afrika'da kullanılan özel el yapımı aletler.

Yazı Sistemi ve Dil: Bir toplumun kullandığı yazı sistemi ve dili, kültürel bir somut unsur olarak kabul edilir. Örneğin, Çince karakterler veya Latin alfabesi farklı kültürlerin yazı sistemlerini temsil eder

Bu unsurlar, toplumun tarihini, değerlerini, inançlarını ve geleneklerini yansıtan önemli bir şekilde kültürel ifade biçimidir.

2.8.1.2. Manevî (Soyut) Unsurlar

Kültür, sadece somut ve gözle görülebilir unsurlardan değil, aynı zamanda soyut ve manevî unsurlardan da oluşur. Bu soyut unsurlar, bir toplumun değerleri, inançları, davranış normları ve düşünsel yapısını yansıtır. İşte kültürün manevî veya soyut unsurlarına örnekler:

Değerler: Toplumun sahip olduğu değerler, kültürel kimliğin önemli bir parçasını oluşturur. Değerler, insanların neyi önemseydiğini ve toplumsal davranışlarını şekillendirir. Örneğin, ahlaki değerler veya aileye verilen önem gibi.

İnançlar ve Din: Bir toplumun inançları ve dini pratikleri, kültürel kimliği etkileyen temel unsurlardır. Din, bir toplumun ruhsal yaşamını yönlendirir ve sosyal etkileşimi şekillendirir. **Normlar ve Davranış Kuralları:** Toplumun sahip olduğu normlar, kabul edilebilir davranışları belirler. Bu kurallar, insanların toplum içinde nasıl davranması gerektiğini gösterir. Örneğin, nezaket kuralları veya cinsiyet rolleri gibi.

Mitler ve Hikâyeler: Mitler, efsaneler, masallar ve hikâyeler, bir toplumun kökenleri, değerleri ve kimliği hakkında bilgi sunar. Bu öyküler, kültürel mirası aktarmanın bir yoludur.

Dil, kültürel ifadenin önemli bir parçasıdır. Bir toplumun kullandığı dil, kültürünü iletme ve koruma için kullanılır. Dil, kültürel bir mirası taşır.

Sanat ve Edebiyat: Sanat eserleri ve edebiyat, toplumun düşünsel ve duygusal ifadesini yansıtır. Şiirler, romanlar, müzik ve resimler, kültürel anlamı taşıyan manevi unsurlardır.

Semboleler ve Bayraklar: Bir toplumun sembolleri ve bayrakları, ulusal veya toplumsal kimliği temsil eder. Bu semboller, insanların birlik ve bağlılığını yansıtır.

Gelenekler ve Ritüeller: Gelenekler, toplumun belirli zamanlarda veya özel olaylarda uyguladığı ritüellerdir. Örneğin, düğünler, bayramlar, cenaze törenleri gibi.

Eğitim Sistemi: Eğitim sistemi, toplumun bilgi ve değerleri aktardığı bir araçtır. Okulların ve eğitim kurumlarının öğrettiği şeyler, kültürel değerlerin bir parçasını oluşturur.

Bu unsurlar, kültürün derinlemesine anlaşılmasına katkıda bulunur ve bir toplumun düşünce yapısını, değer sistemini ve toplumsal normlarını yansıtır. Kültür hem somut hem de soyut unsurların bir kombinasyonu olarak insanların yaşamlarını şekillendirir.

2.8.2. Kültürlenme

Kültürlenme, bir bireyin veya grup üyesinin, kendi kültürel özelliklerini, değerlerini, davranışlarını veya yaşam tarzını, başka bir kültüre veya kültürel etkilere uyum sağlayarak değiştirdiği veya dönüştürdüğü bir süreçtir. Bu süreç, bir kişinin yaşadığı veya etkileşimde bulunduğu kültürler arasındaki etkileşimler sonucu meydana gelebilir. Kültürlenme, bir kişinin veya topluluk üyesinin kendi kültürünü korurken, başka bir kültürün öğelerini de benimsediği veya bu iki kültür arasında bir denge oluşturabilmesidir.

2.8.3. Kültürleşme

Kültürleşme, kültürler arasındaki etkileşimlerin kaçınılmaz bir sonucudur ve dünya genelinde farklı kültürlerin birbirleriyle etkileşimde bulunduğu birçok örnek vardır. Kültürleşme, kültürel zenginliği artırabilirken, aynı zamanda kültürel kimliklerin değişmesine veya kaybolmasına yol açabilir. Bu nedenle, kültürleşme süreci karmaşık ve çok yönlüdür. Kültürleşmeyi Zafer`e (2016) göre, sürekli ve doğrudan etkileşim içinde bulunan farklı kültürlere sahip gruplarda, her bir grupta ya da daha geniş bir

perspektifle birden fazla grupta kültürel özelliklerde meydana gelen değişiklikleri temsili seklinde tanımlamış ve bu değişiklikler, gruplar arasındaki karşılıklı etkileşim ve paylaşım süreçlerinin bir sonucu olarak değerlendirmiştir .

2.8.3.1. Kültürel Özümseme

Göçmenlerin veya yabancı kültüre maruz kalan bireylerin, yeni kültürün dilini, normlarını, değerlerini ve davranışlarını kabul etmeye ve benimsemeye çalıştıkları bir süreçtir. Bu stratejiyi uygulayan bireyler, ev sahibi toplumla daha fazla etkileşimde bulunma eğilimindedirler ve kendi kültürlerini bir kenara bırakarak yeni kültürün bir parçası olmayı hedeflerler

2.8.3.2. Ayrışma

Ayrışma stratejisi, bireylerin kendi kültürlerini ve kimliklerini koruma amacıyla, içinde bulundukları toplumla sınırlı düzeyde etkileşimde bulunma eğilimini ifade eder. Bu strateji, bireylerin kendi etnik veya kültürel gruplarına sıkıca bağlı kalma isteğiyle şekillenir ve bu grupla daha fazla etkileşim kurmamayı tercih ederler. Aynı strateji hâkim toplum tarafından uygulandığında Ayrımcılık olarak tanımlanır.

2.8.3.3. Bütünleşme

Bireyler, kendi kültürel kimliklerini korurken aynı zamanda ev sahibi toplumun dili, normları, değerleri ve geleneklerini öğrenme ve benimseme yoluna giderler. Bu, toplumsal entegrasyonu ve çok kültürlülüğü teşvik edebilir, çünkü bireyler farklı kültürler arasında köprü kurarlar.

2.8.3.4. Aykırılık/Marjinallik

Bu tür bir tutum, bireyin hem kendi etnik veya kültürel kimliğine bağlılık göstermeme hem de ev sahibi toplumun kültürünü benimsememe eğilimini yansıtır.

2.9. Dil ve Kültür İlişkisi

Dil kültürün her alanında belirleyici bir etkiye sahiptir ve toplumun ve bireylerin yaşamında merkezi bir rol oynar. Dil, kültürel değerleri, tarihi ve kimliği aktaran bir araç olarak işlev görür ve kültürel ifadenin ana taşıyıcısıdır. Dil, kültürün temel bir bileşenidir ve kültürel ifadenin ana aracıdır. Dil, kültürel ifadenin ana aracı olarak işlev görür ve bir toplumun maddi ve manevi varlığının temel bir yönüdür. Dil, insanların

düşünme, iletişim kurma ve kültürel kimliklerini ifade etme yeteneklerine sahip olmalarını sağlar. Dili kültürün temeli olarak gören Kaplan`a (1983) göre, dil, bir milletin kültürünü yansıtan her türlü sözlü ve yazılı ifadeyle bütünleşerek temel oluşturur.. Dilin, kültürün temel bir bileşeni olduğunu vurgulayan ve kültürün dil ile ifade edildiği her şeyi içerdiğini belirten bu bakış açısı dilin sadece bir iletişim aracı olmanın ötesinde, bir toplumun kültürünü, değerlerini, tarihini ve kimliğini taşıdığını ifade etmektedir.

Dil, doğasının gereği olarak bir toplumsal bağlam içinde mevcut bulunur ve bu bağlam içinde evrilmeye, gelişmeye devam eder. Dilin varlığını sürdürebilmesinin temel nedeni, kendisini inşa edip zenginleştiren bu toplumsal bağlam olan kültürdür. Dil, kültür içerisinde biçimlenir ve bu süreçte kendisini güçlendirir. Bu nedenle, dil ve kültür, birbirinden ayrı düşünülemeyecek sıkı bir ilişki içindedir. Dil, toplumun kültürel zenginliğini yansıtan bir ayna gibi işlev görür, aynı zamanda kültürün koruyucusu ve taşıyıcısıdır. Bu nedenle, dil ve kültür arasındaki bu karşılıklı etkileşim Temur`a (2021) göre, sosyolojik açıdan derinlemesine incelenmesi gereken temel olgular arasında yer almaktadır.

Yazoğlu`na (2015) göre,XVIII. yüzyıldan bu yana kültürler arası ilişkiler, dünya tarihinde önemli bir gelişme göstermiştir. Bu dönemde Kolonizasyon ve İmparatorluklar, bilim, felsefe, sanat gibi birçok alandaki gelişmeler, Sanayi Devrimi, Göçler gibi etkenler kültürler arası etkileşimi artırmıştır. Alman dilbilimci, düşünür ve devlet adamı olarak 18. ve 19. yüzyılın önemli figürlerinden biri olan Humboldt, dilbilimi ve kültür arasındaki ilişkiyi derinlemesine inceleyen önemli düşünürlerden biri olarak: Dilin kültürün bir yansıması olduğu ve kültürün bir dil içinde ifade edildiği fikrini benimsemiştir. Diğer bir Alman Johann Heinrich Voss (1751-1826), şair ve çevirmen olarak bilinir, ancak aynı zamanda dil ve kültür arasındaki ilişki konusundaki görüşleriyle de tanınır. Voss, dilin kültürün bir yansıması olduğunu belirtmiştir.

Dil, Uluer ve Yılmaz`a (2021) göre, kültürün lokomotif olarak değerlendirir.Dil ve kültürün birbirini tamamlayan ve ayrılamaz iki önemli unsur olduğunu vurgulayan önemli bir bakış açısı sunmuştur. Dil ve kültür, birbirleriyle sıkı bir şekilde bağlantılıdır ve birlikte bir toplumun kimliğini ve değerlerini, gelenek ve göreneklerini; maddî ve manevî oluşumlarını şekillendirirler.

Dil sadece düşünceleri ifade etmenin bir aracı değildir; dil ve konuşma her şeyden önce sosyal eylemlerin gerçekleştirilmesine yönelik kültürel uygulamalardır. Dil ve kültür arasındaki bu derin ilişki, birbirine sıkıca bağlıdır ve bir toplumun kimliğini, değerlerini ve deneyimlerini yansıtan iki önemli gerçekliği temsil eder. Dil, kültürün aktarımının anahtarıdır ve kültür, dili şekillendirir ve etkiler. Bu nedenle, dil ve kültürün bir arada ele alınması, toplumsal ve kültürel anlayışı derinleştirmek için önemlidir. Bu bağlamda Yıldız'a (2015) göre, dilin kültür aktarımının bir parçası olduğunu belirten dil ve kültürün ayrı olarak değerlendirilemeyeceğini belirtmiştir.

Bayraktar'a(2019) göre ise ,dilini yaşadığımız dünyanın sınırlarını belirlediğini ve aynı zamanda bu sınırları oluşturan kültürel değerlerin, geleneklerin, inançların ve diğer kültürel öğelerin aktarılmasının ana aracıdır. Dil, bir toplumun kimliğinin yansımasıdır. Dil, sadece iletişim aracı olarak değil, aynı zamanda bir topluluğun dünya görüşünün ve değerlerinin de taşıyıcısıdır. Dil ve kültür, birbirlerini sürekli olarak etkileyen iki ayrı ancak birbirinden ayrılmaz olgu olarak kabul edilir. Dil, kültürün bir ifadesi ve taşıyıcısıdır, ancak aynı zamanda kültür, bir dilin şekillenmesinde ve gelişmesinde önemli bir rol oynar. Bir dil, o toplumun yaşam tarzı, inançları, gelenekleri ve değerleri hakkında bilgi taşır. Örneğin, bir dilde bulunan özel terimler veya deyimler, o toplumun kültürel deneyimini yansıtır. Dil, düşünce yapısını etkiler. İnsanlar kullandıkları dillerle düşünürler ve bu nedenle bir dilin sahip olduğu kavramsal yapı, insanların dünyayı nasıl algıladıklarını etkiler. Dil, bir topluluğun kimliğinin bir parçasıdır. İnsanlar, kendi dilleriyle kimliklerini ifade ederler ve ait oldukları kültürün bir parçası olduklarını vurgularlar. Dil, bir toplumun kolektif hafızasını taşır ve kuşaklar arası aktarımın temel taşıdır. Bu nedenle, dil ve kültür ilişkisi, insanların kendilerini ve dünyayı nasıl anladıkları üzerinde büyük bir etkiye sahiptir.

2.10. İki Kültürlülük-Çok Kültürlülük

İki kültürlülük, bir bireyin veya toplumun, iki farklı kültürü benimseyip yaşadığı bir durumu ifade eder. Bu kavram, bireylerin veya toplulukların iki farklı kültür arasında denge kurmaları, kimliklerini ve aidiyetlerini her iki kültüre de entegre etmeleri anlamına gelir. İki kültürlülük, birçok farklı bağlamda görülür.

Çok kültürlülük kavramı Özensel'e (2023) göre, 1950'lerin sonlarına doğru İsveç'te ortaya çıkmıştır; özellikle 1960'ların sonlarında Kanada'da önemli bir rol oynamıştır. Ayrıca 1969'da Kanada Hükümeti, çok kültürlülüğü resmi bir politika haline getiren ve 1971'de yürürlüğe giren "Çok Kültürlülük Politikası"nı kabul etti. Bu politika, farklı etnik kökenlere sahip toplumların kendi kültürel kimliklerini korumalarını ve bu kültürel çeşitliliği desteklemeyi amaçlayan bir yaklaşımı benimsemektedir. Kanada'daki bu politika, göçmenlerin ve azınlık grupların kültürel haklarını koruma ve çeşitli toplumsal katmanlarda bir arada yaşamalarını teşvik etme amacını taşımaktadır.

Çok kültürlülüğün bir kavram olarak ortaya çıkması ise sömürgecilik faaliyetlerinin yoğun olarak gerçekleştiği 16. Yüzyıla denk gelmektedir. Çok kültürlülüğün modern dünyada tartışılması ise, özellikle ABD ve Kanada gibi ülkelerde farklı kültürler ve dillere sahip insanların kendi kültürel kimliklerini koruma ve tanınma talepleri etrafında gelişmiştir. 2. Dünya Savaşı sonrası Batı Avrupa'ya ve özellikle Amerika kıtasına yönelik yoğun göç dalgalarının ortaya çıkmasıyla yaygın kullanımı sosyal bilimlerde başlamıştır. Avrupa birliği içerisinde bu durum 1 ve 2. Dünya savaşları sonrasında Avrupa'da olsun iş gücü açığıyla beraber Almanya başta olmak üzere AB ülkelerine gelen işgücü ile girmiştir.

2.11. İki Dillilik ve İki Kültürlülük Arasındaki İlişki

Süverdem ve Ertek'e (2020) göre iki dilliliğin ve iki dilli bireylerin kültürel boyutunu incelemek, dilbilimin sadece dil yapılarına odaklanan yaklaşımlarının ötesine geçer. İki kültürlülük kavramı, iki dillilik kavramı kadar tarih boyunca yoğun bir şekilde çalışılmamış ve araştırılmadığını belirtmişlerdir.

Kreß'e (2018) göre, dil ve kültür o kadar yakından bağlantılıdır ki araştırma yaparken algılanan farklılığın dilsel veya kültürel nedenlere sahip olup olmadığını anlamakta çoğu zaman zorluk çekilir. Dil kültürel olarak etkilenir ve şekillenir. Her gün dilsel olarak nasıl davrandığımız, sosyalleşmemize ve kültürel etkimize dayanmaktadır.

İki dillilik (bilingualism) ve iki kültürlülük (biculturalism) birbirine yakından bağlı kavramlar olup, birçok farklı şekilde ilişkilendirilebilirler. Bu iki kavram arasındaki ilişkiyi açıklayan bazı temel noktalar:

Dil ve Kültür İlişkisi: İki dillilik, bireylerin iki veya daha fazla dili etkili bir şekilde konuşabildikleri durumu ifade ederken, iki kültürlülük, bireylerin iki veya daha fazla kültürü anlamayı, benimsemeyi ve içselleştirmeyi içerir. İki dil konuşan bir birey genellikle bu dillerin kaynak kültürlerine de aşına olur. Dolayısıyla, dil ve kültür birbirini etkileyen kavramlardır.

Kimlik ve (Aidiyet) Duygusu: İki dil konuşan bireyler, genellikle iki kültür arasında bir kimlik bölünmesi veya aidiyet (belonging) duygusu yaşayabilirler. Bu, hangi kültürel gruba ait hissettiklerini ve hangi dili daha çok benimsediklerini belirleme sürecini içerebilir.

Dil ve Kültür Arasındaki Etkileşim: İki dillilik, bir kişinin hem dilsel hem de kültürel düzeyde farklı etkileşimler yaşadığı bir süreçtir. Dil, kültürün bir taşıyıcısıdır ve dilin kullanımı, bir kişinin kimlik oluşturmasında ve kültürel bağlamda nasıl yer aldığını etkiler.

İki Kültürdeki Değerler ve Normlar: İki kültürlülük, bireylerin hem ana kültürlerinin hem de ikinci bir kültürün değerlerini ve normlarını içselleştirmesi anlamına gelir. İki kültürü anlamak ve benimsemek, çeşitli becerileri ve bakış a ıllarını geliştirecektir.

Duygusal ve Sosyal Zenginlik: İki dillilik ve iki kültürlülük, bireylere daha fazla duygusal ve sosyal zenginlik sunacak böylelikle İki kültürdeki deneyim, farklı perspektifler kazandıracak ve insanların daha esnek, açık fikirli ve anlayışlı olmalarını sağlayacaktır.

İki dillilik ve iki kültürlülük arasındaki ilişki, karmaşık ve nesnel olmayan bir nitelik taşımaktadır. Bu kavramlar birçok farklı biçimde yaşanabilir ve her bireyin deneyimi benzersizdir. İkinci bir dil ve kültürle etkileşim, bireylerin kimliklerini ve dünya görüşlerini zenginleştirebilir, ancak aynı zamana bazı karmaşıklıklar ve çelişkileri de beraberinde getirecektir.

3. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmanın yöntemi, evren ve örneklem, veri toplama araçları ve araştırma verilerinin analizi hakkında bilgiler verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Almanya'daki 12-17 yaş arasındaki iki dilli ve iki kültürlü Türk çocuklarının yaşadıkları Almanya'da Türk kültürüne aidiyet hissi ile Türkçe öğrenmeleri arasındaki ilişkinin araştırıldığı bu çalışma Nitel araştırma yöntemi ile yapılmıştır. Nitel araştırma yöntemi Seale'ye (1999) göre , insanların deneyimlerini, düşüncelerini, duygularını ve bakış açılarını daha derinlemesine anlamak amacıyla kullanılan bir araştırma yöntemidir. Bu yöntemde bir araştırma, daha önceden bilinen veya fark edilmemiş problemlerin algılanmasına, problemin doğal olgularının gerçekçi bir şekilde ele alınmasına yönelik bir yaklaşım ile açıklar

Araştırma Nitel araştırma yöntemi desenlerinden biri olan Olgubilimsel (fenomenolojik) araştırma deseni ile yürütülmüştür.

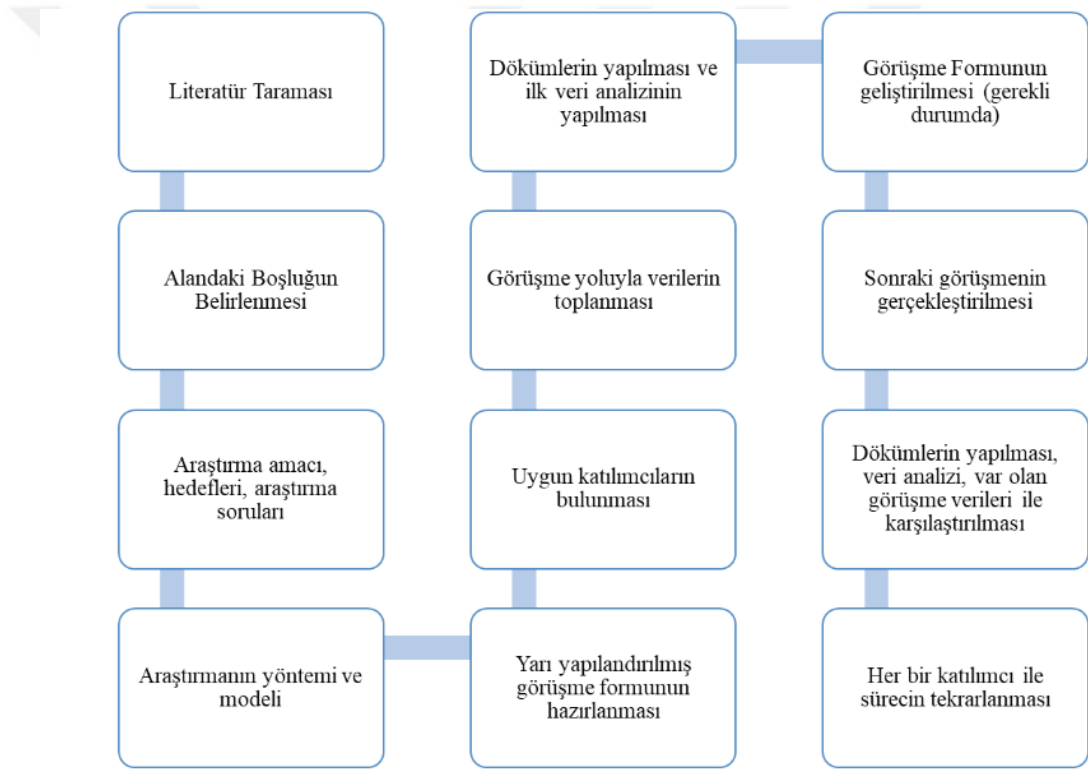
Bu tür araştırma desenlerinde araştırmacının ayrıntılı ve derinlemesine bir anlayış geliştirme amacı vardır; çünkü bu yöntem, araştırmacının farkında olduğu ve bu farkındalığı derinlemesine incelemek istediği bir araştırma desendir. Şimşek ve Yıldırım'a (2021) göre "Olgubilim araştırmalarında veri kaynakları, araştırmanın odaklandığı olguyu yasayan ve bu olguyu dışa vurabilecek veya yansıtabilecek bireyler ya da gruplardır."(s.67).

Olgubilimsel (fenomenolojik) araştırma bireylerin deneyimlerini, algılarını, duygularını ve düşüncelerini anlamak amacıyla başvurulmuş araştırma desendir. Bu desen, katılımcıların gözlemlerini ve deneyimlerini derinlemesine incelemek için kullanılır ve genellikle birinci elden veri toplama yöntemlerini içerir ve araştırma, katılımcıların deneyimlerini nesnel ve tarafsız bir şekilde açıklamaya çalışır.

Bu araştırma deseni, belirli bir konu veya fenomeni anlamak ve açıklamak amacıyla kullanılır. Araştırmacılar, katılımcılara odaklanarak, bu katılımcıların deneyimlerini daha derinlemesine anlamak için açık uçlu sorular, mülakatlar ve gözlemler gibi yöntemler kullanabilirler. Elde edilen veriler, katılımcıların deneyimlerini anlamak için analiz edilir ve temalar veya desenler belirlenir.

Olgubilimsel araştırma, psikoloji, sosyoloji, eğitim, sağlık ve diğer birçok alanda kullanılabilir. Araştırmacılar, bu yöntemi kullanarak katılımcıların deneyimlerini anlayarak daha iyi bir içgörü elde etmeyi amaçlarlar.

Şekil 5: Olgubilim Deseni İşlem Süreci

Kaynak: Ceylan & Çapar, 2022, s.309

Sekil 5'te, olgubilimsel desenli araştırmalarda çalışma sürecinin işleyişi, araştırmacının araştırma yaparken uyguladığı yöntem aşamalarını göstermektedir. Bu desenin anlaşılabilir kılınması için, sürecin işleyişi ile ilgili bilgiler literatür taraması aşamasından araştırmanın her bir katılımcısıyla sürecin tekrarlanmasına kadar olan süreci şekilde göstermiştir

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, Almanya'nın Aşağı Saksonya eyaletinde yaşayan, Türk kökenli ve iki dilli olan çocuklardan oluşmaktadır. Bu çocuklar, her iki kültürü de deneyimlemekte olup, yaşadıkları çevrede hem Türkçe hem de Almanca iletişim kurmaktadır. Çalışma, 12-17 yaş aralığında, iki dilli ve iki kültürlü olan 10 Türk çocuğu üzerinde gerçekleştirilmiştir. Bu yaş aralığı, çocukların dil gelişimi ve kültürel etkileşimlerinin en yoğun olduğu dönemi kapsamaktadır. Araştırma, bu özelliklere sahip bir çalışma grubuyla yapılmıştır.

3.3. Veri Toplama Araçları

Almanya'da yaşayan 3. nesil Türk çocuklarının kültürel kimliklerini ve ana dili olan Türkçe ile ilişkisini inceleyen bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Şimşek ve Yıldırım'a (2021) göre, nitel araştırma, gözlem, görüşme ve doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı, algılanan ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütüncül bir biçimde ortaya konmasına yönelik nitel bir sürecin izlendiği araştırma olarak tanımlanmışlardır. Bu tür araştırmalar, incelenen olguların doğal ortamlarında gerçekleştirilen gözlemler ve katılımcılarla yapılan derinlemesine görüşmeler yoluyla veri toplama süreçlerini içerir. Araştırmacılar, bu yöntemleri kullanarak, incelenen olguların bağlamını daha iyi anlamayı ve katılımcıların deneyimlerini derinlemesine incelemeyi amaçlarlar . Araştırma verileri sosyal bilimlerde Şimşek ve Yıldırım'a (2021) göre, en çok tercih edilen görüşme yöntemi ile toplanmıştır. Görüşme, Fossey ve diğerleri(2002) tarafından yapılan çalışmaya göre, nitel araştırmada çoğunlukla kullanılan bir teknik olarak öne çıkmaktadır. İnsanların olay ve olgular hakkındaki görüşleri, kendi tecrübeleri, duygusal birikimleri ile algı ve değerlerinin belirlenmeye çalışıldığı durumlarda başvuru görüşme yöntemi, detaylı bilgi sağlaması ve uygulama kolaylığı açısından tercih edilmektedir. Bu tür çalışmalar, bireylerin deneyimlerine, algılarına ve düşüncelerine odaklandığı için, verilerin en iyi şekilde görüşmeler yoluyla toplanabileceği öngörülmektedir.

Creswell (2016) çalışmasına göre ,fenomenolojik araştırmalarda görüşmeler, veri toplamının en önemli yollarından biridir. Bu tür çalışmalar, bireylerin deneyimlerine,

algılarına ve düşüncelerine odaklandığı için, verilerin en iyi şekilde görüşmeler yoluyla toplanabileceği öngörülmektedir

Görüşmeler Baltacı`ya (2019) göre, bir araştırmacının katılımcılarla belirli bir konu veya fenomen hakkında derinlemesine bilgi toplamak amacıyla yüz yüze veya uzaktan iletişim kurarak gerçekleştirdiği bir veri toplama yöntemidir. Bu görüşmeler yüz yüze, telefonla, görüntülü telefonla veya ses ve görüntü kaydedicilerle gerçekleştirilebilir. Son dönemde pandeminin getirdiği koşullar nedeniyle online görüşmelerin sayısında artış gözlenmektedir.

Görüşmeler araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak yapılmıştır. Görüşmeler iki bölümden oluşturulmuştur:

Birinci bölüm de 13 soruluk “Kişisel Bilgi Formu” ile 7 açık uçlu sorudan oluşan yarı yapılandırılmış görüşme şeklinde tasarlanmıştır.

Kişisel bilgi formu, araştırmacının katılımcıları gruplandırması, elde edilen verileri daha iyi anlaması, sonuçları daha kapsamlı bir şekilde yorumlaması ve sonuçları daha fazla derinlik ve bağlamla zenginleştirilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu formun tasarımı, önceden yapılan literatür çalışmalarının ve uzman görüşlerinin değerlendirilmesi sonucunda şekillendirilmiştir. "Kişisel Bilgi Formu" hazırlanırken, araştırmanın katılımcılarının demografik ve kişisel özelliklerini daha iyi anlamak ve analizlerde daha fazla bağlam eklemek amacıyla, çocuklar ve aileleri hakkında bilgi toplama ihtiyacı göz önünde bulundurulmuştur. Aile içi faktörlerin, özellikle eğitim seviyeleri, meslekleri, dil tercihleri ve kültürel geçmişleri gibi, çocukların yaşamlarını nasıl etkileyebileceğini anlamak, araştırmanın sonuçlarını daha anlamlı ve zengin kılacak önemli bir bileşen olarak değerlendirilmiştir. Bu veriler, genelleştirmeler yapma ve araştırma sonuçlarını daha iyi yorumlama fırsatı sunmuştur. Aynı zamanda aile dinamiklerini anlama ve çocukların yaşamlarını daha geniş bir perspektiften inceleme açısından da büyük katkı sağlamıştır.

Yarı yapılandırılmış görüşme formu, araştırmacının belirli konuları ve soruları içeren bir görüşme yöntemidir. Nitel bir araştırmada, mülakat sadece katılımcıların sorulara yanıt vermesi anlamına gelmez. Asıl amaç Roberts`in (2020) çalışmasına göre, katılımcıların yaşadıkları deneyimleri dinleyerek bu deneyimlerin nasıl meydana geldiğini ve bu deneyimlere yükledikleri anlamları keşfetmeye çalışmaktır. Bu tür bir görüşme, araştırmacının belirli konuları incelemesini veya belirli bilgilere erişim

sağlamasını kolaylaştıracaktır. Görüşme formu, bazı önceden belirlenmiş sorular içerirken, katılımcıların da serbestçe görüşmeye katılmasına olanak tanır. Bu tür bir görüşme formu, araştırma sürecindeki veri toplama aşamasında kullanılır ve katılımcılarla yüz yüze görüşmeler veya telefon görüşmeleri gibi etkileşimli iletişim yöntemleri ile uygulanabilir. Araştırmacı, formdaki soruları sorma özgürlüğüne sahiptir, ancak belirli konuları ele almak için formdaki başlıkları ve soruları takip eder.

Yarı yapılandırılmış görüşme formunun avantajları: Veri toplamayı standartlaştırma: Form, belirli konuları ele almanın ve katılımcılara belirli soruları sormak için bir rehber sağlar, bu da verilerin daha kolay karşılaştırılabilir olmasına yardımcı olacaktır. Esneklik: Araştırmacı, görüşme sırasında soruları uygun bir şekilde özelleştirebilir ve katılımcının yanıtlarını daha iyi anlayabilmek için daha fazla açık uçlu sorular ekleyebilir.

Veri bütünlüğü: Form, araştırmacıya belirli bilgileri toplama konusunda rehberlik eder, bu da veri bütünlüğünü artırabilir.

Araştırma katılımcılarının belirlenmesinde amaçlı örnekleme yöntemi; bu örneklem türü, olasılık temelli olmayan bir yaklaşıma dayanır. Johnson Evans ve diğerlerinin (2007) çalışmasına göre ,temel amaç, evrenin tam anlamıyla temsil edilmesi yerine, araştırılan konuyla ilgili bilgi ve deneyime sahip kişilerin görüşlerine ve bilgilerine başvurmaktır. Bu çalışmada ayrıca, kartopu (zincir örnekleme) yöntemi de kullanılmıştır. Bu örnekleme yaklaşımında, araştırma süreci, "Bu konuda en çok bilgi sahibi kimler olabilir?" ve "Bu konuyla ilgili kim veya kimlerle görüşmemi önerirsiniz?" gibi sorularla başlamaktadır. Araştırmanın ilerleyen aşamalarında, bu soruların yanıtları üzerinden elde edilen isimler ve bağlantılar, kartopu gibi büyüyerek devam eder. Ankara Üniversitesi (2023) kaynaklarına göre, belirli bir noktada, belirli isimler öne çıkmaya başlar ve bu kişilerle yapılacak katılımcı sayısı azalır.

3.4. Verilerin Toplanması

Bu bölümde, 12-17 yaş arasındaki iki dillilik ve iki kültürlü Türk çocuklarını içeren bir çalışma grubu üzerinde gerçekleştirilen veri toplama sürecini açıklamaktadır. Bu çalışma grubu, Almanya'da yaşayan hem Alman hem de Türk kültürleriyle etkileşimde bulunan çocuklardan seçilmiştir. Çalışma grubu seçimi, cinsiyet, sosyo-ekonomik arka plan ve dil yeterliliği açısından dikkatle yapılmış ve veri toplama süreci

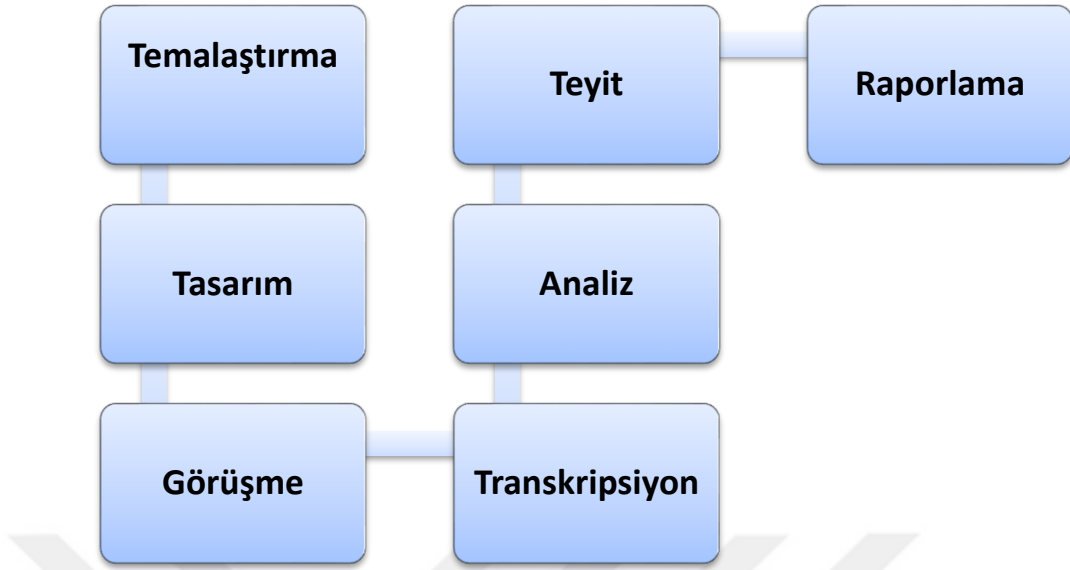
yarı yapılandırılmış görüşmeler aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. Görüşme protokolü, araştırma soruları ve amaçlarına uygun olarak özel olarak tasarlanmıştır.

Görüşme soruları, katılımcıların Türk kültürüne aidiyet hissini, Türkçe öğrenme deneyimlerini ve algılarını daha iyi anlamak amacıyla kullanılmış ve bu sorular serbest ifadeye olanak sağlayacak şekilde 7 açık uçlu soru içermiştir. Bu yaklaşım, katılımcıların deneyimlerini ve görüşlerini serbestçe ifade etmelerine imkân tanımıştır. Araştırmada çeşitlilik sağlamak amacıyla toplamda 10 katılımcı ile görüşme gerçekleştirilmiştir.

Görüşmeler, araştırmacı tarafından katılımcılar ile yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, katılımcıların kendilerini rahat hissetmeleri ve görüşlerini açıkça ifade etmeleri için önceden randevu alınarak yüz yüze bir ortamda gerçekleştirilmiştir. Katılımcılar, kendilerine uygun ve güvende hissettikleri bir yerde görüşmeye alınmıştır. Bu, katılımcıların daha açık ve samimi bir şekilde deneyimlerini ve düşüncelerini paylaşmalarına olanak tanımıştır.

Görüşmelerin yürütülmesi sırasında, araştırmacılar katılımcılara araştırma amaçlarını ve sürecini detaylı bir şekilde açıklamışlardır. Katılımcılardan onayları alınmış ve aileler bu konuda bilgilendirilerek gerekli aile izinleri alınmıştır. Katılımcıların gizliliği titizlikle korunmuştur. Görüşmeler, araştırmacıların katılımcılara rehberlik gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler, katılımcılar tarafından kolayca ifade edilen duygu ve düşünceleri kaydetmek amacıyla ses kayıtları şeklinde kaydedilmiştir. Araştırmacı, gerekli gördüğü noktalarda notlar alarak vurgulanması gereken konuların daha derinlemesine araştırılması için ön hazırlık yapmıştır. Kaydedilen ses kayıtları, daha sonra metin transkriptlerine dönüştürülmüştür. Bu işlem, görüşmelerin içeriğini daha ayrıntılı bir şekilde inceleme ve analiz etme olanağı sağlamıştır. Aynı zamanda bu, görüşmelerin güvenilirliğini artırmıştır, çünkü verilerin metin haline getirilmesi, olası yorumlama hatalarını minimize etmiştir. Bu yaklaşım, katılımcıların güvenli bir ortamda deneyimlerini ve duygularını paylaşmalarını teşvik etmiş ve araştırma sürecinin güvenilirliğini artırmıştır. Görüşme öncesinde randevu alınması hem araştırmacıların hem de katılımcıların daha iyi hazırlıklı olmalarını sağlamıştır. Bu nedenle veri toplama süreci, katılımcıların rahat hissetmeleri ve düşüncelerini açıkça ifade etmeleri için uygun bir şekilde yönetilmiştir.

Şekil 6: Görüşme Tekniğinin Aşamaları

Kaynak: Dömbekci & Erişen,2022,s.147

Sekil 6'te gösterildiği üzere, nitel araştırmalar, özgün bir yöntem olan görüşme tekniği kullanılarak yürütülmektedir. Bu araştırma türü, bir dizi aşamadan geçmektedir. İlk aşama, temalaştırma olarak adlandırılmakta ve araştırmanın odak noktasını belirlemek için yapılan ön çalışmaları içermektedir. Daha sonra, araştırmanın tasarımı hazırlanır ve görüşmelerin nasıl yapılacağı planlanır. Görüşmeler gerçekleştirildikten sonra, ses kayıtları veya notlar transkribe edilir. Ardından, toplanan veriler analiz edilir ve bu aşama, araştırmanın merkezine konulan soruların yanıtlarının çıkarılmasını içerir. Analiz sonuçları teyit edilir ve son olarak, elde edilen bulguların raporlanması aşamasına geçilir. Bu aşamalar, nitel araştırmanın sağlam bir temelde yürütülmesini ve sonuçlarının güvenilir bir şekilde sunulmasını sağlamak amacıyla titizlikle takip edilir.

Verilerin analizi, İçerik Analizi, toplanan verilerin derinlemesine analiz edilmesini gerektirir ve önceden belirgin olmayan temaların ve boyutların ortaya çıkarılmasına olanak tanır. Ve İçerik analizinde temel amaç, toplanan verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmaktır. Betimsel analizde özetlenen ve yorumlanan veriler, içerik analizinde daha derin bir işleme tabi tutulur ve betimsel bir yaklaşımla fark edilemeyen kavram ve temalar bu analiz sonucunda keşfedilebilir betimsel analiz ile yapılmıştır. Veriler araştırma sorularının ortaya koyduğu temalara göre düzenlenebileceği gibi, görüşme ve gözlem süreçlerinde kullanılan sorular ya da boyutlar dikkate alınarak da sunulabilir. İçerik analizinde temelde yapılan işlem,

birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır.

3.5. Verilerin Analizi

Bu araştırma kapsamında elde edilen veriler, araştırmanın aşamalı incelemesinin bir sonucu olarak içerik analizine tabi tutulmuştur. İçerik analizi, Şimşek ve Yıldırım'a (2021) göre, benzer verileri özel kavramlar ve temalar etrafında gruplandırma ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir düzen içinde yorumlama sürecini içermektedir.

Veri analizi aşağıdaki şekilde gerçekleştirilmiştir: İlk olarak, yarı yapılandırılmış görüşmelerden elde edilen verilerin analizi yapılmıştır. Bu süreç, ses kayıtlarının veya notların yazılı metinlere dönüştürülmesi adımıyla başlamıştır. Daha sonra, kodlama işlemi uygulanmıştır. Kodlama, veri analizinin temel bir aşamasıdır ve belirli temaları, desenleri ve anahtar kavramları belirlemeyi amaçlar. Her bir kod, metin içinde belirli bir konuya veya kategoriye atıfta bulunan bölümleri işaretler. Bu kodlar daha sonra transkript edilen metinlere uygulanmıştır. Araştırmacı, metinleri titizlikle inceleyerek her bir kodu uygun olan yerlere yerleştirmiştir.

Kodlar uygulandıktan sonra, her bir kodlu veri kesiti belirli ana kategoriler veya temalar ile ilişkilendirilmiştir. Bu aşama, kodların ve temaların daha fazla geliştirilmesine yardımcı olmuştur.

Analiz ve karşılaştırma adımı, veriler kodlandıktan sonra araştırmacılar benzer temaları ve desenleri tanımlamış ve analizlerini gerçekleştirmiştir. Bu aşamada, çeşitli kodlar ve temalar arasındaki ilişkileri ve bağlantıları belirlemek için transkript notları ve ses kayıtları titizlikle kontrol edilmiştir.

Son olarak, bulguların raporlanması adımı, araştırmacı, analiz sonuçlarını ve ana temaları bir yazılı rapor formatında sunmuşlardır. Bu rapor, araştırmanın sonuçlarını ve bulgularını paylaşma amacını taşımıştır.

3.6. İnanırlılık ve Aktarılabilirlik

Herhangi bir araştırma sürecinde geçerlilik ve güvenilirlik kritik öneme sahiptir. Araştırmacı, yürütülen çalışmanın sonuçlarının maksimum doğruluk ve güvenilirlik

seviyesine ulaşması için çeşitli stratejiler ve önlemler benimsemiştir. Bu önlemler, elde edilen verilerin doğru bir şekilde yorumlanmasını ve sonuçların güvenilirliğini artırmayı hedeflemektedir. Geçerlilik ve güvenirlik konusunda araştırmacının aldığı önlemler aşağıda sıralanmıştır.

Başlangıç Bilgilendirmesi: Araştırmacı, katılımcılara çalışmanın amacını ve yöntemlerini açıklayan bir başlangıç bilgilendirmesi yapmıştır. Bu, katılımcıların araştırma sürecini anlamalarına ve kendilerini daha rahat hissetmelerine yardımcı olmuştur.

Bireysel İletişim: Her bir katılımcıyla bireysel olarak iletişim kurulmuş ve kişisel bir ilişki geliştirilmiştir. Bu, katılımcıların daha fazla güven duymasını sağlamıştır.

Araştırmacı, katılımcılara yöneltilen soruların anlaşılabilirliğini sağlamak için büyük bir özen göstermiştir. Katılımcılar herhangi bir soruyu anlayamadıklarında, dikkatli bir şekilde örnekler verilerek sorunun daha iyi anlaşılmasına yardımcı olunmuştur.

Araştırmacı, tarafsızlığını koruma amacıyla objektif bir tavır benimsemiştir. Bu, katılımcıların cevaplarının araştırmanın amacına uygun bir şekilde verilmesini teşvik eder.

Araştırmacı katılımcıların kendi görüşlerini, değerlerini, deneyimlerini kendi istediği biçimde ifade etmesine izin vermiş yönlendirici sorulardan kaçınmıştır.

Araştırmacı, gerektiğinde sondaj sorularını kullanarak katılımcıların verdiği cevapları daha ayrıntılı bir şekilde incelemiş ve daha fazla bilgi elde etmeye çalışmıştır.

Görüşmenin sona ermesinin ardından mümkün olan en kısa sürede görüşme verileri transkribe edilmiş ve yazılı bir şekilde dokümantasyonu tamamlanmıştır.

4. BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, araştırmanın ana hedefine yönelik olarak belirlenen alt soruların cevaplarını içermektedir. Bu bölümde, her bir alt soruyla ilişkilendirilen ve araştırma amacını destekleyen bulgular kapsamlı bir biçimde sunulmuştur.

Araştırmaya katılanlardan elde edilen veriler, belirli bir kodlama sürecinden geçirilerek tematik kategorilere ayrılmıştır. Bu kodlar ve oluşturulan temalar, bir tablo üzerinde sunularak katılımcıların ilgili kodlar ve temalar hakkındaki ifadeleriyle birlikte detaylı bir betimsel analiz gerçekleştirilmiştir. Araştırmaya katılan bireyler, K1, K2, K3.....K10 gibi numaralandırmalarla tanımlanmıştır.

Tablo 2: Katılımcıların Temalara Göre Değerlendirmeleri

Tema 1:			
Dil ve İletişim			
Kategori 1 Aile İçi			
Dil Tercihi ve İletişim			
Kod 1.1: Çocukluk Dönemi Aile İçi Dil Tercihi	Katılımcıların çocukluk dönemlerinde aileleriyle hangi dili tercih ettikleri	Örnek: Çocukluk dönemimde ailem Türkçe konuşurdu	Örnek: Aile içinde hem Türkçe hem de Almanca konuşurduk
Kod 1.2: Çocuklarına Dil Tercihi	Katılımcıların kendi çocuklarıyla iletişim kurarken hangi dili planladıkları	Örnek: Çocuklarıma Türkçe öğretmeyi düşünüyorum	Örnek: Hem Türkçe hem de Almanca öğretmeyi planlıyorum.
Kategori 2:			
Duygusal İfade			

Kod: Duygusal Durumlarda Dil Tercihi	Katılımcıların öfke, kızgınlık gibi duygusal durumlarını ifade ederken hangi dili tercih ettikleri	Katılımcıların öfke, kızgınlık gibi duygusal durumlarını ifade ederken hangi dili tercih ettikleri	Örnek: Mutlu olduğumda ise her iki dili de kullanabiliyorum
Tema 2: Dil Tercihinin Avantaj ve Dezavantajlar			
Kod 3.1: Türkçe'nin Olumlu Yönleri	Türkçe konuşmanın katılımcılar için avantajları	Örnek: Türkçe konuşmak kültürel bağları güçlendiriyor	Örnek: Türkçe konuşmanın iş hayatında dezavantajları olduğunu düşünüyorum
Kod 3.2: Türkçe'nin Olumsuz Yönleri	Türkçe konuşmanın katılımcılar için dezavantajları	Örnek: Türkçe konuşmanın iş dünyasında sınırlı kullanımı zorlukları var	Örnek: Türkçe konuşmak beni uluslararası iletişimde kısıtlıyor
Kod 3.3: Almanca'nın Olumlu Yönler	Almanca konuşmanın katılımcılar için avantajları	Örnek: Almanca konuşmak iş fırsatları yaratmada etkili oluyor	Örnek: Almanca'nın daha geniş bir iletişim ağı sağladığını düşünüyorum
Kod 3.4: Almanca'nın Olumsuz Yönler	Almanca konuşmanın katılımcılar için dezavantajları	Örnek: Almanca kullanmanın kültürel kimliğimi kaybetme riski var	Örnek: Almanca'nın aile içi iletişimimi olumsuz etkilediğini düşünüyorum
Tema 3: Medya ve Sosyal Medya Kullanımı	Kod 4.1: Medya Tüketim Dil Tercihi: Katılımcıların medya tüketim alışkanlıkları ve dil tercihleri	Kod 4.2: Sosyal Medya Dil Tercihi: Katılımcıların sosyal medya paylaşımlarını hangi dilde yaptıkları	

Tema 4: Kültürel Farklılıklar ve Tören Anlayışı			
Kod 5.1: Kültürel Farklılıklar	Katılımcıların Türk ve Alman kültürleri arasındaki farklılıkları değerlendirmesi	Örnek: Türk kültüründe düğünler daha renkli geçerken, Alman kültüründe daha sade olabilir	Örnek: <i>Akraba ziyaretleri konusunda iki kültür arasında farklar var.</i>
Kod 5.2: Tören Anlayışı Tercihi	Katılımcıların hangi kültürün tören anlayışını daha çok tercih ettikleri	Örnek: Dini törenleri Türk geleneğine göre düzenlemeyi tercih ederim	Örnek: Aile içinde Alman kültürünün daha rahat ve sade törenlerini benimsemiş durumdayız
Tema 5: Türkiye'deki Deneyim			
Kod 6.1: Türkiye Deneyimi	Katılımcıların Türkiye'deki deneyimlerini değerlendirmesi	Örnek: Türkiye ziyaretim keyifli ve eğlenceli geçti	Örnek: Türkiye'de yaşarken bazı zorluklarla karşılaştım, ama deneyimimi değerli buluyorum

Tablo 2`de yer alan Tema-Kategori ve Kodlar:

Tema 1: Dil ve İletişim

Kategori 1: Aile İçi Dil Tercihi ve İletişim

Kod 1.1: Çocukluk Dönemi Aile İçi Dil Tercihi: Katılımcıların çocukluk dönemlerinde aileleriyle hangi dili tercih ettikleri üzerine.

Kod 1.2: Çocuklarına Dil Tercihi: Katılımcıların kendi çocuklarıyla iletişim kurarken hangi dili planladıkları üzerine.

Kategori 2: Duygusal İfade

Kod 2.1: Duygusal Durumlarda Dil Tercihi: Katılımcıların öfke, kızgınlık gibi duygusal durumlarını ifade ederken hangi dili tercih ettikleri üzerine.

Tema 2: Dil Tercihinin Avantaj ve Dezavantajları

Kod 3.1: Türkçe'nin Olumlu Yönleri: Türkçe konuşmanın katılımcılar için avantajları.

Kod 3.2: Türkçe'nin Zorlukları: Türkçe konuşmanın katılımcılar için dezavantajları.

Kod 3.3: Almancanın Olumlu Yönleri: Almanca konuşmanın katılımcılar için avantajları.

Kod 3.4: Almancanın Zorlukları: Almanca konuşmanın katılımcılar için dezavantajları.

Tema 3: Medya ve Sosyal Medya Kullanımı

Kod 4.1: Medya Tüketim Dil Tercihi: Katılımcıların medya tüketim alışkanlıkları ve dil tercihleri.

Kod 4.2: Sosyal Medya Dil Tercihi: Katılımcıların sosyal medya paylaşımlarını hangi dilde yaptıkları.

Tema 4: Kültürel Farklılıklar

Kod 5.1: Kültürel Farklılıklar: Katılımcıların Türk ve Alman kültürleri arasındaki farklılıkları değerlendirmesi.

Kod 5.2: Tören Anlayışı Tercihi: Katılımcıların hangi kültürün tören anlayışını daha çok tercih ettikleri.

Tema 5: Türkiye'deki Deneyim

Kod 6.1: Türkiye Deneyimi: Katılımcıların Türkiye'deki deneyimlerini değerlendirmesi.

Her bir temanın altında bulunan kategorileri ve bu kategorilere ait kodları içermekte, aynı zamanda her bir kodun altında katılımcıların verdiği örnek yanıtlarla detaylandırılmıştır.

4.1. Dil ve İletişim

Bu temada, katılımcıların dil tercihleri, iletişim becerileri ve bu tercihlerin kültürel kimlikleri üzerindeki etkileri incelenmektedir. Ayrıca, aile içi iletişim ve duygusal ifade bağlamında kullanılan dilleri ele almaktadır. Katılımcıların aile içi iletişimde hangi dili tercih ettikleri ve çocuklarına hangi dili öğretmeyi planladıkları bu temanın

odak noktalarını oluşturmaktadır. Bu temanın ana odağını, araştırmanın dil ve iletişimle ilgili konularına yönlendirmektedir.

Çocukluk dönemindeki aile içi dil tercihi, bireylerin dil ve iletişim becerilerini şekillendirme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Katılımcıların çocukluk dönemlerinde aileleriyle hangi dili tercih ettiklerini belirlemeleri, dilin bireylerin duygusal ifadelerini daha etkili bir şekilde ifade etmelerini sağlamaktadır.

Dil ve İletişim temasındaki "Aile İçi Dil Tercihi ve İletişim" kategorisi, katılımcıların çocukluk dönemlerinde aileleriyle kullandıkları dilin, dil becerilerini ve duygusal ifadelerini nasıl etkilediğini göstermektedir. Bu, dil tercihinin bireylerin iletişim yeteneklerinin temelini oluşturduğunu ve aile içindeki iletişimin, çocukluk dönemindeki dil tercihiyle güçlü bir bağa sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

Katılımcıların genellikle aile içinde Türkçe'nin ağırlıkta olduğunu belirttiklerini göstermiştir. Bu durum, kültürel mirasın çocukluk döneminde şekillendiğini ve bireylerin dil tercihini oluşturmada aileleriyle güçlü bir etkileşim içinde olduklarını vurgulamaktadır.

Çocuklarına dil tercihi konusundaki düşünceleri incelendiğinde, katılımcıların geniş bir yelpazede tercihlere sahip olduğu görülmektedir. Kimi ebeveynler sadece Türkçe öğretmeyi düşünürken, diğerleri çocuklarına birden fazla dil öğretmeyi planlamaktadır. İçerik analizi, ebeveynlerin dil tercihi konusundaki bu çeşitliliğin altında yatan motivasyonların genellikle kültürel mirası koruma ve iletişim becerilerini zenginleştirme amacına dayandığını ortaya koymaktadır. Bu durum, dil tercihinin bireylerin aidiyet duygularını güçlendirmeye yönelik bir çaba olduğunu göstermektedir.

Duygusal ifadelerin dil tercihi üzerindeki etkisi, özellikle kızgınlık gibi duygusal durumların ifade edilmesi üzerinde incelendiğinde daha belirgin hale gelmektedir. Bu durum, dilin duygusal ifadeleri etkileme potansiyeline işaret etmektedir. Örneğin, kızgınlık anlarında bireylerin Türkçe veya Almanca tercih etme eğilimleri, duygusal ifadelerin doğrudan iletişim becerilerine nasıl yansıdığının anlaşılmasına katkıda bulunabilir. Bu tercihler, sözlü ve sözsüz iletişimde kullanılan dilin tonu, ifade edilen duyguların derinliği ve iletişimdeki etkileri gibi faktörler üzerinde etkili olabilir. Bu bağlamda, dil tercihlerinin incelenmesi, duygusal ifadelerin iletişimsel etkilerini anlamak ve kültürler arası iletişimde daha etkili olabilmek için önemli bir adım

olacaktır. Bu bulgular, dil tercihinin bireylerin iletişim becerilerini, kültürel bağlarını ve duygusal ifadelerini nasıl etkilediğine dair kapsamlı bir anlayış sağlamaktadır.

Tablo: 3 Dil ve İletişim

Kategori	Kod	Açıklama
Aile İçi Dil Tercihi ve İletişim	Çocukluk Dönemi Aile İçi Dil Tercihi	Çocukluk dönemindeki aile içinde kullanılan dil tercihi ve bireylerin iletişim becerilerini şekillendirmedeki rolü.
	Çocuklarına Dil Tercihi	Katılımcıların çocuklarıyla iletişim kurarken hangi dili planladıkları, çocuklarına hangi dili öğretmeyi düşündükleri.
Duygusal İfade	Duygusal Durumlarda Dil Tercihi	Öfke, kızgınlık gibi duygusal durumlar karşısında katılımcıların hangi dili tercih ettikleri ve duygusal ifadelerin dil tercihi üzerindeki etkisi.

Tablo 3'te, Dil ve İletişim temasının ana başlıkları ve bu başlıklar altındaki detaylar sunulmuştur:

Aile İçi Dil Tercihi ve İletişim

Bu tema, katılımcıların dil tercihleri, iletişim becerileri ve bu tercihlerin kültürel kimlikleri üzerindeki etkilerini incelemekte olup aynı zamanda aile içi iletişim ve duygusal ifade bağlamında kullanılan dilleri ele almaktadır. Katılımcıların aile içi iletişimde hangi dili tercih ettikleri ve çocuklarına hangi dili öğretmeyi planladıkları bu temanın odak noktalarını oluşturmaktadır. Bu temanın ana odağını, araştırmanın dil ve iletişimle ilgili konularına yöneliktir.

Çocukluk dönemindeki aile içi dil tercihi, bireylerin dil ve iletişim becerilerini şekillendirme sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Katılımcıların çocukluk dönemlerinde aileleriyle hangi dili tercih ettiklerini belirlemeleri, dilin bireylerin duygusal ifadelerini daha etkili bir şekilde ifade etmelerini sağlamaktadır. Katılımcıların genellikle aile içinde Türkçe'nin ağırlıkta olduğunu belirttiklerini göstermiştir. Bu durum, kültürel mirasın çocukluk döneminde şekillendiğini ve

bireylerin dil tercihini oluşturmada aileleriyle gl bir etkileşim içinde olduklarını vurgulamaktadır. Katılımcılar arasında aileleriyle iletişim kurma tercihleri farklılık göstermektedir. Katılımcıların aile içinde Türkçe iletişim kurma sebeplerini aıklarlarken aile bireylerinden birinin veya ikisinin Almanca diline hakimiyeti ile ilgili sorunsalı üzerinden düşüncelerini belirtmişlerdir. Bu konuda katılımcıların görüşleri:

K-1, Anne ve babasının kendisiyle Türkçe iletişim kurduğunu belirtmiştir:” *Küçüklüğümde evde sadece Türkçe konuşuyorduk, çünkü annem Almanca bilmiyordu; o Türkiye'den gelmişti. Ancak babamla bazen Almanca, bazen Türkçe konuşuyorduk. şu anda da durum aynı. Annemle hala Almanca konuşamıyorum*”.

K-5: Ailesiyle Türkçe iletişim tercihini, vurguluyor: *ocukluğumdan annem ve babam benimle Türkçe konuşuyordu. Hala evimizde, anne ve babamla Türkçe konuşuyoruz. Ancak, genellikle kardeşimle Almanca konuşuyoruz. Annem ve babamın Almanca bilgisi sınırlı olduğu için, onlarla konuştuğumuzda birçok şeyi anlamıyorlar. Bu nedenle, evimizde çoğunlukla Türkçe konuşmayı tercih ediyoruz*” Katılımcının Türkçe tercihinde anne ve babasının kendisiyle iletişim kurma sebebini belirtirken ikisinin de Türkiye’de doğduktan sonra Almanya’ya geldiğini belirtmiş ve Almanca konusunda hala sorun yaşadıklarını belirtmiştir.

K- 6: Ailesinin kendisiyle: “*Anne ve babam benimle Türkçe konuşuyorlardı. Ama şimdi benimle Almanca ve Türkçe konuşuyorlar. Ablamla Almanca konuşuyorum.*

K-10: Aile içinde iletişimin genellikle Türkçe olduğunu belirtmiştir: *Annem ve babam ile küçüklüğümde Türkçe konuşurduk ve halen evde Türkçe konuşuyoruz. Evimizde her zaman Türkçe konuşulur.* Katılımcıların evde aileleriyle Türkçe konuşma motivasyonlarına yönelik yapılan incelemede, çoğunlukla ebeveynlerden birinin veya her ikisinin de doğum yerinin Türkiye olduğu, Türkiye’de belirli bir süre yaşadıkları ve ayrıca Almanca konusunda yeterli düzeyde bilgiye sahip olmadıkları bulgusu elde edilmiştir. Bu durum, aile içinde iletişimde Türkçe'nin tercih edilmesinin asıl sebebi olarak gösterilmiştir.

Almanca İletişim Kategorisi:

K-2 ve K-8, ailelerinin Almanca ile iletişim kurmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.K-2: Ailesiyle Almanca konuşmasını belirtirken “*Babam ve annem*

benimle hem Almanca konuştular, çünkü babam Türkçeyi çok iyi bilmiyor. Annem zaten Alman ve Türkçe bilmiyor. Benim kardeşlerim var, onlar da Türkçe bilmiyor. Yani ikisi de mecburen birbirleriyle Almanca konuşuyorlardı. Benimle de Almanca konuştular. Benim çocuklarım olduğunda, onlara Türkçe öğretmeyi ve onlarla Türkçe konuşmayı çok isterim, ama ben kendim bile Türkçeyi zor konuşuyorum. Etrafımda Türkçe konuşacak kimse olmadığı için korkarım ki Türkçeyi unutacağım.

K-2 ile ilgili yapılan görüşme dilin iletişim kurma noktasında aile içerisinde bile karmaşık yapısının görülmesi açısından önemli bulgular sunmuştur. Türk-Alman evliliklerinde, çocuklar genellikle aile içinde konuşulan her iki dili de öğrenirler. Ancak, çocukların dil becerilerini etkileyen faktörler arasında ailenin yaşadığı çevresel faktörler, aile içindeki iletişim dinamikleri ve aile üyelerinin dil hakimiyeti yer alır. İletişim dili genellikle aile içindeki ebeveynlerin iletişim dili ile paralel olarak gelişme gösterdiği bulgusuna ulaşılmıştır.

Eğer her iki ebeveyn de Türkçe ve Almanca konuşuyorsa, çocuklar genellikle her iki dili de öğrenirler. Ancak, bazı durumlarda aile içindeki dil kullanımı nedeniyle çocuklar bir dilde daha yetkin hale gelebilirler. Aile içinde yaygın olan dil veya aile üyelerinden birinin belirli bir dilde daha rahat hissetmesi durumunda, çocuklar o dile daha fazla maruz kalmaktadırlar.

K-8: Ailesinin iletişim dilinin Almanca olduğunu ifade etmiş” *“Benim çocukluğumda annem ve babam benimle Almanca konuşturlardı. Şu anda hâlâ aynı, ancak bazen annem benimle çok az Türkçe konuşur, kardeşlerimle de Almanca konuşuruz.”*

Her İki Dil İletişimi" Kategorisi: K-3, K-4, K-6, K-7 ve K-9 ailelerinin kendileriyle her iki dilde de iletişim kurmayı tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

K-3 bu konudaki soruyu *“Küçüklüğümde benimle hem Almanca hem de Türkçe konuşuyorlardı”*. Katılımcı mülakat başladığında Almanca konuşup konuşamayacağı ile ilgili soruyu sormuştur. Sebep olarak da *“Benim Türkçe çok kötü, bazen yanlış kelimler konuştuğumu düşünüyorum ve benimle dalga geçilmesinden hoşlanmıyorum”*

Araştırmacı ise bu konuda kendisini nasıl rahat hissediyorsa o dilde konuşabileceğini belirtmiştir. Mülakatın başlangıcında sadece Almanca konuşan Katılımcının mülakatın sonlarına doğru Türkçe konuşması ve Türkçeyi düzgün konuşmaya çalışması önemli bir bulgu oluşturmuştur. Bu noktadaki dilli çocuklarda, güven ortamında çocukların ana dilde kendilerini ifade etmeleri daha akıcı ve etkili bir şekilde gerçekleşmesinin önemi görülmüştür.

Ailelerin çocuklarına dil tercihi konusundaki aile içi iletişimlerini incelendiğinde, katılımcıların geniş bir yelpazede tercihlere sahip olduğu görülmektedir. Kimi ebeveynler sadece Türkçe iletişimi tercih ederken, iki katılımcının ailesi ise sadece Almancayı iletişim dili olarak aile içinde konuşurken, ailelerin büyük bir çoğunluğu evde karışık bir iletişim dili kullandıkları görüşmüştür. Ailelerin bu dil tercihi konusundaki bu çeşitliliğin altında yatan sebeplerin başında genellikle ebeveynlerin sahip oldukları dildeki yetkinlikleri belirleyici bir sebep olduğu görülmüştür.

Bu kod, katılımcıların aile içi iletişim biçimleri üzerindeki dil tercihlerini vurgular. Katılımcılar, aileleriyle iletişimde hangi dili tercih ettiklerini belirtmişlerdir. Ana dilleri genellikle Türkçe veya Almanca olarak saptanmıştır. Bazı katılımcılar ise aile içinde farklı dilleri tercih etmektedir. Katılımcılar arasında aileleriyle iletişim kurma tercihleri farklılık göstermektedir. Katılımcıların aileleriyle iletişim kurma tercihleri temel bir tema olarak belirlenmiştir, katılımcıların dil tercihleri ve gelecekteki nesillere hangi dili öğretmeyi planladıklarını belirlemektedir. Katılımcıların dil tercihleri, kültürel kimliklerin ve dillerin kuşaklar arası iletimine yönelik stratejilerini yansıtır. Bu kod, katılımcıların dilin gelecek nesillere aktarılmasını nasıl düşündüklerini ve bu süreci nasıl planladıklarını vurgular. Katılımcılar, kendi çocuklarıyla hangi dili konuşmayı planladıklarını ifade etmişlerdir. Bazı katılımcılar, çocuklarına hem Türkçe hem de Almancayı öğretmeyi tercih ederken, diğerleri tek bir dilde iletişim kurmayı düşünmektedir. Bu, katılımcıların kendi aile içi dil tercihlerini yansıtmaktadır.

Bu bulgular, dil tercihinin bireylerin iletişim becerilerini, kültürel bağlarını ve duygusal ifadelerini nasıl etkilediğine dair kapsamlı bir anlayış sağlamaktadır. Katılımcıların aile içi iletişim dinamiklerini incelemekte ve hangi dili tercih ettiklerini belirlemektedir. Aile içinde hangi dili konuştukları, katılımcıların çocukluk dönemlerinde dil becerilerini kazandıkları ve ana dili olarak benimsedikleri dili ifade eder.

Dil ve İletişim Teması odaklı bu bölümde önemli önemli bir kod ise” Çocuklarına Dil Tercihi” olarak belirlenmiştir. Yapılan görüşmelerin sonuçları, katılımcıların ilerleyen yaşamlarında ebeveynlik deneyimi yaşadıklarında, çocuklarının Türkçe konuşma tercihini benimsemelerini önemli bir bulgu olarak ortaya koymaktadır. Bu bulgular, Almanya'daki Türk çocuklarının, kendi kültürel ve dilsel kimliğini sürdürme arzusunu vurgulamaktadır. Araştırma kapsamındaki bu eğilim, Almanya'da yaşayan Türk

çocuklarının dil mirasının güçlü bir şekilde korunması ve aktarılması amacıyla stratejiler geliştirilmesine noktasında önemlidir.

Bu açıdan değerlendirildiğinde katılımcıların görüşlerine ait bazı veriler su şekilde olmuştur.

K1: *“Benim çocuklarım olduğunda Türkçe konuşacağım. Almancayı zaten okulda veya anaokulunda öğrenecekler. Yani, onlara Türkçe öğretmediğim zaman gereksiz bir dil eksikliği yaşamış olacaklar. Örneğin, şu anda yeni bir meslek öğrenmeyi düşünüyorum ve bu mesleği öğrenirken yazacağım başvuruda Türkçe bilgisi benim için olumlu bir durum olacaktır. Almanya'nın her yerinde Türklerle iletişim kurabilmek de önemli bir faktördür; bu nedenle, çocuklarımın Türkçe öğrenmeleri onlar için bir avantaj olacaktır. Katılımcının çocuklara Türkçe öğretme isteğinin çok önemli sebepleri ve sosyal hayattaki etkilerini vurgulaması açısından önemlidir.*

K-7: *Ben çocuklarımla tabii ki Türkçe konuşacağım. Almancayı zaten mecburen öğreniyorlar. Katılımcının burada tabii ki Türkçe konuşacağım şeklindeki ifadesi katılımcının hem Türkçeye hem Türk kültürüne olan bakış açısının değerlendirilmesi açısından katılımcın düşünceleri önemlidir.*

Katılımcılara sadece K-9 ileriki dönemlerinde çocuk sahibi olduğunda çocukları ile Almanca konuşacağını *“Benim çocuklarımla Almanca konuşacağım. Çünkü okulda Almanca öğrenmeleri gerekiyor. Okulda Almancası iyi olmadığı zaman onlarla dalga geçilmesini istemem”* şeklinde dile getirmişlerdir.

K-2 bu konuya yönelik soruya *“Ben çocuklarımla Türkçe konuşmayı çok isterim ama böyle giderse o zamana kadar Türkçeyi unuturum. Çünkü hiç Türkçe konuşacak bir çevre yok. Sadece Türkiye'ye gittiğimizde Türkçe konuşabiliyorum. Umarım unutmam ve konuşabilirim onlarda da Türkçe konuşur”* şeklindeki düşünceleri Türkçe konuşan çocukların sosyal hayatlarında Türkçeyi ekleyebilecekleri aktivitelerin hem aile özelinde hem de Türk sosyal dernekleri açısından önemli bir bulgu oluşturmuştur.

Dil ve İletişim Teması altında elde edilen bulgular, Almanya'da yaşayan Türk çocuklarının dil mirasını etkili bir şekilde koruma ve aktarma konusunda büyük bir isteklilik sergilediklerini ortaya koymaktadır. Ancak, bu hedefe tek başlarına ulaşamayacaklarını ifade etmeleri, dil ve kültür edinimi ile aktarımında aile faktörünün ne kadar etkili olduğunu anlamak açısından önemlidir. Ayrıca, dilin sadece iletişim

aracı olmanın ötesinde, aynı zamanda kültürel bir miras ve kimlik unsuru olarak taşıdığı önemi vurgulamak da kritiktir. Bu bağlamda, dil mirasının güçlü bir şekilde korunması ve aktarılması için ailelerin rolü ve etkileşimi, bilimsel bir perspektiften ele alındığında daha detaylı bir incelenmeyi gerektirebilir.

4.1.1. Duygusal İfade

Bu kategori, katılımcıların duygusal durumlarını, özellikle öfke ve kızgınlık gibi duygusal durumlar karşısında hangi dili tercih ettiklerini ayrıca katılımcıların duygusal ifadeleri belirlemede dil tercihinin rolünü anlamak, iletişim becerileri ve duygusal ifade üzerindeki etkilerini değerlendirmek amacıyla incelenmiştir. Katılımcıların öfke ve kızgınlık gibi duygusal durumlarla başa çıkarken tercih ettikleri dil, kültürel bağlam ve duygusal ifade üzerindeki etkilerini anlamak ise araştırmacı tarafından dikkat edilen başka bir amaç olmuştur.

Öfke ve kızgınlık gibi duygusal durumlarda katılımcıların dil tercihi genellikle nasıl şekilleniyor?

Katılımcıların çoğunluğu öfke veya kızgınlık anlarında ana dil olan Türkçeyi tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum, duygusal ifadelerin genellikle bireylerin ilk dilinde daha doğal ve etkili bir şekilde ifade edildiğini göstermektedir.

Katılımcı ifadeleri incelendiğinde, özellikle duygusal durumların ifadesinde dil tercihinin bireyler arasında farklılık gösterdiği görülmektedir.

Buna göre öfke ve kızgınlık anlarında Türkçe veya Almanca tercihi genellikle bireylerin duygusal ifadelerini daha etkili bir şekilde ifade etmelerini sağlamaktadır. Örneğin, bir katılımcının öfke durumunda Türkçe'nin, duygusal ifadenin daha vurgulu ve etkili olmasına katkı sağladığı belirtilmiştir. Bu durum, bireylerin duygusal ifadelerini ifade etmede dil tercihinin önemli bir role sahip olduğunu ortaya koymaktadır.

K-1, kızgınlık, öfke veya sinir durumlarını Türkçe-Almanca ile ifade ettiğini belirtmiş fakat bu konuda iletişim kurduğu farklı aile bireyleri ile farklı dil tercihlerini tercih emistir: K-1 *“Bu benim için oldukça karmaşık bir durum. Birkaç açıdan ifade etmek istiyorum. Örneğin, arkadaşlarımla okul dışında günlük konularda daha çok Türkçe konuşuyoruz, ancak derslerle ilgili konularda İngilizce konuşuyoruz çünkü bazen ödevlerin Türkçesini bilmiyoruz. Ailemle ise genellikle Türkçe konuşuyorum, çünkü*

konuştuğumuz konular benzer. Kuzenlerimle konuşurken, aileden biri yoksa Almanca konuşuyoruz. Aile büyüklerimiz bazen bizi uyarıyorlar, Türkçe konuşalım diye. Bu konuda özellikle nenem ve dedem önemli; onlarla sadece Türkçe konuşurum. Onların Almancayı tam anlamadıklarını düşünüyorum” Katılımcı dil ve kültür çeşitliliğini içeren kişisel deneyimini bu şekilde dile getirmiştir. Katılımcı, farklı sosyal ortamlarda hangi dilin kullanıldığını, ailesiyle ve arkadaşlarıyla iletişimde nasıl bir dil seçimi yaptığını ve aile büyükleriyle ilişkisindeki dil tercihlerini paylaşıyor. Bu durum katılımcının yaşadığı *çok dillilik ve kültürel etkileşimi* yansıtıyor. K-1 un Kızgın, öfkeli ve sinirli olduğunuzda bu durumlardaki dil tercihi ile ilgili ise *” Çok sevindiğim bir konuda aile içinde Türkçe konuşurum. Arkadaşlarımla ise Almanca konuşurum. Almanca daha kolay oluyor”* duygusal bir konuda aile içinde Türkçe konuştuğunu ve arkadaşlarıyla ise Almanca konuştuğunu ifade ediyor. Ayrıca, K-1 Almancanın daha kolay olduğunu belirtmesi, dil becerilerindeki farklılıkları vurguluyor. Bu, kişisel tercih ve yeteneklere dayalı dil seçimini anlatan bir ifadedir.

K-3 bu bağlamda dil tercihleri ile ilgili sorulara *“Annemle ve babamla hem Almanca hem Türkçe konuşuyorum. Fakat kardeşlerimle sadece Almanca konuşuyorum. Dışarda Türk arkadaşlarımla ise hem Almanca hem Türkçe, ancak genellikle Türkçe konuşmayı tercih ediyoruz.”* K-3 aile içinde ve dışarıda hangi dilleri kullandığını bu şekilde dile getirmiştir. Bu, dil tercihlerinin aile içinde ve dışında nasıl değişebileceğini ve çevresel faktörlerin bu tercihleri nasıl etkileyebileceğini yansıtan bir ifade olması açısından önemli bir bulgudur. Kızgın, öfkeli ve sinirli olması durumundaki tercihi ise *“Çok sevindiğim bir konuda aile içinde Türkçe konuşurum. Arkadaşlarımla ise Almanca konuşurum. Almanca daha kolay geliyor”* şeklinde dile getirmiştir. Ailesi ve arkadaşlarıyla farklı dillerde iletişim kurduğunu ifade ediyor. Katılımcı, ailesi ve arkadaşlarıyla farklı dillerde iletişim kurduğunu ifade ediyor. Aile içinde Türkçe konuşma tercihi, yazarın sevdiği konuları paylaşırken Türkçeyi tercih ettiğini gösteriyor. Arkadaşlarıyla Almanca konuşma tercihi ise çevresel etkileşimle ilgili bir faktör olabilir. Katılımcı, aile içinde Türkçe konuşma tercihiyle Türk kültürüne olan bağlılığını ve kimliğini vurguluyor. Özellikle aile içinde bu dil tercihiyle kültürel bağlarını sürdürüyor. Almancanın daha kolay geldiğini belirten katılımcı, bu durumu çevresel etkileşim ve dil becerilerinin gelişimiyle ilişkilendiriyor. Belki de arkadaşlarıyla daha fazla zaman geçirdiği ve Almancayı bu arkadaşlık ortamında daha rahat kullanabildiği için Almancanın daha kolay olduğunu düşünüyor.

K-2, isteklerini ifade etme konusundaki dil tercihini “*Ben isteklerimi sadece Almanca ifade ederim*” şeklinde olmuştur. K-2 isteklerini sadece Almanca ifade ettiğini belirtiyor. Bu durum, muhtemelen K-2 dil tercihindeki değişkenliği, iletişim amacına, duygu durumuna veya çevresel etkenlere bağlı olarak nasıl şekillendiğini ifade eder. Aynı zamanda, aile içindeki dil çeşitliliği ve çocuklar arasındaki dil becerileri, Almanca tercihini anlamak için önemli bir bağlam sağlar. Yazarın küfürlü ifadelerde Türkçe kullanma tercihi, dilin duygusal ve kişisel ifade biçimi olarak nasıl kullanıldığına dair içgörü sunar ve dil tercihindeki bu esnekliğin, kişinin duygu ve düşüncelerini ifade etme şeklini nasıl şekillendirebileceğini vurgular. Buda dilin çok boyutlu bir iletişim aracı olarak nasıl işlev gördüğünü ve bireyin dil tercihlerinin çeşitli faktörlere nasıl bağlı olduğunu açıklamaları açısından önemli bir bulgu olmuştur.

Duygusal İfade kategorisi: Her bir katılımcının dil tercihlerini ve bu tercihlerin ardındaki nedenleri detaylı bir şekilde açıklamaktadır. Her katılımcının farklı dil tercihleri ve nedenleri olduğu gözlemlenmektedir, bu da dilin duygusal ifadeler üzerindeki etkisinin kişiselleştirilmiş ve kültürel bir süreç olduğunu göstermektedir., dil tercihinin duygusal durumların ifade edilmesinde oynadığı kilit rolü vurgulamaktadır. Katılımcıların özellikle kızgınlık gibi duygusal durumlarını ifade ederken hangi dili tercih ettikleri, dilin duygusal ifadeler üzerindeki etkisini göstermektedir. Bu durum, dil tercihinin sadece bilgi aktarımı değil, aynı zamanda duygusal iletişimde de önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Duygusal ifadelerin dil tercihi üzerindeki etkisi, özellikle kızgınlık gibi duygusal durumların ifade edilmesi üzerinde incelendiğinde daha belirgin hale gelmektedir. Bu durum, dilin duygusal ifadeleri etkileme potansiyeline işaret etmektedir. Örneğin, kızgınlık anlarında Türkçe veya Almanca tercihi, duygusal ifadelerin doğrudan iletişim becerilerine nasıl yansıdığının anlaşılmasına yardımcı olabilir. Almanya'daki Türk çocukları arasında dil tercihlerinin ve kültürel bağların çeşitli olabileceğini gösteriyor. Her bireyin kendi deneyimine ve çevresine bağlı olarak dil tercihleri farklılık gösterebilir.

4.2. Dil Tercihinin Avantaj ve Dezavantajları

Bu tema, katılımcıların Türkçe ve Almanca konuşmanın olumlu ve olumsuz yönlerini değerlendirmelerini incelemektedir. Dillerin güçlü ve zayıf yönleri, kültürel kimlik ve değerlerle nasıl bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Tablo 4: Dil Tercihinin Avantaj ve Dezavantajları

Kategori	Kod	Açıklama
Türkçe'nin Olumlu Yönleri	Kültürel bağları sürdürmek için Türkçe	Türkçe konuşmanın katılımcılar için avantajları.
Türkçe'nin Olumsuz Zorlukları / Yönleri	İletişimi zorlaştırabilir	Türkçe konuşmanın katılımcılar için dezavantajları
Almanca'nın Olumlu Yönler	Kolay ve rahat dil	Almanca konuşmanın katılımcılar için avantajları
Almanca'nın Olumsuz Zorlukları /Yönleri	Duygusal ifadeleri zorlaştırabilir	Almanca konuşmanın katılımcılar için dezavantajları

Tablo 4'de, "Dil Tercihinin Avantaj ve Dezavantajları" temasının altında bulunan kategorileri ve bu kategorilere ait kodları içermektedir.

4.2.1. Türkçe'nin Olumlu Yönleri

Katılımcıların Türkçe konuşmanın avantajlarını belirttikleri gözlemlenmiştir. Türkçe'nin, kültürel bağları güçlendirdiği ve duygusal ifadelerin daha etkili bir şekilde ifade edildiği konularına vurgu yapılmıştır.

Türkçe'nin olumlu yönleri, katılımcıların dil tercihi konusunda genellikle olumlu bir tutum sergilediğini ortaya koymaktadır. Bu durum, Türkçe'nin katılımcılar için önemli bir kültürel araç olduğunu ve bu dilin günlük iletişimde etkili bir şekilde kullanıldığını göstermektedir.

K-4, Türkçe konuşmanın avantajlarını değerlendiren” *Benim için olumlu ve olumsuz olan nedir, açıklar mısınız? Ancak, Türkçe konuştuğunda dilim gelişiyor ve bu benim için önemli. Türkçe bilmesem bile, sanırım çeviri programları aracılığıyla Türklerle anlaşabilirdim*” şeklinde değerlendirmiştir. Türkçe konuşmanın kendi dil becerilerini olumlu bir şekilde etkilediğini belirtiyor. Dilin aktif kullanımının, dil becerilerinin güçlenmesine katkı sağladığı ifade ediliyor.

Katılımcı, Türkçe bilmesem bile çeviri programları aracılığıyla Türklerle anlaşabileceğini düşünüyor. Bu durum, teknolojik çözümlerin dil engellerini aşma potansiyeline vurgu yapar. Çeviri programları sayesinde dil bilgisizliği durumunda

bile iletişim kurma olasılığına dikkat çekiyor. Katılımcının ifadesi, dilin güçlenmesi ve teknolojik araçların dil bariyerlerini aşma potansiyeli gibi iki önemli temayı içermektedir. Dil becerilerinin gelişimi, katılımcının dil kullanımına dair olumlu bir perspektif sunarken, çeviri programları aracılığıyla iletişim kurma olasılığı, dilin teknolojiyle etkileşimini vurgular.

K-10 *“Türkçe konuşmak önemli, çünkü bazen ailemle, bazen de konuşmak istediğimde iletişim kurabiliyorum.*

K-9 ise *Türkçe, benim için önemli çünkü Türkiye'deki akrabalarım ile iletişim kurabiliyorum.* K-7 ise *“Benim için Türkçe bilmek çok önemli, çünkü Türkiye'deki akrabalarım ile rahatlıkla iletişim kurabiliyorum”.* K-1 de aynı doğrultuda *“Türkçe benim ana dilim; bu dili konuşmak benim için çok güzel.”* K-9, K-7 ve K-1 katılımcıları, dilin özellikle Türkiye'deki akrabalarıyla iletişim kurma bağlamında kritik bir rol oynadığı konusunda ortak bir anlayışa sahiptir. Dilin, aile bağları ve kültürel bağlam içinde ne kadar önemli bir iletişim aracı olduğuna dair bu ortak kavrayış, katılımcıların Türkçeyi aileleriyle güçlü bir şekilde bağdaştırdığını göstermektedir. Aynı zamanda, K-1'in ifadesinde görüldüğü gibi, Türkçe'nin konuşulmasının kişisel bir güzellik algısı sağladığına dair bir görüş de bulunmaktadır. Bu katılımcıların dil kullanımındaki bu ortak noktalar, dilin sadece iletişim aracı olmanın ötesinde kişisel ve kültürel bir değer taşıdığını yansıtmaktadır.

4.2.2. Türkçe'nin Zorlukları

Türkçenin dezavantajlarına dair katılımcı görüşlerinin incelenmesi, dilin sosyal hayattaki etkilerine odaklanmaktadır. Katılımcılar, Türkçe konuşmanın sosyal hayatta bazen baskı unsuru olarak algılanabileceği görüşünü belirtmişlerdir. Bu ifadeler, çocukların Türkçe konuşmalarının, sosyal hayatlarında potansiyel bir dışlanma riskine yol açabilecek bir duruma neden olabileceği yönünde düşüncelerini yansıtmaktadır.

Türkçe'nin olumsuz/zorluklar yönleri kategorisindeki bu gözlemler, dil tercihinde bulunan çocukların zaman zaman sosyal çevrelerinde karşılaştıkları zorluklara işaret etmektedir. Dilin, bireyler arasında bir aidiyet belirleyicisi olarak algılanması, bu çocukların sosyal etkileşimlerinde kendilerini dışlanmış hissetmelerine neden olduğu görülmüştür. K-1” *Aile içinde olumsuz bir tarafı yok, çünkü kardeşlerim, annem ve babam hepsi Türkçe biliyor. Ancak, sokakta arkadaşlarımızla Türkçe konuştuğumuz zaman, Alman arkadaşlarımız onlarla ilgili konuştuğumuzu zannedebiliyorlar. Bazen*

onlara küfrettiğimizi düşünüyorlar. Bu nedenle kendimi bazen kötü hissediyorum. Bu durum, dilin kullanımının sosyal etkileşimlerde nasıl anlaşılabilceği konusunda bir farkındalık yaratıyor. Katılımcının duygusal deneyimi, dilin kullanımının sadece aile içinde değil, aynı zamanda dışarıda da nasıl algılanabileceğine dair bir içgörü sunmaktadır. K-3 de “*Türkçe konuştuğumuzda özellikle sokakta bizi doğrudan yabancı olarak hor görüyorlar. Ben bunu kendim hiç yaşamadım, ancak arkadaşlardan sıkça duyuyorum. Terörle bile ilgiliymişiz gibi bakabiliyorlar, bu da sokakta Türkçe konuşmaktan korkmama neden oluyor*”. Türkçe konuşmanın toplumsal algı ve dışlanma korkularına neden olabileceği konusunda bir içgörü sağlamaktadır. Katılımcı, özellikle sokakta Türkçe konuşmanın yabancılaşma ve olumsuz tepkilere maruz kalma endişesi taşıdığını ifade etmektedir. Terörle ilişkilendirilme korkusu, dil tercihlerinin günlük yaşamda nasıl anlaşılabilceği konusunda duyulan endişeyi yansıtmaktadır. Bu durum, dilin sosyal etkileşimdeki potansiyel zorlukları ve bireylerin dil tercihleri üzerindeki dış etmenleri vurgular. Ayrıca, Avrupa’da genelinde artan milliyetçilik eğilimlerinin Almanya’da benzer bir şekilde etki gösterdiği görülmektedir. Bu durum, Türk çocukları için dil tercihlerinin sosyal ve politik dinamiklere duyarlı olduğunu göstermektedir.

K-8” *Ben Türkçe konuşurken zorlanıyorum. Bazen kelimeleri anlamıyorum.*

Bu ifade, katılımcının Türkçe konuşma sürecinde yaşadığı zorluklara ve kelime anlama konusundaki güçlüklerle işaret etmektedir. Dil zorlukları, katılımcının dil becerilerinin sınırlı olduğunu ve bu durumun Türkçe ile iletişimde bazı engeller yaratabileceğini göstermektedir. Bu bağlamda dil becerilerinin güçlendirilmesi ve anlama zorluklarıyla başa çıkma yöntemlerine odaklanması, katılımcının Türkçe konuşma becerilerini arttırarak iletişimde daha etkili olmasını sağlamak açısından önem arz etmektedir.

K-4 ve K-5, Türkçe ile ilgili herhangi bir olumsuz yön veya zorluk yaşamadıklarını ifade etmişlerdir.

Türkçe'nin olumsuz yönleri kategorisindeki bulgular, dil tercihinde bulunan çocukların zaman zaman sosyal çevrelerinde karşılaştıkları zorluklara işaret etmektedir. Dilin, bireyler arasında bir aidiyet belirleyicisi olarak algılanması, bu çocukların sosyal etkileşimlerinde kendilerini dışlanmış hissetmelerine neden olduğu görüşü ortaya çıkmıştır. Özellikle Almanya’da yükselen milliyetçilik rüzgarının, Türk

çocukları arasında Türkçe konuşma zorluklarına ilişkin algıları nasıl etkilediği önemli bir noktadır. Popülist söylemlerin, çocuklarda dil tercihleri üzerinde olumsuz bir etki yaratarak sosyal entegrasyonlarını zorlaştırabileceği göz önüne alınmalıdır. Bu bağlamda, Türkçe konuşma zorluklarının sadece bireysel tercihlerle değil, aynı zamanda toplumsal dinamikler ve politika etkileşimleriyle de şekillendiği söylenecektir.

4.2.3. Almancanın Olumlu Yönleri

Almancanın Olumlu Yönleri başlığı altında, Almanya'daki iki dilli ve iki kültürlü Türk çocuklarının Almanca konuşma sürecinde karşılaştıkları zorluklar incelenmiştir. Bu bağlamda, çocukların Almanca öğrenme ve konuşma sürecinde potansiyel engeller ve dil zorlukları detaylı bir biçimde ele alınmış, dil edinimi sürecindeki deneyimleri değerlendirilmiştir. Katılımcıların çoğunluğunun, Almancanın olumlu yönleri kapsamında yaptıkları değerlendirmeler, özellikle okul başarıları ve meslek edinme süreçleri açısından odaklanmıştır. Bu bağlamda, dil becerilerinin, eğitim ve mesleki edinimi üzerindeki potansiyel etkileri incelenmiştir. K-1 *“Almanya’da olduğumuzdan dolayı Almanca’yı iyi konuşmak büyük bir şans “*. Olarak ifade ederken-2 *"Ben şu anda meslek yapıyorum. Almanca konuşsamam, meslek yapamazdım/öğrenemezdim, okulda sınavları başaramazdım”*

K-3, K-4, K-5, K-6, K-7, K-8 ve K-9 ise Almanca konuşmanın okul başarıları için bir ön koşul olduğunu belirtmişlerdir. Bu düşüncenin temelinde, aile bireyleri ve çevredeki akrabaların Almanya’da dil sorunları nedeniyle yaşadıkları zorlukların etkisi olduğu düşünülmüştür. Dil becerilerini geliştirmenin, özellikle okul başarıları üzerinde kritik bir etkisi olduğu anlaşıyor. Ayrıca, çevresel etmenlerin, özellikle dil sorunları yaşayan aile üyelerinin deneyimlerinin, katılımcıların dil öğrenme ve dile bakış açısı konusundaki tutumlarını şekillendirdiğini göstermiştir.

4.2.4. Almancanın Olumsuz Yönler

Katılımcılar, Almancanın dezavantajları ve zorlukları konusundaki düşüncelerini deneyimlerini ifade etmişlerdir. Almanca kullanmanın bazı durumlarda sınırlayıcı olabileceği endişelerini yansıtmaktadır. Bu durum, dil tercihi konusunda dengeli bir değerlendirme yapmaya çalıştıklarını göstermektedir.

K-2, K-3, K-4, K-5, K-6, Katılımcılar, Almanca ile ilgili herhangi bir olumsuzluğun olmadığını dile getirmişlerdir.

K-5 “*Almanca, Alman arkadaşlarımla konuşurken bazen zorlanabiliyorum. Ancak yazarken ve ailemle konuşurken hiç zorlanmıyorum*”. Bu durum, muhtemelen çevresel etkileşim ve konuşma pratiği eksikliğiyle ilişkilendirilebilir. Ancak, yazma ve aile içi iletişimde bu zorlanmanın olmaması, dil becerilerinin kullanım bağlamına bağlı olarak nasıl değişebileceğini göstermektedir.

K-6: “*Ben Almancayı burada öğrendiğim için bazen Almanca kelimeleri bilmediğim olabiliyor. Okulda bazen kelimeler aklıma gelmiyor. Bu tür durumlarda arkadaşlarıma soruyorum, onlar da bana söylüyorlar.*” Katılımcı, zaman zaman Almanca kelimeleri bilmeme durumuyla karşılaştığını ifade etmesi. Okulda kelimelerin unuttuğunu belirtmesi, dil becerilerinin günlük yaşamda da etkili bir şekilde kullanılmasının önemine işaret etmektedir. Dil becerilerinin okul dışındaki sosyal etkileşimlerde kullanılması, dilin pratikte nasıl geliştirilebileceğini gösterir. Ayrıca, katılımcının bu tür durumlarda arkadaşlarına başvurduğunu ve onlardan yardım aldığını ifade etmesi, sosyal çevrenin dil öğreniminde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Arkadaşlardan alınan yardım, dilin günlük kullanımında etkileşim ve paylaşımın ne kadar önemli olduğunu vurgular. K-6'nın ifadesi, iki dilli ve iki kültürlü bir çevrede dil öğrenim sürecinin karmaşıklığını ve sosyal etkileşimin dil becerilerini nasıl desteklediğini göstermektedir.

Dil tercihinin avantaj ve dezavantajları kategorisi, bireylerin Türkçe ve Almanca dillerini kullanma seçeneklerinin getirdiği çeşitli yönleri ele almaktadır. Bu bağlamda, dil tercihinin bireylerin iletişim becerileri üzerindeki etkileri açıklanırken, aynı zamanda bu tercihlerin kültürel kimlikleriyle nasıl etkileşime girdiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Dil tercihinin beraberinde getirdiği zorluklar, bireylerin ait oldukları kültürel çerçevenin bir yansıması olarak ortaya çıkmaktadır. Dilin kullanımı sadece iletişim aracı olmanın ötesinde, bireylerin kültürel kimliği ve aidiyet duygusuyla derinlemesine bağlantılıdır. Bu nedenle, dil tercihinin incelenmesi, bireylerin hem iletişim hem de kültürel bağlamdaki deneyimlerinin anlamlandırılması noktasında önemlidir.

4.3. Medya ve Sosyal Medya Kullanımı

Tablo 5: Medya ve Sosyal Medya Kullanımı

Kategori	Kod	Açıklama
<i>Medya Tüketim Dil Tercihi</i>	Türkçe -Almanca	Aile içindeki dil tercihinin, medya tercihlerini nasıl etkilediği.
<i>Sosyal Medya Dil Tercih</i>	Türkçe -Almanca	Medya tüketim alışkanlıklarının, sosyal medya dil tercihlerini etkileyebilme durumu.

Tablo 5’de, Medya ve Sosyal Medya Kullanımı temasının altında yer alan alt kategorileri ve bu alt kategorilere ait kodları göstermektedir. Bu kodlar, medya tüketimine ve sosyal medya kullanımına yönelik dil tercihinin inceleyen ana başlıkları temsil etmektedir.

Katılımcıların medya tüketimi ve sosyal medya paylaşımları için kullandıkları dili incelemektedir. Medya izleme alışkanlıkları ve sosyal medya kullanımı, katılımcıların kültürel aidiyetleri ve kimlikleri üzerinde önemli bir etki yapmaktadır. Dijital kültürün iletişim biçimlerinin genç kuşakların dil kullanımını hızlandırması ve çok dilli iletişim uygulamalarını etkilemesiyle genç kuşakların dil kullanımını etkilemektedir. Müziğin yanı sıra dijital kültürde dil temaslarından kaynaklanan çok dilli etkileşimlerden kaynaklanan diğer dillerden dil etkileri, Youtube, Tiktok, Instagram ve Spotify gibi platformların algoritmaları aracılığıyla video ve Instagram hikayelerinin paylaşılması ve beğenilmesiyle yayılmaktadır. Bu süreç, kültürel çeşitliliği ve dilin evrimini daha etkileşimli ve dinamik bir hale getirerek toplumun dil kullanımındaki değişikliklere katkıda bulunmaktadır.

4.3.1. Medya Tüketimi ve Dil Tercihi

Bu kategoride, katılımcıların medya tüketim alışkanlıkları ve dil tercihleri detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir.

Bu bağlamda katılımcılardan K-1: “*Kuruluş Osman dizisini izliyorum. Genellikle Netflix üzerinden içerik tüketiyorum, çünkü orada istediğim içerikleri rahatlıkla bulabiliyorum. Özellikle Almanca filmlere ilgi duyuyorum. Medya tüketimi ve dil*

tercihleri konusunda çeşitli tercihlere sahip. Netflix'i tercih etmesinin arkasında istediği içeriği bulma kolaylığı olduğunu belirtiyor. Almanca filmlere olan ilgisi ve sosyal medya hesaplarında Almanca sayfaları takip etmesi, dil tercihlerini çeşitlendiren faktörler arasında. Katılımcılar arasında, birçok katılımcının tarihi dizileri takip etmesi, tarih ve kültürle ilgili içeriklere olan ilginin belirgin bir göstergesi olarak önemli bir bulgu olarak değerlendirilmiştir. Aynı doğrultuda K-7 *“Ben Kuruluş Osmanlı dizisini çok beğeniyorum ve genellikle amcamla birlikte izliyoruz. Bu diziyi Almanca düşünmüyorum çünkü kelimeleri Almanca ‘ya çevirince anlamı pek geçmiyor. Almanca dizileri hiç iyi değil, hiç izlemem.* K-9 ise *“Ben genellikle Netflix'te dizi izlerim, burada Almanca dizilere de göz atıyorum. Ancak, Ertuğrul dizisini çok seviyorum; atlar ve kılıçlar çok etkileyici. Ertuğrul dizisinde bir savaşçı olmayı isterdim. Bir de küçükken Keloğlan ve Nasrettin Hoca çizgi filmlerini izlerdim, şimdi izlemiyorum ama o zamanlar çok güzeldi.*

Bu üç katılımcının tarihi filmleri sevmeye eğilimlerini dil ve kültür açısından, bu tercihlerin belirli dil becerileri ve kültürel bağlamla ilişkilendirilebileceği görülmektedir. Katılımcıların tarihi dizilere olan ilgisi, dil becerilerini geliştirmeleri ve kültürel kimlikleriyle bağlantı kurmaları açısından önemli bir role sahip olabilir. Bu tercihler, dil ve kültür arasındaki etkileşimi anlamamıza yardımcı olabilir.

Ayrıca, bazı katılımcıların dil edinim sürecinde izledikleri çizgi filmlerin önemini vurgulamak yerinde olacaktır. Yukarıda belirtildiği gibi, K-9'un Nasrettin Hoca çizgi filmini izlemesi gibi K-5..... *küçüklüğümde Keloğlan ve Pepe çok izlerimdim çok güzellerdi”* şeklinde ifade etmiştir. K-8 de *“Türkçe izlediğim dizi yok, ama ben küçükken bir tane çocuk ve 3 arkadaşı vardı, onu çok seviyordum. O çizgi filmde çok Türkçe öğrendim. Şimdi hatırladım Rafadan Tayfa.* K-5 *“... küçüklüğümde Keloğlan ve Pepe çok izlerimdim çok güzellerdi.”*

Katılımcıların sosyal medya ve medya kullanım araçlarında Almanca sayfaları takip etmelerine rağmen, dizi ve çizgi filmler konusunda Türkçeyi tercih etmeleri, dil seçimi ve kültürel bağlam açısından dikkate değer bir gözlem sunmaktadır. Bu durum, medya tüketimi ile dil tercihi arasında bir denge oluşturma çabası içinde olduğunu ve çizgi filmler aracılığıyla Türkçe dilini koruma ve kültürel bağları sürdürme isteğinin ifadesi olabilir. Ayrıca, sosyal medya tercihinin genelde daha geniş bir dil yelpazesi içermesinin, özel içeriklerde Türkçe tercihine yönlendirebileceği düşünülebilir. Bu gözlem, dilin sosyal medya ve medya tüketimi bağlamında nasıl etkili olduğu ve

çocukların dil tercihlerini şekillendirmede nasıl bir rol oynadığı konusunda değerli bir içgörü sunmaktadır.

Bazı katılımcılar ise medya kullanım tercihlerinde genellikle Almancayı tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. K-8 *“Genellikle Netflix izlerim ve burada genellikle Almanca diziler ve filmler izlerim. Eğer orada iyi bir film bulursam, tabii ki izlerim; ancak izlediklerim genellikle Almancadır. Türkçe izlediğim bir dizi yok.”*

Fakat katılımcıların büyük bir kısmı medya tüketim dil tercihinde iki dili de tercih ettiği görülmüştür. K-1, K-3, K-4, K-5, K-7, K-8, K-9, K-10 Medya kullanım dil tercihlerinde Almanca ve Türkçeyi tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

K-2 ve K-6 ise sadece Almanca tercih ettiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcıların televizyon dizileri, sinema filmleri ve haber kaynaklarını kullanırken hangi dilin tercih edildiğini belirlemeye çalışılmıştır. Katılımcılar, medya tüketimlerini dil tercihleri açısından açıklamışlardır. Katılımcıların kültürel kimliklerini ve dil tercihlerini medya tüketimleri ile nasıl ilişkilendirdiklerini yansıtmaktadır.

Toplanan veriler, dil tercihinin medya tüketimi üzerindeki etkisini detaylandırmaktadır. Katılımcıların medya tüketim alışkanlıklarını belirleyen faktörler arasında dil tercihinin önemli bir rol oynadığına dair bilgiler içermektedir. Kültürel bağlam, dilin medya tercihlerini şekillendirmede kritik bir faktör olarak öne çıkmaktadır.

4.3.2. Sosyal Medya Dil Tercihi

Katılımcıların sosyal medya paylaşımlarının hangi dilde yaptıkları incelenmiş ve katılımcıların sosyal medya platformlarında paylaşımlarını hangi dilde yaptıklarını belirlemek istenmiştir. Katılımcıların sosyal medya paylaşımlarını hangi dilde yaptıklarını ve bu tercihin kültürel kimlikleri veya iletişim alışkanlıklarını nasıl yansıttığını belirlenmek ise başka bir amaç olarak belirlenmiştir.

K-1, K-5, K-7, K-8 ve K-10 bu katılımcılar iki dili de tercih ettiklerini ifade etmişlerdir. Bu durum Almanya'da yaşamalarının etkisi altında hem Türkçe hem de Almanca kullanarak sosyal medya paylaşımlarını tercih etmelerinin doğal sonucudur, bu bağlamda çok kültürlü bir deneyimin çevrimiçi platformlarda nasıl yansıdığını göstermektedir.

K-1 "Sosyal medya hesaplarımda genellikle Almanca sayfaları takip ediyorum, ama ben Beşiktaşlıyım, bu nedenle Beşiktaş haberlerini Türkçe sayfalardan takip ediyorum" ifade ederken K-5 "Sosyal medyada Türk sosyal medya sayfalarında müzik ve dans videolarını hep izlerim, müziği dinlerim. Ama Almanca sayfaları da takip ediyorum. Kitap okurken sadece Almanca kitap okurum. Ama sadece bir kere okulda bir öğretmenim bana bir Türkçe kitap vermişti, onu okumuştum."

K-1 ve K-5 katılımcılarının ifadeleri, sosyal medya tercihleri ve dil kullanımı açısından farklılıkları ortaya koymaktadır. K-1, sosyal medyada genellikle Almanca sayfaları takip ettiğini belirtirken, bu durum hem Alman kültürünün etkisi hem de kendi öz kültürüne olan tutkularıyla ilgili önemli bulgular sunmaktadır.

Öte yandan, K-5 katılımcısı sosyal medyada Türk sosyal medya sayfalarında müzik ve dans videolarını takip ettiğini belirtirken, aynı zamanda Almanca sayfaları da takip ettiğini dile getiriyor. Bu durum, katılımcının medya tercihleri arasında dil ve kültür çeşitliliği içindeki etkilenmenin boyutunu göstermektedir.

İki katılımcının ifadeleri, dil tercihlerinin sosyal medya, müzik, haber ve oyun gibi farklı medya türlerinde nasıl şekillendiğini ve çift kültürlü bir deneyimin nasıl yansıdığını anlamamıza önemli bir katkı sağlamaktadır. Ayrıca, diğer katılımcıların benzer ifadeleri de dil tercihlerinin genel bir çerçevesini sunarak çift kültürlü bireylerin medya kullanımı konusundaki çeşitliliği göstermektedir.

Dil tercihleri, katılımcıların kimliklerini inşa ederken dil ve kültür arasındaki etkileşimi anlamak, özellikle sosyal ve dijital boyutun unsurlarını kavramak açısından önemlidir. Bu tercihler, bireylerin çift kültürlü deneyimlerini yansıtarak, dilin ve kültürün dijital ortamda nasıl şekillendiğini ve nasıl etkileşime girdiğini anlamamıza katkı sağlar. Ayrıca, bu çift dilli iletişim, katılımcıların Almanya'daki yaşantılarını ve kültürel bağlarını yansıtarak, dil ve kültürün bir arada nasıl yaşandığını gösterir.

K-2, K-3, K-4 K-6 ve K-9, Almanca medya izlemenin daha kolay ve rahat olduğunu ifade etmişlerdir.

K-2 "...sosyal medya hesaplarım Almanca, sadece Almanca sayfaları takip ediyorum. Ben Türkçe okuyamıyorum ki Türkçe sayfaları takip edeyim" ifade ederken K-9 "Sosyal medyada Almanca sayfaları takip ediyorum, çünkü bazen Türkçe okurken zor oluyor."

Bu iki katılımcının Türkçe okurken anlamakta zorlandıkları kelimeleri ve Türkçe karakter kullanımında yaşadıkları güçlükleri ifade etmeleri, Almancanın onlar için

daha kolay ve erişilebilir bir dil olduğu düşüncesini ortaya koymaktadır. Almanya'da yaşayan çocukların dil tercihlerinin bu şekilde şekillenmesi, günlük iletişim, sosyal medya kullanımı ve diğer dijital etkileşimlerde dil seçimlerinin önemini vurgulamaktadır. Ayrıca, bu durum Almanya'da yaşayan Türk kökenli çocukların dil öğrenme ve kullanma deneyimlerini anlamak açısından önemli bulgular sunmaktadır.

Bu veriler, sosyal medya kullanımının dil tercihinin nasıl şekillendirdiğini göstermektedir. Katılımcılar arasında dil tercihinin sosyal medya paylaşımları üzerinde bir tutarlılık gösterdiği ve bireylerin medya tüketim alışkanlıklarının sosyal medya dil tercihlerini belirlemede etkili olduğu anlaşılmaktadır.

4.4. Kültürel Farklılıklar-Kültürel Aidiyet

Tablo 6: Kültürel Farklılıklar-Kültürel Aidiyet

Kategori	Açıklama
Kültürel Farklılıklar- İki Kültür Arasındaki Deneyimler	Katılımcıların dil tercihinin kültürel farklılıkları nasıl algıladıkları üzerindeki etkilerini ele almaktadır. Betimsel analize göre, katılımcılar arasında dil tercihinin kültürel farklılıkları nasıl şekillendirdiği belirlenmiştir. İki kültürdeki farklılıkları deneyimlemenin perspektif kazandırdığını ifade ediyor ki kültürdeki deneyiminin ayrıcalıklı bir deneyim olduğunu düşünüyor.

Tablo 6'da Kültürel Farklılıklar ve Kültürel Aidiyet teması ile ilgili kategoriler açıklanmıştır .

Bu kategoride ayrıca, dil tercihinin bireylerin kültürel farklılıkları nasıl algıladığını anlamaya yönelik bir inceleme bulunmaktadır. Katılımcıların dil tercihlerinin kültürel kimlikleri üzerinde belirleyici bir rol oynadığını ortaya koymaktadır. Özellikle, Türkçe veya Almanca tercihleri, katılımcıların hangi kültüre daha yakın hissettiklerini yansıtmaktadır. Bu tercihlerin genellikle bireylerin kökenleri, yaşadıkları topluluk ve aile geçmişleriyle derin bir şekilde bağlantılı olduğunu göstermektedir.

Katılımcıların kültürel etkileşimlerini ve tercihlerini anlama bağlamında dil tercihinin önemli bir rol oynadığını ortaya koymaktadır.

4.4.1. Kültürel Farklılıklar- İki Kültür Arasındaki Deneyimler

Bu kategori, Almanya'daki Türk çocuklarının perspektifinden kültürel farklılıkları değerlendirmeye odaklanarak, kendi kültürlerindeki değerleri içermektedir. Dil tercihinin, bireylerin kültürel farklılıkları algılama biçimini nasıl etkileyebileceğini

gösteren K-2” *Türk kültüründeki düğün törenlerini önemli ve anlamlı olarak değerlendirirken” Ben Türk kültürünü çok seviyorum. Mesela bir düğün olduğunda herkes toplanıyor ve düğünde çok hediye alabiliyorsun. Düğünden önce nisan var, kız isteme oluyor ve hepsi bir törenle gerçekleşiyor, bu da çok eğlenceli oluyor. Ancak Alman düğünlerini çok sıkıcı buluyorum. Alman kültüründe hoşuma giden bir durum ise bir hata yaptığınızda size onu düzeltme şansı verilmesi hemen kızmıyorlar ancak Türkler de hemen kızyorlar”* Katılımcının değerlendirmelerine göre, Türk kültüründeki düğün törenlerinin topluca bir araya gelme ve hediyeler alma açısından olumlu bir deneyim sunduğu belirtilmektedir. Ayrıca, nisan töreni ve kız isteme ritüelinin eğlenceli bulunduğu ifade edilmiştir. Diğer yandan, Alman düğünlerinin katılımcı tarafından sıkıcı bulunduğu, ancak bu nedenin belirtilmemesi, bu konuda daha fazla detayın analizi derinleştirebileceğini göstermektedir. Alman kültüründeki hata düzeltme özelliğinin olumlu bir yön olarak vurgulanırken, Türk kültüründeki hemen tepki verme durumunun olumsuz bir deneyim olarak nitelendirildiği belirtilmiştir. Bu bulgular, katılımcının kültürel tercihleri ve deneyimleri üzerinden çeşitli kültürel özellikleri değerlendirdiğini göstermektedir. K-3” *Ben Türk ve Alman kültürü arasında bazı farklılıklar olduğunu düşünüyorum. Hiç Alman düğünlerine katılmadım ve Alman arkadaşlarımın doğum günlerine gitmiyorum. Ancak Türk arkadaşlarımın doğum günlerine katılıyorum. Alman kültüründe uyuma saatleri genellikle aynıdır ve belirlidir, yatmaya mecbur hissedilir, ancak Türk kültüründe böyle bir zorunluluk yok, istediğin kadar kalabilirsin. Ayrıca Türk kültüründe sıkça aile ziyaretleri gerçekleşirken, Alman kültüründe bu sıklıkta ziyaret geleneği bulunmamaktadır.”* Katılımcının Alman arkadaşlarının doğum günlerine gitmemesi, katılımcının Alman çocuk arkadaşlarıyla daha sınırlı bir ilişki kurduğunu göstermektedir. Bu durum, katılımcının Alman kültüründeki sosyal etkileşimi sınırlı bulduğunu veya bu tür etkinliklere katılma eğiliminde olmadığını düşündürebilir. Diğer yandan, Türk aile yapısı içerisindeki aile ziyaretlerini anlamlı bulması, katılımcının Türk kültüründeki sosyal ilişkilerin ve aile bağlarının değerini anladığını göstermektedir. Türk aile yapısındaki sıkça gerçekleşen ziyaretler, katılımcının aile ilişkilerine önem verdiğini ve bu etkileşimlerin kendisi için anlam taşıdığını göstermektedir. K-5” *Ben hiç Alman düğünlerine gitmedim, ancak Alman arkadaşlarımın doğum günlerine giderim. Türk arkadaşlarımın doğum günlerine daha sık katılıyorum ve bu doğum günlerinde kendimi daha iyi hissediyorum, ancak nedenini bilmiyorum”* şeklinde ifade etmiş K-7 ise *"Ben pek Alman kültürünü*

bilmiyorum. Hiç Alman düğünlerine gitmedim ve nasıl olduğunu bilmiyorum. Arkadaşlarım genellikle Türklerden oluşmaktadır. Doğum günü olduğunda sadece Türk arkadaşlarımın doğum gününe gideriz, ancak kutlama yapılmaz, sadece hediyeleşme olur. Türk kültüründe misafirperverlik çok güzeldir; bir arkadaşımı ziyaret ettiğimde hemen annesi bize yemek getirir." Katılımcıların burada belirttiği, hiç Alman düğünlerine gitmemeleri, ancak arkadaşlarının doğum günlerine katılım sağlamaları; aile bireylerinin Alman arkadaşlarının düğünlerine gidecek kadar ilişki kurmadıklarını gösterirken, çocukların ise kendi yaşlıları ile daha sıkı bir ilişki içerisinde oldukları görülmüştür. Bu durum, katılımcıların kültürler arası ilişkilerinde farklılık gösterdiğini ve çocukların bu konuda daha esnek olduklarını göstermiştir.

K-9 ve K-10: İki katılımcı ise, iki kültür arasında herhangi bir farklılık olmadığını ifade etmişlerdir. K-9 K-10 *"Alman kültürü ile Türk kültürü arasında pek bir fark yok, ikisi de aynı."*

Dil tercihinin sadece iletişimle sınırlı kalmayıp aynı zamanda kültürel kimlik ve tören anlayışıyla da derinlemesine bağlantılı olduğunu göstermektedir. Katılımcıların tercih ettikleri dillerin, kültürel bağlamda nasıl bir rol oynadığını anlamak, bu tema altında incelenen kodların önemli bir yönüdür

Bu çalışmada, katılımcıların Türk ve Alman kültürleri arasındaki farklılıkları değerlendirmeleri, özellikle düğün, doğum günü gibi kültürel aktiviteler sırasında yaptıkları gözlemleri içeren detaylı kategori bulguları incelenmiştir. Elde edilen veriler, katılımcıların özellikle ailevi ilişkiler konusunda Türk kültürüne yönelik bir eğilim sergilediklerini göstermektedir. Ayrıca, katılımcıların Alman disiplini hakkında olumsuz düşüncelerini belirtmeleri, özellikle vurgulanması gereken önemli bir veridir. Elde edilen verilere göre, bir katılımcı hariç diğer katılımcıların hiçbir Alman düğün törenine gitmemeleri, ancak Alman arkadaşlarının doğum günlerine katılmaları; kurdukları ilişkilerde daha çok aile bireyleri ile iletişim halinde olmaları, dikkate değer bir bulgu olarak ortaya çıkmıştır. Bu durum, kültürler arası etkileşimde aile bağlarının önemli bir rol oynadığını göstermektedir.

Ayrıca, katılımcıların dil tercihinin sadece iletişimle sınırlı kalmayıp kültürel kimlik ve tören anlayışıyla da bağlantılı olduğu vurgulanmalıdır. Bu durum, katılımcıların kültürel aidiyetlerini ve tercih ettikleri kültürel etkinliklere katılımlarını etkileyebilecek önemli bir faktördür.

4.5. Türkiye Deneyimi

Türkiye'deki Deneyim teması, bireylerin Türkiye deneyimlerini değerlendirdiği bir alandır. Dil tercihinin bu deneyimleri nasıl şekillendirdiği hem bireyin Türkiye ile ilişkisini hem de dil tercihinin bu ilişki üzerindeki etkilerini göstermektedir. Bu tema, dil tercihinin kişisel deneyimlerle nasıl etkileşime girdiğini vurgulamalıdır.

Tablo 7: Türkiye Deneyimi

Kategori	Açıklama
Türkiye Deneyimi	Katılımcıların Türkiye'deki deneyimlerini değerlendirdikleri kategori. Bu kategoride, katılımcılar Türkiye'de geçirdikleri zamanı uyum, eğlence, sıkıcılık ve huzursuzluk gibi çeşitli açılardan açıklamaktadırlar.

Tablo 7'de katılımcıların Türkiye'de geçirdikleri zamanı nasıl değerlendirdiklerini, bu deneyimleri uyum, eğlence, sıkıcılık ve huzursuzluk açısından nasıl ifade ettiklerini ve Türkiye'ye yönelik genel yaklaşımları incelenmiştir. Katılımcılar Türkiye'deki deneyimlerini çeşitli açılardan değerlendirmektedir. Katılımcıların Türkiye'de geçirdikleri zamanı uyum, eğlence, sıkıcılık ve huzursuzluk gibi duygusal boyutlarda ifade ettiklerini göstermiştir. Bazı katılımcılar Türkiye'deki deneyimlerini uyumlu ve eğlenceli olarak tanımlarken, diğerleri sıkıcılık gibi olumsuz duygularla ilişkilendirmişlerdir. Bu bağlamda K-1 *"Türkiye'ye sadece iki kez gittim ve her seferinde oldukça sıkıcı buldum. Genellikle babamın memleketine gittik, ancak orada pek fazla ilginç şey bulunmuyor ve tanıdığım kimse de yok. Bir daha gidersem, tatil için Antalya veya İstanbul'u tercih etmek istiyorum."* K-1, Türkiye'ye sadece iki kez ziyaret etmiş olup, her seferinde deneyimlerini oldukça sıkıcı bulmuştur. Genellikle babasının memleketine yönelik ziyaretlerinde ilginç aktivitelerin eksikliği ve tanıdığı kimsenin olmaması sosyal bağlam açısından önemli bir gözlem sunmaktadır. Gelecekteki tatil tercihlerinde ise, Antalya veya İstanbul gibi turistik şehirlerin tercih edilmesi, katılımcının daha büyük ve çeşitli kültürel deneyimlere duyduğu ilgiyi yansıtabilir.

Bazı katılımcılar, Türkiye ziyaretlerini düzenli olarak gerçekleştirdiklerini ve Türkiye'ye gitmekten büyük bir memnuniyet duyduklarını ifade etmişlerdir. Özellikle Almanya'nın disiplinli yaşam tarzından sıkılan bu katılımcılar, yaz aylarında

gerçekleştirdikleri Türkiye ziyaretlerinin kültürel ve ailevi boyutlarına ek olarak, Türkçe öğrenme motivasyonlarını artırdığını belirtmişlerdir. Bu durum, katılımcıların etkili bir Türkçe ile iletişim kurma arzusunu ve kültürel bağlamdaki deneyimlerin dil öğrenme motivasyonunu nasıl etkileyebileceğine dair anlamlı bir veri sunmaktadır. Katılımcıların Türkiye deneyimlerini açıklarken dil tercihinin önemli bir faktör olduğunu ortaya koymaktadır. K-2'nin *“Her yıl Türkiye'ye iki kez seyahat ediyoruz; genellikle bir seferinde aile ziyareti gerçekleştirirken diğer seferinde ise tatil bölgelerine gideriz. Aile ziyaretleri benim için oldukça güzel ve eğlenceli olmuştur, çünkü aile ziyaretlerinin istediğim şekilde geçmesi beni mutlu ediyor. Halalarımız bizi sürekli olarak yemeğe davet ediyorlar ve istediğimiz bir şey olduğunda hemen yerine getiriyorlar; bu durum beni son derece memnun ediyor. Türkiye'de ailemizin tanınmış bir aile olması da ayrıca güzel bir duygu. Herkes bizi tanıyor ve herkes birbirine akraba gibi; bu, harika bir duygu. Ayrıca, uyku saatleri ve dersler olmaması da çok hoşuma gidiyor, bu durumu çok seviyorum”* ifade etmiştir. K-5 de aynı paralellikte *“Genellikle yaz aylarında Türkiye'yi ziyaret ederiz. Babamın memleketine gittiğimizde, orada bir park ve bir bakkal bulunuyor, bu sayede istediğim her şeyi istediğim saatte alabiliyorum. Tatil yerlerine zaman zaman gitsek de ben köyü çok seviyorum ve sürekli olarak gitmeyi düşünüyorum. Türkiye'de geçirdiğim zaman çok keyifli, çünkü her şey daha serbest ve rahat bir atmosfere sahip.”* Türkiye'de geçirdiği zamanı ifade etmiştir.

Katılımcılardan K-1 haricindeki diğer tüm katılımcıların her sene Türkiye gitmeleri ve bu ziyaretlerini genellikle aile ziyareti şeklinde yapmaları tatillerinin bir bölümünde de tatil yörelerinde geçirmeleri Katılımcı ailelerinin Türkiye'ye ve aile ilişkilerine verdikleri önemin çocuklar tarafından da aynı şekilde benimsendiği görülmüştür. Ayrıca katılımcıların yazın Türkiye'ye gittiklerinde daha güzel Türkçe konuşmak için gayret gösterdikleri tespit edilmiştir. Yapılan Türkiye ziyaretlerinin katılımcılar üzerinde hem kültürel hem dilsel bağlamda olumlu sonuçlar doğurduğu verileri elde edilmiştir. Bu bağlamda çocukların aile ziyaretleri ve tatil anlayışının onların Almanya'daki yaşamları üzerindeki etkilerini görmek mümkün olabilmektedir.

Katılımcılardan K-1 haricindeki diğer tüm katılımcıların her sene Türkiye gitmeleri ve bu ziyaretlerini genellikle aile ziyareti şeklinde yapmaları tatillerinin bir bölümünde de tatil yörelerinde geçirmeleri Katılımcı ailelerinin Türkiye'ye ve aile ilişkilerine verdikleri önemin çocuklar tarafından da aynı şekilde benimsendiği görülmüştür.

Yapılan Türkiye ziyaretlerinin katılımcılar üzerinde hem kültürel hem dilsel bağlamda olumlu sonuçlar doğurduğu verileri elde edilmiştir. Bu bağlamda çocukların aile ziyaretleri ve tatil anlayışının onların Almanya'daki yaşamları üzerindeki etkilerini görmek mümkün olabilmektedir.

5. SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde, araştırma grubuyla yapılan görüşmelerin sonuçları, mevcut akademik çalışmaların sonuçlarıyla birlikte değerlendirilmiştir. Bulgular, mevcut literatürde ortaya konan sonuçlarla uyumlu olanları vurgulamakla birlikte, aynı zamanda farklılık gösteren unsurlara da odaklanmaktadır. Temalar altındaki kategoriler ve her bir kategorideki özel kodlar, detaylı bir analiz sürecinden geçirilerek elde edilen sonuçlar aşağıda özetlenmiştir.

Çalışma grubunu oluşturan katılımcıların genel eğilimi, anadillerini koruma arzusu ile, aynı zamanda bulundukları toplumun diline ve kültürüne yönelerek kimliklerini en az iki dillilik perspektifinde şekillendirme motivasyonunu taşımaktadır. Bu sonuç ekseninde:

Dil tercihi, bireylerin yaşamlarını etkileyen karmaşık bir olgu olarak ortaya çıkmıştır. Sadece iletişim aracı olmanın ötesinde, dil tercihi kültürel kimlik, duygusal ifade, medya etkileşimi ve kişisel deneyimlerle derinlemesine bağlantılı bir unsurdur. Bu çok boyutlu etkileşim, dilin sadece dilbilgisel bir araç olmanın ötesinde bir anlam taşıdığını ve bireylerin hayatlarını çeşitli yollarla şekillendirdiğini göstermektedir.

Kültürel kimlik üzerindeki etkisi özellikle vurgulanmıştır. Bireylerin tercih ettiği dil, genellikle kendi kültürel miraslarını yansıtmaktadır. Bu durum, dil tercihlerinin sadece iletişim aracı olmanın ötesinde, kültürel bağlamda anlam taşıdığını göstermektedir. Dil tercihi, kültürel çeşitliliği koruma, kuşaklar arası iletişim ve kültürel bağları güçlendirme amacına hizmet etmektedir.

Duygusal ifadeler üzerindeki etkisi, bu çalışmanın önemli bulgularından biridir. Özellikle, kızgınlık gibi duygusal durumları ifade etmek için kullanılan dilin, bireylerin duygusal ifadelerini belirlemede etkili olduğu tespit edilmiştir. Dil tercihinin duygusal ifadeler üzerindeki etkisinin anlaşılması, bireyler arasındaki duygusal bağları güçlendirmekte önemli bir rol oynayabilir.

Ayrıca, dil tercihinin medya ve sosyal medya kullanımı ile ilişkilendirilmesi de incelenmiştir. Katılımcıların medya tüketim alışkanlıkları ve sosyal medya paylaşımları aracılığıyla dil tercihindeki tutumları, dilin bireylerin dışı açılan kimliğini etkilediğini göstermektedir. Bu bağlamda, dil tercihinin medya aracılığıyla toplum içindeki varlığını sürdürme ve ifade etme biçimleri üzerinde etkili olduğu gözlemlenmiştir.

Türkiye'deki deneyimlerin dil tercihi üzerindeki etkisi de önemli bir yer tutmaktadır. Türkiye'deki deneyimlerin, bireylerin dil tercihinin nasıl şekillendirdiği ve bu deneyimlerin bireylerin yaşamında nasıl bir rol oynadığı detaylı bir şekilde ele alınmıştır. Bu, dil tercihinin coğrafi ve kültürel bağlamlardan nasıl etkilendiğini anlamada önemli bir katkı sağlamaktadır.

Genel olarak, elde edilen bulgular, dil tercihinin bireylerin yaşamlarında çok yönlü ve derinlemesine bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir. Dil tercihi, bireylerin kültürel kimlikleri, duygusal ifadeleri, medya etkileşimi ve kişisel deneyimleri üzerinde şekillendirici bir faktördür.

Araştırmalar, çocukların kültürlerine aitlik hislerinin, ana dillerini öğrenmelerinde önemli bir rol oynadığını göstermektedir. Araştırma sonuçları, katılımcıların Türk kültürüne aidiyet hissinin Türkçe öğrenme süreci üzerinde belirgin bir etkisi olduğunu göstermektedir. Katılımcılar arasında yapılan görüşmeler, Türk kültürüne duyulan bağlılığın, Türkçe öğrenme motivasyonunu artırdığını ve dil becerilerini geliştirmeye katkı sağladığını açıkça yansıtmaktadır. Bu bağlamda, katılımcılar Türk kültürünü öğrenerek kendilerini daha fazla Türk olarak hissetmişlerdir. Bu kimlik hissi, Türkçe öğrenme sürecine büyük bir motivasyon sağlamıştır. Katılımcılar, Türkçe öğrenme sürecini sadece bir dil becerisi kazanma çabası olarak görmemiş, aynı zamanda kendi köklerine ve kimliklerine daha yakın hissetme yolunda önemli bir adım olarak algılamışlardır.

Ayrıca, bu pozitif ilişki, katılımcıların Türkçe öğrenme sürecini daha istekli ve kararlı bir şekilde sürdürmelerine de yol açmıştır. Dil öğrenme sürecinin zorluklarına rağmen, Türk kültürüne olan bağlılık, bu zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olmuş ve motivasyonlarını canlı tutmuştur. Katılımcılar, Türkçe öğrenmenin sadece bir görev olmadığını, aynı zamanda kişisel bir kimlik oluşturma ve aidiyet hissi geliştirme sürecinin bir parçası olduğunu fark etmişlerdir.

Bu nedenle, bu araştırma sonuçları, Türk kültürüne duyulan bağlılığın, dil öğrenme sürecini büyük ölçüde etkilediğini ve bu iki faktör arasında güçlü bir ilişki olduğunu açıkça göstermektedir. Türk kültürüne olan aidiyet hissi, Türkçe öğrenme sürecini teşvik edici bir faktör olarak öne çıkmaktadır ve bu durum, bu yaş grubundaki iki dilli-iki kültürlü Türk çocuklarının kültürel kimliklerini sürdürmelerine ve geliştirmelerine katkı sağlamaktadır.

Aileler, bu çocukların Türk kimliğini ve kültürünü sürdürme çabalarında önemli bir rol oynamışlardır. Özellikle, katılımcı ailelerin Türk geleneklerini sürdürme ve çocuklarına bu gelenekleri öğretme konusundaki çabaları, çocukların kültürel bağlılıklarını güçlendirmede belirleyici olmuştur. Ailelerin bu geleneksel değerleri ve pratikleri çocuklarına aktarmaları, bu çocukların Türk kültürüne daha derin bir bağlılık hissetmelerine yol açmıştır.

Ayrıca, ailelerin Türkçe öğrenme sürecine katkısı da göz ardı edilemez. Araştırma sonuçları, ailelerin çocuklarına Türkçe öğrenme sürecinde destek olduklarını ve bu süreci teşvik ettiklerini göstermektedir. Aileler, çocukların Türkçe dil becerilerini geliştirmelerine yardımcı olmuş ve bu dilin öğrenilmesini teşvik etmişlerdir. Ayrıca, aileler, Türkçe öğrenmenin çocukların kültürel kimliklerini güçlendiren bir araç olduğunu anlamışlardır. Bu nedenle, ailelerin çocukların Türk kültüre olan bağlılıklarını desteklemeleri, bu çocukların kimliklerini sürdürmelerine ve güçlendirmelerine yardımcı olmuştur.

Sonuç olarak, ailelerin bu yaş grubundaki iki dilli-iki kültürlü Türk çocuklarının kültürel kimliklerini sürdürmelerine ve geliştirmelerine önemli bir katkı sağladığı açıktır. Ailelerin bu çocuklara hem Türk kültürünü hem de Türkçe dilini öğretme ve bu değerleri yaşatma çabaları, bu çocukların Türk kimliğini güçlendirmelerine yardımcı olmuştur. Bu nedenle, ailelere bu desteklerini sürdürmeleri ve bu çocukların kültürel kimliklerini korumaları konusunda rehberlik etmek, sonuçlarımızın önemli bir yönünü oluşturabilir.

Çocukların Türk kültürüne olan aitlik hissinin, toplumsal uyumlarına olumlu bir şekilde katkı sağladığını göstermektedir. İki kültür arasında deneyimledikleri kimlik çatışmalarının, bu çocuklar için bir avantaja dönüştüğünü göstermektedir. Kendi kimliklerini bulma süreci, toplumsal uyumlarını artırarak çocukların iki kültürel bağlam arasında başarılı bir şekilde geçiş yapmalarına yardımcı olmuştur.

Almanya'da yaşayan iki dilli-iki kültürlü Türk çocuklarının Türk kültürüne aitlik hissi ile Türkçe öğrenme arasındaki ilişki karmaşık ve çok yönlüdür. Türk kültürüne olan aidiyet hissi, ailelerin katkıları, etkili dil eğitimi programları ve kültürel kimlik süreçleri, çocukların Türkçe öğrenmelerini teşvik etmekte ve toplumsal uyumlarına olumlu bir şekilde etkide bulunmaktadır. Bu bağlamda, Karaca'ya (2023) göre, Almanya'da yaşayan Türk gençlerinin çok dillilik durumuna dair detaylı bir analiz sunmaktadır. Çalışmada, ikinci, üçüncü ve dördüncü kuşak Türk gençlerinin göçün bireylere sunduğu çok dillilik potansiyelini değerlendirme düzeyleri ayrıntılı bir şekilde incelenmiştir. Bu çerçevede, ilgili literatür ve çok dillilik kuramları temel alınarak Türk gençlerinin 'Türkçe artı iki' olarak ifade edilen çok dilli olma durumları, kendi çalışmamızın bulgularıyla uyumlu bir şekilde ortaya konmuştur.

Tez kapsamında Almanya'da yaşayan Türk gençlerinin dil tercihleri ve iki dillilik düzeyleri detaylı bir şekilde incelenmiş, dördüncü kuşak Türk gençlerinin göçün bireylere sunduğu çok dillilik potansiyelini değerlendirebilme düzeyleri üzerinde durulmuştur. Bu bağlamda, dil tercihleri ile kültürel kimlik arasındaki ilişkiyi anlamak amacıyla yapılan bu çalışma, 'Türkçe artı iki' kavramını ele alarak dil tercihinin çok boyutlu etkilerini ortaya koymaktadır. İlgili literatür ve çok dillilik kuramları çerçevesinde Türk gençlerinin dil tercihlerinin kültürel bağlamda nasıl şekillendiği ve bu tercihlerin bireylerin yaşamları üzerindeki etkilerini değerlendirmiştir.

Çakır 'a (2002) göre, çocukların dil edinim süreçlerini etkileyen temel faktörler arasında aile ortamının öne çıktığını belirtmektedir. Ailelerin sosyal ve kültürel çevreleri, eğitim düzeyleri, ikamet ettikleri çevre, aile bireylerinin birbirleriyle kurduğu dilsel ilişkilerde tercih ettikleri dil, aynı zamanda görsel-işitsel medya kullanım alışkanlıkları gibi sosyokültürel etmenler, çocukların yalnızca ikinci dil edinimini değil, aynı zamanda ana dillerinin gelişimini de önemli ölçüde etkileyen faktörler olarak ortaya çıkmaktadır. Bu çalışmanın bulguları incelendiğinde, yapılan çalışmanın benzer bulgulara sahip olduğu görülmüştür.

Dil öğrenme avantajlarına ilişkin Marx (2020) tarafından yapılan çalışmada, sadece çocukluk döneminde birden fazla dil öğrenmiş kişilerle sınırlı olmadığını. Aynı zamanda örneğin yeni göç etmiş olan veya okuldaki yabancı dil öğretimi aracılığıyla çok dilliliği deneyimleyen öğrenciler için de ek dil kazanımının faydalı olduğunu göstermiştir. Başka bir yabancı dil öğrenen öğrenciler için ise yaşı ilerlemiş olması nedeniyle gelişmiş bilişsel yeteneklerin öğrenmeyi destekleyici bulgulara ulaşılmıştır.

Ayrıca, daha önce öğrenilen dillerden gelen dil öğrenme deneyimleri ve dil bilgisi ile bu dillerde edinilen öğrenme ve iletişim stratejilerinin, ek dillerin öğrenimi üzerinde olumlu bir etkiye sahip olabilme ihtimali ile ilgili bulgular sunmuştur.

Fakat bu çalışma, bizler tarafından yapılan çalışma ile farklı bulgular sunduğunu belirtmek gerekmektedir: Almanya'daki Türk çocuklarının Türkçe ve Almanca arasında tercih yapmaları için sosyal bir baskının varlığını ortaya koymuş ve katılımcılar tarafından sıkça dile getirildiği gözlemlenmiştir. Yapılan bu çalışma ile daha önceki araştırmalar arasında farklı bulgular elde edilmiştir.

Roll ve diğerleri (2019) tarafından yapılan çalışmada, çok dilli öğrencilerin, daha önce edindikleri dil becerilerini Türkçe ve Almanca alanında uzmanlık metinleri üzerinden başka dillerde kullanabilme yeteneğini göstermiştir. Başka bir çalışma da Usanova ve Schnoor (2021) ise, öğrencilerin çok dilli kaynaklarını tüm dillerde yazma süreçlerinde kullanabildiklerini ve bu şekilde aile dilindeki resmi öğretim eksikliğini dahi telafi edebildiklerini ortaya koymuştur. Wenk ve diğerleri (2016) çalışmasında, Almanca öğretiminde öğrencilere yönelik yapılan yazma becerisi geliştirme çalışmalarının, altıncı sınıf öğrencilerinin hem Almanca hem de Türkçe metinlerini kalitatif olarak iyileştirdiği tespit edilmiştir. Gantefort (2013) çalışmasında, Almanya'da Sorbca ailesi diline sahip olan öğrencilerin, Saksonya'da bilingval Almanca-Sorbca okul programına katılanların, Sorbca'da öğrendikleri metin yazma stratejilerini Almanca'da da başarılı bir şekilde kullanabildiklerini göstermiştir. Genellikle, ebeveynlerin çocuklarıyla kendi duygusal ifade yeteneklerinin en güçlü olduğu dilde iletişim kurmaları dil öğrenmeyi destekleyicidir. Bu durum, genellikle duygularını en iyi ifade edebildikleri dil olmaktadır. Houwer (2019), Unsworth ve diğerleri (2019) çalışmalarında, ebeveynlerin çocuklarıyla kendi doğdukları dili kullanmalarının çocuğun dil gelişimi üzerinde olumlu bir etkisi olduğu gösterilmiştir. Bu, ebeveynlerin daha güçlü oldukları dilde sundukları dil desteğinin daha belirgin olması nedeniyle çocukların bundan faydalandığı anlamına gelir. Hoff ve diğerleri (2020) çalışmalarında, Amerika'daki İngilizce öğrenen annelerin çoğunlukla İngilizce ve ana dilleri yerine çocuklarıyla iletişim kurduklarında, kelime dağarcıklarının daha düşük olduğunu ve daha kısa ifadeler kullandıklarını tespit etmişlerdir. Bu durum, annelerin İngilizce'deki dil becerilerinin henüz yeterli olmamasına bağlanmaktadır. Çalışma çocukların dil gelişimini incelemese de diğer çalışmalardan bilinmektedir ki, örneğin kelime dağarcığı ve dil bilgisi gibi çocuksal beceriler Hoff (2006) çalışmasında,

kaliteli bir dil desteği eksikliği nedeniyle daha yavaş gelişebilir .Çocuklarının daha başarılı olmaları için aile dilini kullanmaktan vazgeçmeleri gerektiğine inanan ebeveynler, bu şekilde bazen yapay bir iletişim yaratmaktadır. Bu, ebeveyn ve çocuk arasındaki sosyal etkileşimi olumsuz etkileyebilir ve çocukların aile dillerini öğrenmemelerine veya becerilerini kaybetmelerine neden olabilir. Ebeveynler, çocuklarının ilerleyen yaşamlarında aile dillerini kullanmalarını istiyorlarsa, örneğin aile üyeleri ile iletişim kurabilmek için, çocuklarıyla bu dili konuşmalıdır.De Houwer`e (2007) çalışmasında,çok dilli ailelerde ebeveynlerin her ikisi de sadece aile dillerini kullanıyorsa veya biri aile dilini, diğeri aile dilini ve çevre dilini kullanıyorsa, çocukların yüzde doksanı aile dillerini kullanmaya devam ettiğini tespit etmiştir.Bu fırsat, evde konuşulan çevre dilinin arttıkça azalmaktadır. Dil geliştirmek, çocuklara çeşitli medya, bağlamlar ve dillerde zengin bir dil girişi ve değişken dil etkileşimi sağlamak anlamına gelir. Bunlar arasında özellikle erken çocukluk döneminde okuma kitapları anlama gibi literalite ile ilgili etkinlikler ve öğrenme oyunları veya pedagojik oyuncaklar bulunmaktadır. Bu etkinlikler herhangi bir dilde gerçekleştirilebilir. Bu bağlamda Xu e diğerleri (2017) çalışmalarında,Çince okuma gibi aile dillerinde literaliteye dayalı girişimin, Hawaii’de büyüyen çocukların İngilizce dil gelişimini olumsuz etkilemediği sonucuna ulaşmıştır.Çalışma, aksine, aile dili üzerinden kazanılan literalite deneyimlerinin, çocukların ikinci dil öğrenmeye olan ilgilerine transfer edilebileceğini ve çocukların bu nedenle genel olarak okuma ve yazma konusundaki bir ilgi geliştirebileceğini, bu ilgiyi ilkokulda sürdürebileceğini göstermektedir. Bu nedenle, evde Almanca zorunluluğu yerine, çok dilli ebeveynlerin çocuklarına kullanabilecekleri tüm dillerde yeterli bir dil girişi sağlamaları daha mantıklıdır. Cummins (2000) çalışmasında, çocukların aile dışındaki çok dilli eğitim fırsatlarına katılmalarının faydalı olması önerilir.

Bu açıdan değerlendirme yapan başka bir araştırmacı Asbrock (2006) çalışmasında ise, çocuğun ana dili, sadece dilbilgisel unsurlar ile sınırlı kalmayıp aynı zamanda duygusal ve kültürel zenginliklerle dolu çevresel dünyaya dair bir kapı araladığını aktarır. Bir çocuğun bireysel gelişimi üzerinde önemli bir etkisi olan doğal ve gerçek bir ebeveyn-çocuk ilişkisinin oluşabilmesi için, ebeveynlerin çocuklarıyla kendi ana dillerini kullanmaları konusunda desteklenmeleri gerekliliği üzerinde durmuştur. Bu bağlamda, çocuğun yaşadığı ülkenin diline mümkün olan en erken dönemde diğer bireylerle etkileşime geçmesinin de kritik bir öneme sahip olduğunun önemini

belirtilmiştir. Dr. Asbrock'un (2006) çalışmasında, çocuklar ne kadar erken bir şekilde çevresel dilini (Almanca) öğrenirlerse, eğitim hayatlarına başladıklarında dezavantajları o kadar az olacaktır. Bu nedenle, okul öncesi eğitim kurumlarında vurgunun Almanca dilinde olması, çocukların dil becerilerinin en etkili şekilde gelişmesini desteklemek açısından önem arz etmektedir.

Babur ve diğerleri (2013) çalışmalarında ,uluslararası çok dillilik araştırmaları genellikle erken çocukluk döneminde birden fazla dil öğrenmenin çocukları aşırı zorlamadığını ve bu durumun hiçbir dilin etkili bir şekilde öğrenilememesine yol açmadığını vurgular Tek ve çok dilli çocukların dil becerilerini karşılaştırdığımızda, bu farklılıkların bir nedeni dilin ne zaman öğrenildiğidir.

De Cat (2020) çalışmasında, bir çocuğun belirli bir dilde aldığı dil desteğinin miktarı ve kalitesi ve hangi sıklıkta hangi dillerin kullanıldığı da önemlidir.Bu nedenle, belirli yaşam dönemlerinde ve alanlarda bir dilin diğerinden daha sık kullanılması sık görülür. Bu durum, daha sık kullanılan dilde becerilerin geliştiği, daha az yoğun kullanılan dilde gelişmenin durduğu anlamına gelir. Hoff (2006) çalışmasında,genel olarak söylemek gerekirse, eğitim ve kültür varlıklarına erişim ne kadar yüksekse, dil desteği genellikle o kadar kaliteli olur ve dil becerileri o kadar belirgin bir şekilde gelişir.

Unswort ve diğerleri (2018) çalışmalarında,tek ve çok dilli çocukların dil becerilerine daha detaylı irdelendiğinde, hangi dilbilgisel alanın veya hangi dilbilgisel olayın incelendiği de önemlidir. Çünkü bazı dilbilgisel olaylar daha erken, diğerleri daha sonra öğrenilir; bu durum, tek ve çok dilli çocuklar için de geçerlidir Diğer bir çalışmada Shulz ve Grimm (2018) çalışmalarında,çok dilli çocukların belirli dilbilgisel olayları özellikle inkâr ve durum belirleme- öğrenme konusunda biraz daha fazla zaman harcadıklarını, diğer bazı olaylarınsa tek dilli çocuklar kadar hızlı veya daha hızlı bir şekilde öğrendiklerini göstermişlerdir.

Thoma ve Tracy (2006) çalışmalarında, ailede veya bir eğitim kurumunda zengin bir dil teklifi ile çok dilli büyüyen çocuklar, araştırmalara göre, belirli dilbilgisel olayları tek dilli çocuklar kadar hızlı öğrenme yeteneğine sahip olduğunu tespit etmişlerdir.Bazı dil alanları (özellikle kelime bilgisi) daha sonra yaşamları boyunca tematik olarak bir dilde daha fazla gelişebilir. Bu, dilin aile içinde öğrenildiği bağlamla

ilgilidir. Burada, aile dilindeki kelime bilgisi, ailevi konulara odaklı olarak, eğitim kurumunda öğrenilen dildeki kelime bilgisinden daha güçlü olabilir. Daha ileri dil edinimi aşamasında, çok dilli büyüyen öğrenciler genellikle aile dillerinde öğrenmedikleri, öğretilen dildeki uzmanlaşmış dilbilgisi özelliklerini öğrenme fırsatı bulamayabilirler. Bu durum, özellikle bu konuda okul dışında sağlanan destek ve kaynakların yetersiz olduğu durumlarda ortaya çıkabilir.

Danimarka'da Nielsen ve diğerleri (2019) çalışmalarında, Türkçe-Danca iki dilli öğrencilerin Türk iki dilli Türk göçmenlerinin yürütücü işlev ve epizodik bellek konularında daha üstün olduğu görülmektedir .Bu çalışmanın bulguları, iki dilli Türk çocuklarının sahip olduğu dil becerilerinin, yaşadıkları ülkede uyum sağlamaları ve okul başarılarında avantaj sağladığını gösterdiği için önemlidir. Bu bağlamda, Yagmur ve Konak` (2009) göre, Almanya'da gerçekleştirilen araştırma, çocukların Türkçe becerilerinin yüksek olduğu durumlarda Almanca becerilerinin de benzer bir seviyede olabileceğini göstermektedir.Bu durum, Almanya örneğinde incelenen tezimizin elde ettiği bulgularla paralellik göstermektedir.

Çok dilli büyüyen çocukların aşırı zorlandığı ve hiçbir dilin doğru bir şekilde öğrenilemediği izlenimi, çok dilli ve tek dilli büyüyenler karşılaştırıldığında ortaya çıkabilir. Uluslararası araştırmalar, çok dilli bireylerde dillerin birbirini etkilediğini göstermektedir. Bu durum Woerfel (2020) çalışmasına göre,tek dilli büyüyenlerin hiç veya daha az sıklıkla kullanacağı belirli kelimeleri veya cümle yapılarını çok dilli bireylerin kullanmasına neden olabileceği ortaya konuldu. Dışarıdan bakıldığında, bu durum bazen dikkat çekici olarak algılanabilir. Ayrıca dil karışımları (Code-Switching) çok dilli bireylerin doğal iletişim pratiğinin bir parçasıdır. Bir dildeki ifadeleri Canton (2010) çalışmasına göre, diğer dile geçiş veya diğer dilden kelimelerin doğal konuşma akışına dahil edilmesi, dil yetersizliğinin bir göstergesi değil aksine dilbilim analizlerine göre, dil becerilerinin temel yetenekleriyle erken yaşlarda düzenli bir şekilde gerçekleşen bir durumdur şeklinde değerlendirmede bulunmuştur.

Neredeyse tüm bilimsel çalışmalar, bireyin iki dilli olmasının olumsuz bir etkisi olmadığını, aksine pozitif bir gelişim sürecinde bireyin başarısını artırdığını güçlü bir şekilde desteklemektedir. Ancak Gündogar`a(2012) göre, Almanya'da uygulanan “*Değer Azaltma Stratejisi*”, azınlık dilinin değersiz olduğu algısını oluşturarak, bireye

ekonomik, sosyal ve kültürel değer katmayacağı hissini uyandırmayı amaçlamakta ve ev sahibi dilin değerini artırmaya yönelik bir tutum sergilemektedir. Bu bulgular, araştırmacı tarafından yürütülen çalışmanın sonuçları ile paralellik göstermektedir. Araştırmanın elde ettiği bulgular, söz konusu sonuçlarla uyumlu bir görüntü sunmaktadır. Bu bağlamda değerlendirildiğinde, değersiz ve küçük görülen bir dilin çocuklar tarafından tercih edilmeyeceği, bunun sonucunda daha üstün görülen bir dilin tercih edileceği açıktır. Bu durum, dil politikalarının ve toplumun dil algısının bireylerin dil tercihlerini etkileyebileceğini göstermektedir. Dolayısıyla, dilin değeri konusundaki bu olumsuz algının dil seçimleri üzerinde belirleyici bir etkiye sahip olabileceği sonucuna varılabilir.

6. ÖNERİLER

Bu araştırmada, Almanya'da yaşayan 12-17 yaş arasındaki iki dilliliği ve iki kültürlülüğü deneyimleyen Türk çocuklarının Türk kültürüne aidiyet hissi ile Türkçe öğrenmeleri üzerine bir incelemedir. Yapılan araştırma sonucunda, bu yaş grubundaki çocukların Türk kültürüne ait hissetme derecesinin, Türkçe öğrenme süreçleri üzerinde etkili olduğunu göstermiştir. Bu bağlamda, aşağıda sunulan öneriler, bu ilişkiyi daha iyi anlama ve iki dilliliği teşvik etme amacı taşımaktadır.

6.1. Ailere Yönelik Öneriler

Ev İçi Dil Tercihi:Araştırmalar, ev içindeki ana dil tercihinin çocukların dil becerilerini ve kültürel kimliklerini biçimlendirmede kilit bir rol oynadığını göstermektedir.Ailelerin, çocukların Türkçe ile iletişim kurmalarını teşvik etmek için belirlenmiş zaman dilimleri veya etkinlikler oluşturmaları önemlidir. Bu tercih, ailenin günlük rutinlerinde, özellikle akşam yemeği gibi birlikte geçirilen zamanlarda veya hafta sonları gibi ailece yapılan aktiviteler sırasında Türkçenin kullanılmasını içerebilir. Bu uygulama, çocukların Türkçeye daha fazla maruz kalmasını sağlayarak dil becerilerinin gelişimini destekler ve kültürel kimliklerinin güçlenmesine katkı sağlar.

Kültürel Aktiviteler ve Geleneksel Günlerin Kutlanması:Ailelerin, geleneksel Türk tatil ve özel günlerini kutlamaları, çocukların kültürel kimliklerini güçlendirmek için etkili bir yoldur. Bu kutlamalar, ailece yapılan geleneksel yemeklerin hazırlanması, el sanatları veya geleneksel oyunlar gibi kültürel aktivitelerle birlikte gerçekleştirilebilir. Bu tür etkinlikler, çocukların köklerine olan bağlılıklarını pekiştirirken aynı zamanda Türk kültürüne ait değerleri ve gelenekleri öğrenmelerini sağlar.

Türkçe Medya ve Kitaplarla Teması Artırma:Ailelerin, çocukların Türkçe medya ve kitaplarla temasını artırması, dil becerilerinin gelişimine ve kültürel kimliklerinin güçlenmesine katkı sağlar. Türkçe kitaplar, çocukların dil becerilerini geliştirmelerine

ve Türk kültürüne daha fazla aşina olmalarına yardımcı olur. Ayrıca, Türkçe televizyon programları, filmler ve çizgi filmler aracılığıyla çocukların Türk kültürüne olan ilgileri artırılabilir ve kültürel kimliklerini güçlendirebilir.

Aile İçi Kültürel Sohbetler:Ailelerin, düzenli olarak aile içi kültürel sohbetler düzenlemesi, çocukların kültürel kimliklerini güçlendirmek için etkili bir yoldur. Bu sohbetlerde, aile büyükleri veya diğer aile üyeleri çocuklara Türk kültürü, gelenekleri, değerleri ve geçmişi hakkında bilgi verir. Bu şekilde, çocuklar köklerine olan bağlılıklarını güçlendirir ve Türk kültürüne aidiyet hissini artırır.

Türkçe Dil Becerilerini Geliştirmek İçin Oyunlar ve Aktiviteler:Ailelerin, çocuklarla birlikte Türkçe öğrenme sürecini eğlenceli hale getirmek için oyunlar oynamaları veya etkinlikler düzenlemeleri önemlidir. Örneğin, Türkçe kelime oyunları, şarkılar veya hikaye anlatma etkinlikleri düzenlenebilir. Bu tür etkinlikler, çocukların dil becerilerini geliştirmelerine ve Türk kültürüne olan ilgilerini artırmalarına yardımcı olur.

Aile İçi Seyahat ve Ziyaretler:Ailelerin, Türkiye'ye veya Türk kültürüyle ilgili diğer ülkelere yapılan seyahatleri ve ziyaretleri teşvik etmeleri önemlidir. Bu ziyaretler, çocukların Türk kültürünü doğrudan deneyimlemelerine ve köklerine daha fazla bağlanmalarına olanak sağlar. Ayrıca, Türkiye'deki akraba veya aile dostlarını ziyaret etmek, çocukların Türkçe konuşma pratiği yapmalarını ve kültürel etkileşimde bulunmalarını sağlar.

6.2. Çocuklara Yönelik Öneriler

Kendi İlgi ve Yeteneklerine Göre Aktiviteler Seçmek: Çocuklar, Türk kültürünü keşfetmek ve öğrenmek için kendi ilgi ve yeteneklerine uygun aktiviteler seçebilirler. Örneğin, Türk mutfağına ilgi duyan bir çocuk, Türk yemek tariflerini öğrenmek veya Türkçe yemek kitapları okuyabilir .

Türkçe Dil Oyunları ve Uygulamaları Kullanmak: Çocuklar, eğlenceli dil oyunları ve Türkçe dil uygulamaları kullanarak Türkçe öğrenme sürecini destekleyebilirler. Bu tür uygulamalar, çocukların dil becerilerini geliştirmelerine ve Türk kültürüne ait kavramları öğrenmelerine yardımcı olabilir.

Kültürel Etkinliklere Katılmak: Çocuklar, aileleriyle birlikte Türk kültürüne ilişkin etkinliklere katılabilirler. Bu etkinlikler arasında Türk festival ve kutlamalara, sergilere, müze gezilerine veya geleneksel Türk oyunlarına katılmak yer alabilir.

Türkçe Medya İçeriğiyle Etkileşim: Çocuklar, Türkçe medya içeriklerini tercih ederek dil becerilerini geliştirebilirler. Türkçe çizgi filmler, çocuk programları, müzik ve hikaye kitapları, çocukların Türkçe öğrenmelerini destekleyebilir ve Türk kültürüne daha fazla aşina olmalarını sağlayabilir.

Aile İçi İletişimde Türkçe Tercihi: Aile içi iletişimde Türkçe tercihinin Almanya'da yaşayan çocuklara sağladığı faydalar çeşitli boyutlarda görülmektedir. Öncelikle, bu tercih dil becerilerinin gelişimine olumlu katkı sağlamaktadır. Aile içinde Türkçe'nin kullanılması, çocukların ana dillerindeki dil becerilerini güçlendirirken aynı zamanda ikinci dil edinme süreçlerini destekleyebilir. Bununla birlikte, Türkçe tercihi çocukların kültürel bağlarını güçlendirir. Aile içi iletişimde Türkçe kullanılması, çocukların Türk kültürüne daha yakın hissetmelerini sağlayarak kültürel kimliklerini güçlendirebilir. Ayrıca, aile içinde Türkçe konuşulması duygusal bağların kuvvetlenmesine katkı sağlar ve aile üyeleri arasındaki ilişkilerin derinleşmesine yardımcı olabilir.

Son olarak, bu tercih çocukların özgüvenlerinin artmasına da katkıda bulunabilir. Aile içinde Türkçe'nin tercih edilmesi, çocukların ana dillerinde kendilerini ifade etmelerini sağlayarak özgüvenlerinin artmasına yardımcı olabilir. Bu nedenlerden dolayı, aile içi iletişimde Türkçe tercihi Almanya'da yaşayan çocuklar için önemli faydalar sağlayabilir.

KAYNAKLAR

- Adler, A., & Silveira, M. R. (2022). Welche Fremdsprachen werden in Deutschland gesprochen? *Ids Sprachreport*, s. 50-57.
- Aksan, D. (1975). Ana Dili. *Türk Dili Dergisi*, s. 423-434.
- Asbrock, D. (2023, 10 11). *Universität Bielefeld*. <https://www.bielefelder-institut.de/fruehkindliche-zweisprachigkeit.html>
- Adler, A. (2019). Sprachstatistik in Deutschland. *Deutsche Sprache*, s. 197-219.
- Akıncı, M. A., Çakır, M., Françoise, M., & Yıldız, C. (2018). I. Uluslararası Avrupalı Türkler ve İkidillilik Çalışmaları Kongresi. Paris.
- Akıncı, P. D. (2018). ikidillilik daima zenginliktir. (L. A. Canpolat, Röportaj Yapan)
- Akkaya, N., & İşçi, C. (2016, Haziran). Akademik Çevrenin İkidillilik Kavramı Hakkındaki Görüşleri. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, s. 328 - 343.
- Aksan, D. (1982). *Her Yönüyle Dil*. Ankara: Tdk Yayınları.
- Altun, M. (2023). *Dil Bilimi Sitesi*. <http://www.dilbilimi.net>
- Ankara Üniversitesi. (2023, 26 10). *Ankara Üniversitesi Açık Ders Malzemeleri*. https://acikders.ankara.edu.tr/pluginfile.php/85894/mod_resource/content/0/ders13_nitel%20ara%C5%9Ft%C4%B1rmada%20%C3%B6rnekleme%20se%C3%A7imi.pdf
- Asbrock, D. (2006). *Frühkindliche Zweisprachigkeit*. Bielefeld: Bielefelder Institut für frühkindliche Entwicklung Diagnostik und Interventionen e. V.
- Aslan, A. (2020, Kasım 14). İki Dillilik ve Çok Dillilik Nedir? *Perspektif*.
- Ateşal, Z. (2017). İki Dilligin Sebepleri. *Usbd Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 43-52.
- Babur, E., Chilla, S., & Rothweiler, M. (2013). *Kindliche Mehrsprachigkeit "Grundlagen - Störungen - Diagnostik"*. München Basel: Ernst Reinhardt
- Baltacı, A. (2019, 11 27). Nitel araştırma süreci: Nitel bir araştırma nasıl yapılır? *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, s. 368-388.
- Bamf . (2023, Ağustos 31). Bundesamt für Migration und Flüchtlinge: <https://www.bamf.de>
- Bayraktar, S. (2019). *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretiminde Bir Kültür Aktarım Aracı Olarak Kalıp Sözler Doktora Tezi*. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü.
- Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)*. (2022, 11 21). Unhcr: <https://www.unhcr.org/tr/>

- Blindow, V. (2015). *Freie Universität Berlin* . https://www.fu-berlin.de/presse/publikationen/fundiert/2015_01/02_sprachen-europa/index.html
- Bloomfield, L. (1935). Language. A. & Publishers içinde, *Language* (s. 55-56). London: Allen & Unwin Ltd Publishers.
- Çağlayan, G. (2023, 05 02). İki Dilliliğin Bireysel Yansımaları. *Amasya Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 59-77.
- Çakır, M. (2002). Almanya'daki Çok Kültürlü Ortamlarda Türkçenin Anadili Olarak Kullanımı. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* , s. 39 - 57.
- Cantone, K. F. (2010). *Code-switching in Bilingual Children (Studies in Theoretical Psycholinguistics, Band 37)*. Dordrecht: Springer.
- Ceylan, M., & Çapar, M. C. (2022, 12 28). Durum Çalışması ve Olgubilim Desenlerinin Karşılaştırılması. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, s. 295-312.
- Chilla, S., & Fox-Boyer, A. (2012). *Zweisprachigkeit/Bilingualität*. Idstein: Schulz-Kirchner Verlag GmbH
- Council of Europe. (2020). *Common European Framework of Reference for Languages*. Strasbourg,: Council of Europe.
- Creswell, J. W. (2016). *Araştırma Deseni Nitel, Nicel ve Karma Yöntem Yaklaşımlar (Çeviri Ed. S.B. Demir ,M.Bütün)*. Ankara: Siyasal Kitapevi.
- Cummins, J. (2000). *Language, power and pedagogy: Bilingual children in the crossfire*. Clevedon, UK: Multilingual Matters.
- Damian, D., & Maranitsch, D. (2022). Mehrsprachigkeit im Unterricht aus sprachheilpädagogischer Sicht – Chancengerechtigkeit sichtbar machen. *Journal für Elementar- und Primarbildung*, s. 68-77.
- de Cat, C. (2020). *Predicting Language Proficiency in Bilingual Children*. 2(2), 279–325. Cambridge University Press.
- De Houwer, A. (2007). Parental language input patterns and children's bilingual use. *Applied Psycholinguistics*, s. 28 (3), 411–424. doi:10.1017/S0142716407070221.
- Doğan, M., Yakıcı, A., Yelok, S., & Yücel, M. (2010). *Yazılı Anlatım*. Ankara: Yargı.
- Dömbekci , H. A., & Erişen, M. A. (2022, 12 24). Nitel Araştırmalarda Görüşme Tekniği. *Anadolu Üniversitesi Sosyal*, s. 22(Özel Sayı 2), 141-160.
- Dönges, J. (2013, 01 13). *Spektrum*. <https://www.spektrum.de/news/zweisprachigkeit-staerkt-faserverbindungen-im-gehirn/1327100>
- Duden. (12. Oktober 2020). *Duden – Redewendungen: Wörterbuch der deutschen Idiomatik*.
- Duden. (2022). <https://www.duden.de>
- Ergin , M. (1982). *Türk Dil Bilgisi*. Bayrak Yayınları.
- Fazit Communication Ltd. (2023, 10 10). *Deutschland portali*. <https://www.deutschland.de/tr/topic/bilim/alman-dili-cok-dillilik>

- Fernandez, R., & Nielson, F. (1986). Bilingualism and hispanic scholastic achievement: some baseline results. *Social Science Research*, s. 43-70.
- Fitouri, C. (1984, Mart). Biculturalism, bilingualism and scholastic achievement. *Prospects*, s. 75–85.
- FMKS e.V. (2014). *Bilinguale Kitas in Deutschland*. Verein für frühe Mehrsprachigkeit an Kindertageseinrichtungen und Schulen.
- Fossey, E., H. C., McDermott, F., & Davidson, L. (2002). Understanding and evaluating qualitative research. *Australian and New Zealand Journal of Psychiatry*, s. 717-32.
- Fredsted, E. (2012). Sind zwei Sprachen besser als eine? *Diegaste*.
- Gantefort, C. (2013). *Schriftliches Erzählen mehrsprachiger Kinder*. Münster: Waxmann.
- Golynskaia, A., Kaya, F. B., & Hançer, F. B. (2019, 06 30). *International Journal of Languages' Education and Teaching*, s. 98-113.
- Grosjean, F. (2015). Le monde des bilingues. *Parler plusieurs langues*.
- Gündogar, H. (2012). Almanya'da Göçmen Dillerine Yönelik Politikalar ve Bu Politikaların Türklerin Sosyal Yaşamına Etkisi. *T.C. Başbakanlık Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı Uzmanlık Tezi*".
- Güvenç, B. (1974). *İnsan ve Kültür*, S.109, Remzi Kitabevi.
- Hafer, A. (2017). *Bilingualität im Spiegel der kognitiven Vorteile und des sozioökonomischen Status*.
<https://www.goethe.de/ins/nz/de/kul/sup/lla/ww0/21115924.html?forceDesktop=1>
- Haugen, E. (1973). *Bilingualism, Language Contact And Immigrant Languages The United States Current Trends In Linguistics*,.
- Hoff, E., Core, C., & Shanks, K. (2020). The quality of child-directed speech depends on the speaker's language proficiency. *Journal of child language. Journal of child language*, s. 47 (1), 132–145. doi:10.1017/S030500091900028X.
- Hoffmann, C. (2014). *An Introduction to Bilingualism*. Routledge.
- Hoff, E. (2006). How social contexts support and shape language development. *Developmental Review*, s. 26 (1), 55–88. doi:10.1016/j.dr.2005.11.002.
- Hoff, E. (2006). How social contexts support and shape language development. *Developmental Review*, s. 26 (1), 55–88. doi:10.1016/j.dr.2005.11.002.
- Höhl, S. (tarih yok). *Mama oder Majka? Wenn Kinder mehrsprachig aufwachsen*. Entwicklungspsychologie an der Fakultät für Psychologie der Universität Wien .
- Hopp, H., Vogelbacher, M., & Kieseier, T. &. (2019). Bilingual advantages in early foreign language learning. *Effects of the minority and the majority language. Learning and Instruction*, s. 61, 99–110.
- Houwer, A. D. (2009). *Bilingual First Language Acquisition Clevedon, UK: Multilingual Matters*. .

- Johnson, B., Buehring, A., Cassell, C., & Symon, G. (2007). Defining qualitative management research: an empirical investigation. *Qualitative research in organizations and management. An International Journal*, s. 2 (1): 23-42, Akt.Y. Korkmaz Yürek.
- Kaplan, M. (1983). *Kültür ve Dil*. Dergah.
- Karaağaç, G. (2011, Eylül). Bireysel İki Dillilik ve Toplumsal İki Dillilik. *Türk Dili Dil ve Edebiyat Dergisi*, s. s. 222-228.
- Karaca, İ. (2023). Türkçe Artı İki " Mükün mü? Almanya'da Yaşayan Türk Gençlerinin Çok Dilliliği. *Dil Araştırmaları*, s. 32: 113-132. 10.54316/dilarastirmalari.1167476.
- Kaya, M., Palas, R., & Can, F. (2022, 12 31). İki dillilik ve çok dillilik üzerine yapılan araştırmalara ilişkin kaynakça denemesi. *Rumelide Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, s. 605-634.
- Korkmaz, Z. (1992). *Gramer Terimleri Sözlüğü*. Ankara.: TDK Yayınları.
- Kreß, B. (2018, August 22). Sprache und Kultur sind eng miteinander verknüpft. I. Lange, Röportaj Yapan *Leibniz-Institut für Deutsche Sprache*. (2022). <https://www.ids-mannheim.de/>
- Marx, N. (2020). Über die Vorteile, die Bühne zu teilen: Deutsch im Kontext anderer Sprachen. *Erträge des JGG-Seminars für Deutsch als Fremdsprache*, s. 1, 14–32. doi:10.11282/jggdof.1.0_14.
- Nielsen, R., Antelius, E., & Waldemar, G. (2019). Cognitive Advantages in Adult Turkish Bilingual Immigrants – a Question of the Chicken or the Egg. *Journal of Cross-Cultural Gerontology*, s. (34)115-129.
- Oruç, Ş. (2016). Türkçede Ana Dil ve Ana Dili. *Journal of Turkish Language and Literature*, s. Volume:2, Issue: 1, Winter 2016, (311-322), Doi Number: 10.20322/lt.15463.
- Othegraven, M. v. (2012). *Zweisprachigkeit im frühen Alter*. Bakalářská práce: Universitát Pardubice.
- Oxford Learner's Dictionaries*. (2022, 11 28). Oxford Learner's Dictionaries: <https://www.oxfordlearnersdictionaries.com/>
- Özensel, E. (2023, 10 14). *Popüler Bilim Yayınları - TÜBİTAK*. https://ansiklopedi.tubitak.gov.tr/ansiklopedi/cok_kulturluluk
- Paradis, J., Crago, M., Genesee, F., & Rice, M. (2003, 09). how do they compare with their monolingual peers? *The monthly Journal of Speech, Language, and Hearing Research*, s. 113-127.
- Peal, E., & Lambert, W. E. (1962). The relation of bilingualism to intelligence. *Psychological Monographs: General and Applied*, s. 1-23.
- Pınar Uluer, B., & Can Yılmaz, M. (2021). III. International Congress of Bilingualism Studies and European Turks. III. *Uluslararası Avrupalı Türkler ve İkidillilik Çalışmaları Kongresi*, (s. 2). Stockholm.
- Pohl, J. (1965). *Bilinguismes*” Revue Romanie de Linguistique.

- Roberts, R. E. (2020, 05 09). Qualitative Interview Questions: Guidance for Novice Researchers. *The Qualitative Report*, s. 25(09),3185-32030 . <https://doi.org/10.46743/2160-3715/2020.4640>.
- Roll, B. E., Bernhardt, M., Enzenbach, C., Fischer, H. E., Gürsoy, E., & Krabbe. (2019). *Schreiben im Fachunterricht der Sekundarstufe I unter Einbeziehung des Türkischen*. Münster: Waxmann.
- Sapir, E. (1929). *The Status of Linguistics as a Science*. New York: : Language .
- Saussure, F. (1980). *Temel Dilbilim Dersleri I*. Ankara: TDK .
- Schulz, P., & Grimm, A. (2018). The age factor revisited: Timing in acquisition interacts with age of onset in bilingual acquisition. *Frontiers in Psychology*, s. 9, 2732. doi:10.3389/fpsyg.2018.02732.
- Seale, C. (1999). Quality in Qualitative Research. *Qualitative Inquiry*, s. 465-478.
- Skutnabb-Kangas , T. (1981). *Bilingualism or Not: The Education of Minorities, Multilingual Matters*. England: Multilingual Matters Ltd.
- Spitzer, M. (2015). *Denken - zu Risiken und Nebenwirkungen*. Stuttgart: Schattauer .
- Statistisches Bundesamt. (2023, 10 13). *Statistisches Bundesamt*. https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/Zahl-der-Woche/2023/PD23_08_p002.html
- Statista 2. (2022 , 01 22). *Statista Research Department*. <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/1119851/umfrage/deutschsprachige-menschen-weltweit/>
- Süverdem, B., & Ertek, B. (2020, 12 22). iki Dillilik ve İki Kültürlülük: Göç, Kimlik ve Aidiyet. *The Journal of International Lingual, Social and Educational Sciences*, s. 183-207.
- Süverdem, B., & Ertek, B. (2020, 12 22). İki Dillilik ve İki Kültürlülük:Göç, Kimlik ve Aidiyet. *The Journal of International Lingual Social and Educational Sciences*, s. 183-207.
- Şimşek, H., & Yıldırım, A. (2021). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin.
- Tdk. (2011, Kasım 24). *Türkçe Sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. Türk Dil Kurumu Sözlükleri: <https://sozluk.gov.tr/>
- Tdk. (2022, Haziran). *Türk Dil Kurumunun Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Tdk. (2023, 10 10). *Türk Dil Kurumunun Sözlükleri*. <https://sozluk.gov.tr/>
- Temur, N. (2021). Dil Politikaları Çerçevesinde Türkçenin Yabancı/İkinci Dil Olarak Öğretiminin Dünü, Bugünü ve Yarını. *TRT Akademi Dergisi*, s. 80-189 .
- The European Council . (2002, Mart 15-16). *Europäischer Rat ,Rates der EU*. https://www.consilium.europa.eu/uedocs/cms_data/docs/pressdata/en/ec/71025.pdf
- Thoma, D., & Tracy, R. (2006). *Kinder mit Migrationshintergrund : Spracherwerb und Fördermöglichkeiten* . Freiburg im Breisgau : (S. 58–79).Fillibach .
- Topaloğlu, A. (1989). *Dil bilgisi terimleri sözlüğü*. Ötüken.

- Unesco. (2023, 23 12). *Organisation der Vereinten Nationen für Bildung, Wissenschaft, Kultur und Kommunikation*. <https://www.unesco.de/kultur-und-natur/kulturelle-vielfalt/welttag-der-muttersprache>
- Unsworth, S., Argyri, F., Cornips, L., Hulk, A., & Sorace, A. &. (2014). The role of age of onset and input in early child bilingualism in Greek and Dutch. *Applied Psycholinguistics*, s. 35 (4), 765–805. doi:10.1017/S0142716412000574.
- Ünyılmaz, B. (2022, 12 28). Türkiyede Okul Öncesi Dönemde İki Dillilik Üzerine Yapılan Lisansüstü Tezlerin ve Makalelerin İncelenmesi (2007-2021). *Journal of Child and Development (J-CAD)*, s. Cilt 5, Sayı 10, 37-52.
- Usanova, I., & Schnoor, B. (2021). Exploring multiliteracies in multilingual students: Profiles of multilingual writing skills. *Bilingual Research Journal*, s. 44 (1), 56–73. doi:10.1080/15235882.2021.1890649.
- Unsworth, S., Brouwer, S., de Bree, E., & Verhagen, J. (2019). *Predicting bilingual preschoolers' patterns of language development: Degree of non-native input matters*. *Applied Psycholinguistics*. Cambridge University Press. doi:10.1017/S0142716419000225.
- Varro, G. (2004). Sociologie de la mixité. *De la mixité amoureuse aux mixités sociales et culturelles*.
- Wenk, A. K., Marx, N., Rüßmann, L., & Steinhoff, S. (2016). Förderung bilingualer Schreibfähigkeiten am Beispiel Deutsch – Türkisch. *Zeitschrift für Fremdsprachenforschung*, s. 27 (2), 151–179.
- Woerfel, T. (2020). *Mercator-Institut für Sprachförderung und Deutsch als Zweitsprache*. https://www.mercator-institut-sprachfoerderung.de/fileadmin/Redaktion/PDF/Publikationen/200804_Handreichung_A3_final.pdf(12.11.2023) adresinden alındı
- Xu, Y., Farver, J. A., Schwartz, D., & Chang, L. (2017). The home environment and asian immigrant children's early literacy skills. *Parenting*, s. 17 (2), 104–123. doi:10.1080/15295192.2017.1304783>.
- Yagmur, K., & Konak, O. A. (2009). Assessment of language proficiency in bilingual children. *Turkic Languages*, s. 274-284.
- Yakıcı, A., Yücel, M., Doğan, M., & Yelok, S. (2017). *Yazılı Anlatım*. Ankara: Yargı Yayınevi
- Yazoğlu, R. (2005, Haziran 15). *Muhafazakar Düşünce Dergisi*, s. 123-143. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/muhafazakar/issue/55981/767869>
- Yıldız, C. (2015). Almanya'da Ana Dili Türkçenin Durumu. II. *vrupalı Türkler Anadili Eğitimi Çalıştayı* (s. 80). Ghent: Sakarya Üniversitesi Yayınları
- Yılmaz, M. Y. (2014, Winter). İki Dillilik Olgusu ve Almanya'daki Türklerin İki Dilli Eğitim Sorunu. *International Periodical For The Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, s. 1641-1651.
- Zafer, A. B. (2016, 01 31). Göç Çalışmaları İçin Bir Anahtar Olarak “Kültürleşme” Kavramı. *Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi* s. Cilt: 17 Sayı: 30, 75 - 92 ,<https://doi.org/10.21550/sosbilder.290739>.
- Zeynep, A. (2017). İki Dilliliğin Sebepleri. *Usbd Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi*.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

1. Cinsiyetiniz? (Geschlecht)

☐ Kız (weiblich) ☐ Erkek (männlich)

2. Yaşınız? (Alter)

☐ 12 ☐ 13 ☐ 14 ☐ 15 ☐ 16 ☐ 17

3. Kaç kardeşiniz var? (Anzahl der Geschwister)

☐ 1 ☐ 2 ☐ 3 ☐ 4'ten fazla (mehr als 4)

4. Kaçınıcı sınıfa gidiyorsunuz? (Welche Klasse besuchen Sie)

-----

5. Hangi okul türüne gidiyorsunuz? (In welcher Schulart sind Sie)

- ☐ Hauptschule/ Temel Eğitim Okulu
☐ Realschule/ Ortaokul
☐ Gesamtschule/Orta dereceli karma okul
☐ Gymnasium /Lise
☐ Abitur/

6. Doğum yeriniz? (Geburtsort)

- ☐ Almanya/Deutschland
☐ Türkiye /Türkei

7.Babanızın doğum yeri neresidir? (Geburtsland Ihres Vaters)

- ☐ Almanya /Deutschland
☐ Türkiye/Türkei
☐ Başka ülke / Andere bitte angeben ....

8-Annelerinizin doğum yeri neresidir? (Geburtsland Ihrer Mutter)

- ☐ Almanya / Deutschland
☐ Türkiye/Türkei
☐ Başka ülke/Andere bitte angeben.....

9-Hangi Şehirde/Eyalette oturuyorsunuz? (In welcher Stadt/ Bundesland wohnen Sie)

.....

10. Hangi ülkenin vatandaşıınız? (Staatsangehörigkeit)

- ☐ Alman Vatandaşı (deutscher)
- ☐ Türk Vatandaşı (türkischer)
- ☐ Çifte Vatandaş (doppelte Staatsangehörigkeit)

11-Annenizin en son edindiği diploma hangisidir? (Letzter Abschlusszeugnis Ihrer Mutter)

- ☐ İlkokul Diploması (Hauptschule)
- ☐ Ortaokul Diploması (Realschule)
- ☐ Lise Diploması (Gesamtschule)
- ☐ Mesleki Yeterlilik Belgesi veya Diploması (Berufsschule/ Abitur)
- ☐ Üniversite Diploması (Bachelor/ Master)
- ☐ Diğer (Anderes)

12. Babanızın en son edindiği diploma hangisidir? (Letzter Abschlusszeugnis Ihres Vaters)

- ☐ İlkokul Diploması (Hauptschule)
- ☐ Ortaokul Diploması (Realschule)
- ☐ Lise Diploması (Gesamtschule)
- ☐ Mesleki Yeterlilik Belgesi veya Diploması (Berufsschule/ Abitur)
- ☐ Üniversite Diploması (Bachelor/ Master)
- ☐ Diğer (Anderes)

13. Annenizden veya babanızdan herhangi biri alman kökenli mi? (Ist einer der Elternteile deutschstämmig)

- ☐ Evet, annem (Ja, Mutter)
- ☐ Evet, babam (Ja, Vater)
- ☐ Hayır (Keins)

Ek 2. Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

Yarı Yapılandırılmış Görüşme Soruları

1-Anne ve babanız küçüklüğünüzde sizinle evde ve sosyal yaşamınızda hangi dilde iletişim kurardı ve siz çocuk sahibi olduğunuzda, çocuklarınızla hangi dilde iletişim kurmayı düşünüyorsunuz?

1-In welcher Sprache haben Sie als Kind mit Ihren Eltern kommuniziert. Wenn Sie Kinder bekommen, in welcher Sprache würden Sie mit Ihrem Kind kommunizieren?

2-Bir probleminizi ya da kişisel bir isteğinizi hangi dilde daha iyi ifade edebiliyorsunuz? Anlaşıldığınızı düşünüyor musunuz?

2.In welcher Sprache bringen Sie Ihre Wünsche und Bedenken hinüber. Denken Sie, dass Sie verstanden wurden?

3-Kızgın, öfkeli ve sinirli olduğunuzda bu durumunuzu hangi dilde ifade ediyorsunuz?

3.Wenn Sie genervt oder gereizt oder sauer sind, in welcher Sprache bringen Sie diesen Gefühlszustand zum Ausdruck?

4-Türkçe konuşmanın sizin için olumlu ve olumsuz yönleri olduğunu düşünüyor musunuz?

4. Welche vor und Nachteile hat es, wenn Sie sich in türkisch ausdrücken?

Olumlu: (Vorteile)

Olumsuz: (Nachteile)

Almanca konuşmanın sizin için olumlu ve olumsuz yönleri olduğunu düşünüyor musunuz?

Welche vor und Nachteile hat es, wenn Sie sich in deutsch ausdrücken?

Olumlu: (Vorteile)

Olumsuz: (Nachteile)

5- Dizi, sinema film ve haber dinlerken; sosyal medya paylaşımlarınızı çoğunlukla hangi dilde olmaktadır?

5. In welcher Sprache hören Sie sich Serien, Spielfilme, Nachrichten und in welcher Sprache teilen Sie in Sozialen Medien ihre Mittelungen?

6- Sizin açınızdan Türk ve Alman kültürel farklılıkları nelerdir? (Düğün, nisan, ölüm, cenaze, taziye, akraba ziyaretleri, misafirlik, yatıya kalma gibi) Sizce hangi toplumun tören anlayışı daha tercih edilebilir? İki kültür arasında kaldığınızı hiç hissettiniz mi?

6. Was sind die Unterschiede aus Ihrer Sichtweise, die Unterschiede zwischen den türkischen und deutschen Kulturen (Hochzeit, Verlobung, Tod, Beisetzung, Besuch der Verwandten, Übernachtung bei Freunden und Verwandten). Nach Ihrer Ansicht, welche der Kulturen steht Ihnen am nächsten? Haben Sie das Gefühl gehabt, zwischen zwei Kulturen entscheiden müssen.

7- Türkiye’de geçirdiğiniz zamanı nasıl ifade edebilirsiniz? (Uyumlu-eğlenceli-sıkıcı-huzursuz)

7. Wie beurteilen Sie die Zeit, die Sie in der Türkei verbracht haben, (Gut-Amüsant-angenehm-langweilig- graenhaf)?